

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (πρώτο τμήμα)
της 24ης Οκτωβρίου 1991 *

Περιεχόμενα

Τα πραγματικά περιστατικά που οδήγησαν στην άσκηση της προσφυγής	II-1095
Η διαδικασία	II-1104
Τα αιτήματα των διαδίκων	II-1105
Επί της ουσίας	II-1106
Περί των δικαιωμάτων του αμυνομένου	II-1107
1. Εκπρόθεσμη κοινοποίηση εγγράφων και νέες αιτιάσεις	II-1107
2. Χρήση ενώπιον του Πρωτοδικείου εγγράφων που δεν μνημονεύονταν στην Απόφαση	II-1108
3. Η μη κοινοποίηση των πρακτικών των ακροάσεων	II-1109
4. Η μη κοινοποίηση της εκθέσεως του συμβούλου επί των ακροάσεων	II-1110
Περί της αποδείξεως της παραβάσεως	II-1113
1. Οι διαπιστώσεις όσον αφορά τα πραγματικά περιστατικά	II-1114
I — Για το χρονικό διάστημα από το 1980 μέχρι τον Μάρτιο του 1982	II-1114
Α — Η προσβαλλόμενη πράξη	II-1114
Β — Τα επιχειρήματα των διαδίκων	II-1116
Γ — Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II-1119
II — Για το χρονικό διάστημα από τον Μάρτιο του 1982 μέχρι τον Νοέμβριο του 1983	II-1121
Α — Το σύστημα των περιοδικών συναντήσεων	II-1121
α) Η προσβαλλόμενη πράξη	II-1121

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

β) Τα επιχειρήματα των διαδικών	Π-1122
γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου	Π-1122
B — Οι πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών	Π-1124
α) Η προσβαλλόμενη πράξη	Π-1124
β) Τα επιχειρήματα των διαδικών	Π-1128
γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου	Π-1131
Γ — Τα μέτρα που αποσκοπούσαν στη διευκόλυνση της θέσεως σε εφαρμογή των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών	Π-1135
α) Η προσβαλλόμενη πράξη	Π-1135
β) Τα επιχειρήματα των διαδικών	Π-1136
γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου	Π-1138
Δ — Ποσότητες-στόχοι και ποσοστάσεις	Π-1140
α) Η προσβαλλόμενη πράξη	Π-1140
β) Τα επιχειρήματα των διαδικών	Π-1141
γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου	Π-1144
2. Η εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ	Π-1148
A — Νομικός χαρακτηρισμός	Π-1148
α) Η προσβαλλόμενη πράξη	Π-1148
β) Τα επιχειρήματα των διαδικών	Π-1151
γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου	Π-1155
B — Ο επηρεασμός του μεταξύ κρατών μελών εμπορίου	Π-1158
α) Η προσβαλλόμενη πράξη	Π-1158
β) Τα επιχειρήματα των διαδικών	Π-1159
γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου	Π-1159

ΠΕΤΡΟΦΙΝΑ ΚΑΤΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Γ — Συλλογική ευθύνη	Π-1160
α) Η προσβαλλόμενη πράξη	Π-1160
β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων	Π-1161
γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου	Π-1161
3. Συμπέρασμα	Π-1162
Περί της αιτιολογίας	Π-1162
1. Ανεπαρκής αιτιολογία	Π-1162
2. Αντιφατική αιτιολογία	Π-1163
3. Εσφαλμένη αιτιολογία	Π-1164
Περί του προστίμου	Π-1164
1. Η διάρκεια της παραβάσεως	Π-1164
2. Η σοβαρότητα της παραβάσεως	Π-1165
Α — Ο περιορισμένος ρόλος της προσφεύγουσας	Π-1165
Β — Η παράλειψη εξατομικεύσεως των κριτηρίων καθορισμού των προστίμων	Π-1166
Γ — Η συνεκτίμηση των αποτελεσμάτων της παραβάσεως	Π-1170
Δ — Η ανεπαρκής αιτιολόγηση	Π-1172
Ε — Η αντιφατική αιτιολόγηση	Π-1173
ΣΤ — Η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως	Π-1173
Επί των δικαστικών εξόδων	Π-1174

Στην υπόθεση Τ-2/89,

Petrofina SA, εταιρία βελγικού δικαίου, με έδρα τις Βρυξέλλες, εκπροσωπούμενη από τους **G. Vandersanden** και **L. Defalque**, δικηγόρους Βρυξελλών, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο **J. Biver**, 8, rue Zithe,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων εκπροσωπούμενης από τον **A. McClellan**, κύριο νομικό σύμβουλο, επικουρούμενο αρχικώς από τον **L. Gyselen**, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, και στη συνέχεια από τη **N. Coutrelis**, δικηγόρο Παρισιού, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον **R. Hayder**, εκπροσωπούντα τη Νομική Υπηρεσία, **Centre Wagner, Kirchberg**,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο την ακύρωση της αποφάσεως της Επιτροπής της 23ης Απριλίου 1986, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/31.149 — Πολυπροπυλένιο, ΕΕ 1986, L 230, σ. 1),

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους **J. L. Cruz Vilaça**, Πρόεδρο, **R. Schintgen**, **D. A. O. Edward**, **H. Kirschner** και **K. Lenaerts**, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: **B. Vesterdorf**

γραμματέας: **H. Jung**

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας που διεξήχθη από τις 10 μέχρι τις 15 Δεκεμβρίου 1990,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 10ης Ιουλίου 1991,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Τα πραγματικά περιστατικά που οδήγησαν στην άσκηση της προσφυγής

- 1 Η παρούσα υπόθεση αφορά απόφαση με την οποία η Επιτροπή επέβαλε σε δεκαπέντε παραγωγούς πολυπροπυλενίου πρόστιμο λόγω παραβάσεως του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ. Το προϊόν που αποτελεί το αντικείμενο της προσβαλλομένης αποφάσεως (στο εξής: Απόφαση) είναι μία από τις βασικές θερμοπλαστικές μάζες πολυμερών. Το πολυπροπυλένιο πωλείται από τους παραγωγούς στις επιχειρήσεις μεταποιήσεως, οι οποίες το μετατρέπουν σε τελικά ή ημιτελικά προϊόντα. Οι κυριότεροι παραγωγοί πολυπροπυλενίου παράγουν περισσότερες από εκατό διαφορετικές ποιότητες, οι οποίες καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα τελικών χρήσεων. Οι κυριότερες βασικές ποιότητες πολυπροπυλενίου είναι η "ραφίδα" (raffia), το ομοπολυμερές για χύτευση σε τύπους με έγχυση, το συμπολυμερές για χύτευση σε τύπους με έγχυση, το συμπολυμερές υψηλού βαθμού κρούσεως και οι μεμβράνες. Οι επιχειρήσεις στις οποίες απευθύνθηκε η Απόφαση είναι όλες σημαντικοί παραγωγοί πετροχημικών προϊόντων.

- 2 Η δυτικοευρωπαϊκή αγορά πολυπροπυλενίου εφοδιάζεται σχεδόν αποκλειστικά από παραγωγικές μονάδες εγκατεστημένες στην Ευρώπη. Πριν από το 1977, η αγορά αυτή εφοδιαζόταν από δέκα παραγωγούς, ήτοι τις εταιρίες Montedison (που εξελίχθηκε στη Montepolimeri SpA, η οποία κατέστη με τη σειρά της η Montedipe SpA), Hoechst AG, Imperial Chemical Industries plc και Shell International Chemical Company Ltd (τις αποκαλούμενες « οι τέσσερις μεγάλοι »), οι οποίες αντιπροσωπεύουν μαζί το 64 % της αγοράς, και τις εταιρίες Enichem Anic SpA στην Ιταλία, Rhône-Poulenc SA στη Γαλλία, Alcludia στην Ισπανία, Chemische Werke Hüls και BASF AG στη Γερμανία και Chemie Linz AG στην Αυστρία. Το 1977, μετά τη λήξη της ισχύος των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας της Montedison, εμφανίστηκαν στη Δυτική Ευρώπη επτά νέοι παραγωγοί: οι Amoco και Hercules Chemicals NV στο Βέλγιο, οι ATO Chimie SA και Solvay et Cie SA στη Γαλλία, η SIR στην Ιταλία, η DSM NV στις Κάτω Χώρες και η Taqsa στην Ισπανία. Η Saga Petrokjemii AS & Co, νορβηγική εταιρία παραγωγής, άρχισε να λειτουργεί στα μέσα του 1978 και η Petrofina SA το 1980. Αυτή η εμφάνιση νέων παραγωγών με ονομαστική παραγωγική ικανότητα περίπου 480 000 τόννων επέφερε σημαντική αύξηση της παραγωγικής ικανότητας στη Δυτική Ευρώπη· η αύξηση όμως αυτή, επί πολλά έτη, δεν συνοδεύτηκε από ανάλογη αύξηση της ζήτησεως, πράγμα που είχε ως συνέπεια το χαμηλό ποσοστό χρησιμοποίησεως των παραγωγικών εγκαταστάσεων. Η κατάσταση αυτή, ωστόσο, βελτιώθηκε σταδιακά μεταξύ 1977 και 1983, το δε ποσοστό χρησιμοποίησεως αυξήθηκε από 60 % σε 90 %. Σύμφωνα με την Απόφαση, από το 1982 και μετά, αποκαταστάθηκε μια σχετική ισορροπία μεταξύ προσφοράς και ζήτησεως. Ωστόσο, κατά το μεγαλύτερο μέρος της περιόδου αναφοράς (1977-1983), η αγορά πολυπροπυλενίου χαρακτηριζόταν είτε από χαμηλή αποδοτικότητα είτε από σημαντικές ζημίες, ιδίως λόγω του υψηλού παγίου κόστους και της αύξησεως του κόστους της πρώτης ύλης, δηλαδή του προπυλενίου. Σύμφωνα με την

Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 8), το 1983 η Montepolimeri κατείχε το 18 % της ευρωπαϊκής αγοράς πολυπροπυλενίου, οι Imperial Chemical Industries, Shell International Chemical Company Ltd και Hoechst AG κατείχαν η καθεμιά το 11 %, η Hercules Chemicals NV κάτι λιγότερο από το 6 %, οι ATO Chimie SA, BASF AG, DSM NV, Chemische Werke Hüls, Chemie Linz AG, Solvay et Cie SA και Saga Petrokjami AS & Co μεταξύ 3 και 5 % η καθεμία και η Petrofina SA περίπου 2 %. Το εμπορικό ρεύμα πολυπροπυλενίου μεταξύ των κρατών μελών ήταν ισχυρό, διότι κάθε ένας από τους παραγωγούς που ήταν εγκατεστημένοι στην Κοινότητα την εποχή εκείνη πραγματοποιούσε πωλήσεις εντός όλων ή σχεδόν όλων των κρατών μελών.

3 Η προσφεύγουσα εμφανίστηκε στην αγορά πολυπροπυλενίου για πρώτη φορά το 1980 μέσω της θυγατρικής της Montefina, την οποία έλεγχε από κοινού με τη Montepolimeri· μέχρι το Μάρτιο του 1982, δεν άσκησε εμπορική δραστηριότητα εκτός της Montefina, η οποία ασκούσε την εμπορία εξ ονόματος των δύο μητρικών εταιριών. Η προσφεύγουσα κατείχε στην αγορά πολυπροπυλενίου θέση πολύ μικρού παραγωγού· συγκεκριμένα, το μεριδίό της στην αγορά κυμαινόταν μεταξύ 0,2 και 2,1 %.

4 Στις 13 και 14 Οκτωβρίου 1983, υπάλληλοι της Επιτροπής, ενεργώντας δυνάμει του άρθρου 14, παράγραφος 3, του κανονισμού αριθ. 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25, στο εξής: κανονισμός 17), πραγματοποίησαν συντονισμένους ελέγχους στις ακόλουθες επιχειρήσεις, οι οποίες παρήγαν πολυπροπυλένιο και εφοδίαζαν την κοινοτική αγορά:

— ATO Chimie SA, σήμερα Atochem (στο εξής: ATO)·

— BASF AG (στο εξής: BASF)·

— DSM NV (στο εξής: DSM)·

— Hercules Chemicals NV (στο εξής: Hercules)·

— Hoechst AG (στο εξής: Hoechst)·

- Chemische Werke Hüls (στο εξής: Hüls)·
- Imperial Chemical Industries plc (στο εξής: ICI)·
- Montepolimeri SpA, σήμερα Montedipe (στο εξής: Monte)·
- Shell International Chemical Company Ltd (στο εξής: Shell)·
- Solvay et Cie SA (στο εξής: Solvay)·
- BP Chimie (στο εξής: BP).

Στη Rhône-Poulenc SA (στο εξής: Rhône-Poulenc), όπως και στην Enichem Anic SpA, δεν πραγματοποιήθηκε κανένας έλεγχος.

- 5 Κατόπιν των ελέγχων αυτών, η Επιτροπή απηύθυνε αιτήσεις παροχής πληροφοριών δυνάμει του άρθρου 11 του κανονισμού αριθ. 17 (στο εξής: αιτήσεις παροχής πληροφοριών) όχι μόνο στις προαναφερθείσες επιχειρήσεις, αλλά και στις ακόλουθες:

- Amoco·
- Chemie Linz AG (στο εξής: Linz)·
- Saga Petrokjemii AS & Co, η οποία σήμερα ανήκει στη Statoil (στο εξής: Statoil)·
- Petrofina SA (στο εξής: Petrofina)·

— Enichem Anic SpA (στο εξής: Anic).

Η Linz, επιχείρηση εγκατεστημένη στην Αυστρία, αμφισβήτησε την αρμοδιότητα της Επιτροπής και αρνήθηκε να απαντήσει. Στη συνέχεια, σύμφωνα με το άρθρο 14, παράγραφος 2, του προαναφερθέντος κανονισμού, οι υπάλληλοι της Επιτροπής πραγματοποίησαν ελέγχους στην Anic και στη Saga Petrochemicals UK Ltd, αγγλική θυγατρική της Saga, καθώς και στα γραφεία πωλήσεων της Linz στο Ηνωμένο Βασίλειο και την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας. Από τη Rhône-Poulenc δεν ζητήθηκαν πληροφορίες.

- 6 Από τα στοιχεία που συνέλεξε στο πλαίσιο αυτών των ελέγχων και αιτήσεων παροχής πληροφοριών, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, μεταξύ του 1977 και του 1983, οι εν λόγω παραγωγοί, λαμβάνοντας πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών, κατά παράβαση του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ, καθόριζαν τακτικά τιμές-στόχους και οργάνωσαν ένα σύστημα ετησίου ελέγχου των πωλουμένων ποσοτήτων, με σκοπό να καταναείμουν μεταξύ τους τη διαθέσιμη αγορά βάσει συμπεφωνημένων ποσοτήτων εκφραζομένων σε τόννους ή σε ποσοστά. Έτσι, στις 30 Απριλίου 1984, η Επιτροπή αποφάσισε να κινήσει τη διαδικασία του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 17 και, κατά τον Μάιο του 1984, ανακοίνωσε γραπτώς τις αιτιάσεις της στις προαναφερθείσες επιχειρήσεις, εκτός της Anic και της Rhône-Poulenc. Όλες οι αποδέκτριες επιχειρήσεις απάντησαν γραπτώς.
- 7 Στις 24 Οκτωβρίου 1984, ο σύμβουλος που όρισε η Επιτροπή επί των ακροάσεων συγκάλεσε τους νομικούς συμβούλους των αποδεκτριών της ανακοίνωσης των αιτιάσεων, για να συμφωνήσουν επί ορισμένων διαδικαστικών θεμάτων ενόψει της προβλεπόμενης στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας ακροάσεως, που επρόκειτο να αρχίσει στις 12 Νοεμβρίου 1984. Εξ άλλου, κατά τη συνάντηση αυτή, η Επιτροπή ανήγγειλε ότι, ενόψει της επιχειρηματολογίας που είχαν αναπτύξει οι επιχειρήσεις με τις απαντήσεις τους στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, θα τους ανακοίνωνε σύντομα αποδεικτικά στοιχεία συμπληρωματικά εκείνων που ήδη διέθεταν όσον αφορά την ανάληψη πρωτοβουλιών καθορισμού των τιμών. Έτσι, στις 31 Οκτωβρίου 1984, η Επιτροπή απέστειλε στους νομικούς συμβούλους των επιχειρήσεων μια δέσμη εγγράφων που περιείχε αντίγραφα των οδηγιών καθορισμού των τιμών που είχαν δώσει οι παραγωγοί στα γραφεία πωλήσεών τους, καθώς και συγκεντρωτικούς πίνακες των εγγράφων αυτών. Προς διασφάλιση του απορρήτου των υποθέσεων, η Επιτροπή έθεσε για την ανακοίνωση των στοιχείων αυτών ορισμένους όρους: ειδικότερα, τα κοινοποιούμενα έγγραφα δεν έπρεπε να περιέλθουν εις γνώση των εμπορικών τμημάτων των επιχειρήσεων. Οι δικηγόροι πολλών επιχειρήσεων αρνήθηκαν να αποδεχθούν τους όρους αυτούς και επέστρεψαν τα έγγραφα πριν από την ακρόαση.

- 8 Εν όψει των πληροφοριών που παρασχέθηκαν με τις γραπτές απαντήσεις στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, η Επιτροπή αποφάσισε να επεκτείνει τη διαδικασία και στις εταιρίες Anic και Rhône-Poulenc. Προς τούτο, απέστειλε στις εταιρίες αυτές, στις 25 Οκτωβρίου 1984, ανακοίνωση των αιτιάσεων όμοια με εκείνη που είχε αποστείλει στις δεκαπέντε άλλες επιχειρήσεις.
- 9 Μια πρώτη σειρά ακροάσεων πραγματοποιήθηκε από τις 12 έως τις 20 Νοεμβρίου 1984. Στις ακροάσεις αυτές ακούστηκαν όλες οι επιχειρήσεις εκτός της Shell (η οποία είχε αρνηθεί να μετάσχει σε οποιαδήποτε ακρόαση), της Anic, της ICI και της Rhône-Poulenc (οι οποίες θεώρησαν ότι δεν τους είχε δοθεί η δυνατότητα να προετοιμάσουν την άμυνά τους).
- 10 Κατά τις ακροάσεις αυτές, πολλές επιχειρήσεις αρνήθηκαν να σχολιάσουν τα ζητήματα που θίγονταν στα έγγραφα που τους είχαν αποσταλεί στις 31 Οκτωβρίου 1984, ισχυριζόμενες ότι η Επιτροπή είχε μεταβάλει ριζικά την κατεύθυνση της επιχειρηματολογίας της και ότι έπρεπε να τους δοθεί τουλάχιστον η δυνατότητα να υποβάλουν γραπτές παρατηρήσεις. Άλλες επιχειρήσεις υποστήριξαν ότι δεν είχαν αρκετό χρόνο για να μελετήσουν τα εν λόγω έγγραφα πριν από την ακρόαση. Κοινή σχετική επιστολή απεστάλη στην Επιτροπή στις 28 Νοεμβρίου 1984 από τους δικηγόρους των επιχειρήσεων BASF, DSM, Hercules, Hoechst, ICI, Linz, Monte, Petrofina και Solvay. Με επιστολή της 4ης Δεκεμβρίου 1984, η Hüls δήλωσε ότι συντάσσεται με την ανωτέρω εκφρασθείσα άποψη.
- 11 Για τον λόγο αυτόν, η Επιτροπή, στις 29 Μαρτίου 1985, διαβίβασε στις επιχειρήσεις νέα σειρά εγγράφων, στα οποία περιέχονταν οι οδηγίες περί καθορισμού των τιμών, οι οποίες είχαν δοθεί από τις επιχειρήσεις στα γραφεία πωλήσεών τους· τα έγγραφα αυτά συνοδεύονταν από πίνακες τιμών, καθώς και από συνοπτική έκθεση των αποδείξεων για καθενιά από τις πρωτοβουλίες καθορισμού των τιμών για τις οποίες υπήρχαν έγγραφα στοιχεία. Η Επιτροπή κάλεσε τις επιχειρήσεις να απαντήσουν συναφώς, εγγράφως και στο πλαίσιο άλλης σειράς ακροάσεων, και διευκρίνισε ότι ήρε τους περιορισμούς που είχε προβλέψει αρχικά όσον αφορά την ανακοίνωση των εγγράφων στα εμπορικά τιμήματα των επιχειρήσεων.
- 12 Με άλλο έγγραφο της ίδιας ημέρας, η Επιτροπή απάντησε στα επιχειρήματα που είχαν προβάλει οι δικηγόροι, ότι δηλαδή δεν είχε προσδιορίσει με επαρκή νομική σαφήνεια τη φερόμενη σύμπραξη, κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, και κάλεσε τις επιχειρήσεις να διατυπώσουν τις παρατηρήσεις τους εγγράφως και προφορικά.

- 13 Μια δεύτερη σειρά ακροάσεων διεξήχθη από τις 8 έως τις 11 Ιουλίου 1985 και στις 25 Ιουλίου 1985. Οι μεν Anic, ICI και Rhône-Poulenc υπέβαλαν τις παρατηρήσεις τους, οι δε λοιπές επιχειρήσεις (εκτός της Shell) σχολίασαν τα ζητήματα που θίγονταν στα από 29 Μαρτίου 1985 δύο έγγραφα της Επιτροπής.
- 14 Το σχέδιο πρακτικών των ακροάσεων, συνοδευόμενο από τα σχετικά έγγραφα, διαβιβάστηκε στα μέλη της Συμβουλευτικής Επιτροπής για τις Συμπράξεις και τις Δεσπόζουσες Θέσεις (στο εξής: συμβουλευτική επιτροπή) στις 19 Νοεμβρίου 1985 και απεστάλη στις επιχειρήσεις στις 25 Νοεμβρίου 1985. Η συμβουλευτική επιτροπή εξέδωσε τη γνωμοδότησή της κατά την 170ή συνεδρίασή της, στις 5 και 6 Δεκεμβρίου 1985.
- 15 Κατά το πέρας της διαδικασίας αυτής, η Επιτροπή εξέδωσε την επίδικη απόφαση της 23ης Απριλίου 1986, το διατακτικό της οποίας έχει ως εξής:

« Άρθρο 1

Οι Anic SpA, ATO Chemie SA (τώρα Atochem), BASF AG, DSM NV, Hercules Chemicals NV, Hoechst AG, Chemische Werke Hüls (τώρα Hüls AG), ICI plc, Chemische Werke Linz, Montepolimeri SpA (τώρα Montedipe), Petrofina SA, Rhône-Poulenc SA, Shell International Chemical Co. Ltd, Solvay et Cie και Saga Petrokjemi AG & Co. (τώρα τμήμα της Statoil) έχουν παραβεί το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, συμμετέχοντας:

- στην περίπτωση της Anic, από τον Νοέμβριο περίπου του 1977 έως το τέλος του 1982 ή τις αρχές του 1983·
- στην περίπτωση της Rhône-Poulenc, από τον Νοέμβριο περίπου του 1977 έως το τέλος του 1980·
- στην περίπτωση της Petrofina, από το 1980 έως, τουλάχιστον, τον Νοέμβριο του 1983·
- στην περίπτωση των Hoechst, ICI, Montepolimeri και Shell, από τα μέσα του 1977 έως, τουλάχιστον, τον Νοέμβριο του 1983·

- στην περίπτωση των Hercules, Linz, Saga και Solvay, από τον Νοέμβριο του 1977 έως, τουλάχιστον, τον Νοέμβριο του 1983·
- στην περίπτωση της ATO, τουλάχιστον από το 1978 έως, τουλάχιστον, τον Νοέμβριο του 1983·
- στην περίπτωση των BASF, DSM και Hüls, από κάποια στιγμή μεταξύ 1977 και 1979 έως, τουλάχιστον, τον Νοέμβριο του 1983·

σε συμφωνία και εναρμονισμένη πρακτική που ανάγονται στα μέσα του 1977, βάσει των οποίων οι παραγωγοί [που] προμήθευαν πολυπροπυλένιο στο έδαφος της κοινής αγοράς:

- α) είχαν επαφές μεταξύ τους και τακτικές συναντήσεις (από τις αρχές του 1981, δύο φορές τον μήνα) στο πλαίσιο σειράς μυστικών συναντήσεων που αποσκοπούσαν στη συζήτηση και στον καθορισμό της εμπορικής πολιτικής τους·
- β) καθόριζαν περιοδικά “ τιμές-στόχους ” (ή κατώτατες τιμές) για την πώληση του προϊόντος σε κάθε κράτος μέλος της Κοινότητας·
- γ) συμφώνησαν διάφορα μέτρα για τη διευκόλυνση της εφαρμογής των εν λόγω τιμών-στόχων, τα οποία περιλάμβαναν (κυρίως) περιοδικούς περιορισμούς στην παραγωγή, ανταλλαγή λεπτομερών πληροφοριών σχετικά με τις παραδόσεις, πραγματοποίηση τοπικών συναντήσεων και, από το τέλος του 1982, σύστημα “ λογιστικής διαχείρισης ” που αποσκοπούσε στην εφαρμογή των αυξήσεων των τιμών σε μεμονωμένους πελάτες·
- δ) πρόέβησαν σε ταυτόχρονες αυξήσεις τιμών εφαρμόζοντας τους εν λόγω στόχους·
- ε) κατένειμαν την αγορά παραχωρώντας σε κάθε παραγωγό έναν ετήσιο στόχο πωλήσεων ή “ ποσοστάσεις ” (1979, 1980 και, τουλάχιστον, για ένα μέρος του 1983) ή, ελλείψει οριστικής απόφασης που να καλύπτει ολόκληρο το έτος, υποχρεώνοντας τους παραγωγούς να περιορίζουν τις μηνιαίες πωλήσεις τους με αναφορά σε προηγούμενη περίοδο (1981, 1982).

Άρθρο 2

Οι επιχειρήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1 παύουν αμέσως τις εν λόγω παραβάσεις (εάν δεν το έχουν ήδη πράξει) και απέχουν στο εξής, όσον αφορά τις δραστηριότητές τους στον τομέα του πολυπροπυλενίου, από κάθε συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική, που θα είχαν το ίδιο ή παρόμοιο αντικείμενο ή αποτέλεσμα, συμπεριλαμβανομένης κάθε ανταλλαγής πληροφοριών σε θέματα που καλύπτονται, συνήθως, από το επαγγελματικό απόρρητο, με τις οποίες οι συμμετέχοντες ενημερώνονται άμεσα ή έμμεσα σχετικά με την παραγωγή, τις παραδόσεις, τις ποσότητες αποθεμάτων, τις τιμές πωλήσεων, το κόστος ή τα επενδυτικά σχέδια άλλων μεμονωμένων παραγωγών, ή με τις οποίες έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθούν την εκτέλεση κάθε ρητής ή σιωπηρής συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής, που αφορά τις τιμές ή την κατανομή των αγορών στην Κοινότητα. Κάθε σύστημα για την ανταλλαγή γενικών πληροφοριών στο οποίο συμμετέχουν οι παραγωγοί (όπως το Fides) πρέπει να λειτουργεί με τρόπο ώστε να αποκλείεται κάθε πληροφορία από την οποία μπορεί να διαπιστωθεί η συμπεριφορά μεμονωμένων παραγωγών· οι επιχειρήσεις απέχουν, ειδικότερα, από την ανταλλαγή, μεταξύ τους, κάθε πρόσθετης πληροφορίας που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ανταγωνισμό και δεν καλύπτεται από ένα τέτοιο σύστημα.

Άρθρο 3

Τα ακόλουθα πρόστιμα επιβάλλονται στις επιχειρήσεις που αναφέρονται στην παρούσα απόφαση, όσον αφορά την παράβαση που διαπιστώνεται στο άρθρο 1:

- i) Anic SpA, πρόστιμο 750 000 ECU, ή 1 103 692 500 λίρες Ιταλίας·
- ii) Atochem, πρόστιμο 1 750 000 ECU, ή 11 973 325 γαλλικά φράγκα·
- iii) BASF AG, πρόστιμο 2 500 000 ECU, ή 5 362 225 γερμανικά μάρκα·
- iv) DSM NV, πρόστιμο 2 750 000 ECU, ή 6 657 640 ολλανδικά φιορίνια·
- v) Hercules Chemicals NV, πρόστιμο 2 750 000 ECU, ή 120 569 620 βελγικά φράγκα·

- vi) Hoechst AG, πρόστιμο 9 000 000 ECU, ή 19 304 010 γερμανικά μάρκα·
- vii) Hüls AG, πρόστιμο 2 750 000 ECU, ή 5 898 447,50 γερμανικά μάρκα·
- viii) ICI plc, πρόστιμο 10 000 000 ECU, ή 6 447 970 λίρες στερλίνες·
- ix) Chemische Werke Linz, πρόστιμο 1 000 000 ECU, ή 1 471 590 000 λίρες Ιταλίας·
- x) Montedipe, πρόστιμο 11 000 000 ECU, ή 16 187 490 000 λίρες Ιταλίας·
- xi) Petrofina SA, πρόστιμο 600 000 ECU, ή 26 306 100 βελγικά φράγκα·
- xii) Rhône-Poulenc SA, πρόστιμο 500 000 ECU, ή 3 420 950 γαλλικά φράγκα·
- xiii) Shell International Chemical Co. Ltd, πρόστιμο 9 000 000 ECU, ή 5 803 173 λίρες στερλίνες·
- xiv) Solvay & Cie, πρόστιμο 2 500 000 ECU, ή 109 608 750 βελγικά φράγκα·
- xv) Statoil, Den Norske Stats Oljeselskap AS (που περιλαμβάνει τώρα [την] Saga Petrokjemi), πρόστιμο 1 000 000 ECU, ή 644 797 λίρες στερλίνες.

Άρθρα 4 και 5

[παραλείπονται]»

- 16 Στις 8 Ιουλίου 1986, απεστάλησαν στις επιχειρήσεις τα οριστικά πρακτικά των ακροάσεων με τις διορθώσεις, τα συμπληρώματα και τις διαγραφές που οι ίδιες είχαν ζητήσει.

Η διαδικασία

- 17 Υπ' αυτές τις συνθήκες, η προσφεύγουσα, με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 23 Ιουλίου 1986, άσκησε την υπό κρίση προσφυγή, ζητώντας την ακύρωση της Αποφάσεως. Δεκατρείς από τις λοιπές δεκατέσσερις αποδέκτριες της εν λόγω αποφάσεως άσκησαν επίσης προσφυγή με αίτημα την ακύρωσή της (υποθέσεις T-1/89, T-3/89, T-4/89 και T-6/89 έως T-15/89).
- 18 Η έγγραφη διαδικασία διεξήχθη εξ ολοκλήρου ενώπιον του Δικαστηρίου.
- 19 Με Διάταξη της 15ης Νοεμβρίου 1989, το Δικαστήριο διαβίβασε την υπό κρίση υπόθεση, όπως και τις άλλες δεκατρείς, στο Πρωτοδικείο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 14 της αποφάσεως του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1988, περί ιδρύσεως Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (στο εξής: απόφαση του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1988).
- 20 Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 2, παράγραφος 3, της αποφάσεως του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1988, ο Πρόεδρος του Πρωτοδικείου όρισε γενικό εισαγγελέα.
- 21 Με έγγραφο της 3ης Μαΐου 1990, ο Γραμματέας του Πρωτοδικείου κάλεσε τους διαδίκους να συμμετάσχουν σε άτυπη σύσκεψη προκειμένου να ρυθμιστούν οι οργανωτικές πλευρές της προφορικής διαδικασίας. Η σύσκεψη αυτή πραγματοποιήθηκε στις 28 Ιουνίου 1990.
- 22 Με έγγραφο της 9ης Ιουλίου 1990, ο Γραμματέας του Πρωτοδικείου ζήτησε από τους διαδίκους να διατυπώσουν τις παρατηρήσεις τους σχετικά με ενδεχόμενη συνεκδίκαση των υποθέσεων T-1/89 έως T-4/89 και T-6/89 έως T-15/89 προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας. Κανένας διάδικος δεν εξέφρασε αντιρρήσεις επ' αυτού.
- 23 Με Διάταξη της 25ης Σεπτεμβρίου 1990, το Πρωτοδικείο αποφάσισε να συνεκδικάσει λόγω συναφείας τις προαναφερθείσες υποθέσεις προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας, σύμφωνα με το άρθρο 43 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου,

ο οποίος εφαρμοζόταν τότε αναλογικώς στην ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία δυνάμει του άρθρου 11, τρίτο εδάφιο, της αποφάσεως του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1988.

- 24 Με Διάταξη της 15ης Νοεμβρίου 1990, το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε επί των αιτήσεων εμπιστευτικού χειρισμού, τις οποίες είχαν υποβάλει οι προσφεύγουσες στις υποθέσεις T-2/89, T-3/89, T-9/89, T-11/89, T-12/89 και T-13/89 και τις οποίες δέχθηκε εν μέρει.
- 25 Με έγγραφα που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου μεταξύ 9ης Οκτωβρίου και 29ης Νοεμβρίου 1990, οι διάδικοι απάντησαν στις ερωτήσεις που τους είχε θέσει το Πρωτοδικείο με τα από 19 Ιουλίου έγγραφα του Γραμματέα.
- 26 Ενόψει των απαντήσεων στις ερωτήσεις αυτές και κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων.
- 27 Οι διάδικοι αγόρευσαν και απάντησαν στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση που διεξήχθη από τις 10 έως τις 15 Δεκεμβρίου 1990.
- 28 Ο γενικός εισαγγελέας ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 10ης Ιουλίου 1991.

Τα αιτήματα των διαδίκων

- 29 Η SA Petrofina ζητεί από το Πρωτοδικείο:
- 1) κυρίως, να ακυρώσει την απόφαση της Επιτροπής της 23ης Απριλίου 1986 σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/31.149 — Πολυ-προπυλένιο)·

- 2) επικουρικώς, να μειώσει το επιβληθέν στην προσφεύγουσα πρόστιμο των 600 000 ECU·
- 3) να καταδικάσει την καθής στο σύνολο της δικαστικής δαπάνης.

Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να απορρίψει την προσφυγή·
- να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Επί της ουσίας

- 30 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι πρέπει να εξεταστούν, *πρώτον*, οι αιτιάσεις της προσφεύγουσας περί παραβίασεως των δικαιωμάτων του αμυνομένου, καθ' όσον η Επιτροπή τής κοινοποίησε τα έγγραφα εκπροθέσμως και δεν εξέθεσε, με την ανακοίνωση των αιτιάσεων, όλες τις αιτιάσεις τις οποίες δέχτηκε με την Απόφαση (1), καθ' όσον η Επιτροπή χρησιμοποίησε ενώπιον του Πρωτοδικείου έγγραφα των οποίων δεν γινόταν μνεία στην Απόφαση (2), καθ' όσον τα οριστικά πρακτικά των ακροάσεων δεν κοινοποιήθηκαν ούτε στα μέλη της Επιτροπής ούτε στα μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής (3) και καθ' όσον δεν κοινοποιήθηκε στην προσφεύγουσα η έκθεση του συμβούλου επί των ακροάσεων (4)· *δεύτερον*, οι αιτιάσεις που άπτονται της αποδείξεως της παραβάσεως και αφορούν αφενός μεν τα διαπιστωθέντα από την Επιτροπή πραγματικά περιστατικά (1), αφετέρου δε την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ επί των πραγματικών αυτών περιστατικών (2), καθ' όσον η Επιτροπή δεν χαρακτήρισε ορθώς την παράβαση (Α), καθ' όσον δεν εκτίμησε ορθώς τον επηρεασμό του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών (Β) και καθ' όσον καταλόγισε στην προσφεύγουσα ευθύνη συλλογική (Γ)· *τρίτον*, οι αιτιάσεις που αφορούν την αιτιολογία της Αποφάσεως, και ειδικότερα ότι η αιτιολογία της είναι ανεπαρκής (1), αντιφατική (2) και εσφαλμένη (3)· *τέταρτον*, πρέπει να εξεταστούν οι αιτιάσεις που αφορούν τον καθορισμό του ύψους του προστίμου, το οποίο υποστηρίζεται ότι είναι δυσανάλογο και προς τη διάρκεια (1) και προς τη σοβαρότητα (2) της φερομένης παραβάσεως.

Περί των δικαιωμάτων του αμυνομένου

1. *Εκπρόθεσμη κοινοποίηση εγγράφων και νέες αιτιάσεις*

- 31 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι η Επιτροπή απέστειλε στις επιχειρήσεις, συνημμένη σε έγγραφο της 31ης Οκτωβρίου 1984, ήτοι λιγότερο από δύο εβδομάδες πριν από την πρώτη σειρά ακροάσεων, δέσμη από πίνακες και νέα έγγραφα, χωρίς να τηρήσει τις προϋποθέσεις του άρθρου 4 του κανονισμού 99/63/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 25ης Ιουλίου 1963, περί των ακροάσεων που προβλέπονται στο άρθρο 19, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού αριθ. 17 του Συμβουλίου (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 37). Η Petrofina βρέθηκε έτσι σε αδυναμία να αμυνθεί, πολλώ μάλλον που η Επιτροπή είχε απαγορεύσει στα εμπορικά τμήματα των επιχειρήσεων να λάβουν γνώση των εγγράφων αυτών.
- 32 Υποστηρίζει, έπειτα, ότι η εκ μέρους της Επιτροπής αποστολή εγγράφων που περιέχουν νέα στοιχεία και αναπτύσσουν νέα επιχειρηματολογία, όταν οι επιχειρήσεις είχαν ήδη απαντήσει στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, συνιστά αφενός μεν παραβίαση της αρχής ότι η ανακοίνωση των αιτιάσεων πρέπει να περιέχει όλα τα προσαπτόμενα στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις στοιχεία — διότι άλλως πρέπει να κινηθεί εξ υπαρχής η διαδικασία —, αφετέρου δε παράβαση των άρθρων 2, παράγραφος 4, και 4 του κανονισμού 99/63.
- 33 Κατά την Επιτροπή, τα νέα έγγραφα, κατά των οποίων βάλλει η προσφεύγουσα, αποσκοπούσαν απλώς στη συμπλήρωση της πραγματικής και νομικής επιχειρηματολογίας της Επιτροπής, χωρίς να εισάγουν νέες αιτιάσεις. Και αν ακόμη θεωρηθεί ότι επέφεραν αληθή αναθεώρηση των αιτιάσεων, δεν κατέστη για τον λόγο αυτόν πλημμελής η διαδικασία, εφόσον οι επιχειρήσεις κλήθηκαν να καταστήσουν γνωστή την άποψή τους εντός ευλόγου προθεσμίας: πράγματι, η δεύτερη σειρά ακροάσεων διενεργήθηκε ύστερα από πολλούς μήνες, οι δε περιορισμοί οι σχετικοί με τη διαβίβαση στα εμπορικά τμήματα ήρθαν.
- 34 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι το πρώτο σκέλος της αιτιάσεως στερείται πραγματικής βάσεως, καθ' όσον η Επιτροπή — μετά τη διατύπωση επικρίσεων από την προσφεύγουσα και άλλους παραγωγούς — διοργάνωσε δεύτερη σειρά ακροάσεων από τις 8 έως τις 11 Ιουλίου 1985 και στις 25 Ιουλίου 1985, αφού κοινοποίησε για δεύτερη φορά στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, με έγγραφο της 29ης Μαρτίου 1985, το σύνολο των αποδεικτικών στοιχείων τα οποία διέθετε και αφού ήρε, με τα ίδια αυτά έγγραφα, τους περιορισμούς τους σχετικούς με τη διαβίβαση των στοιχείων αυτών στα εμπορικά τμήματα των επιχειρήσεων.

- 35 'Όσον αφορά το δεύτερο σκέλος της αιτιάσεως αυτής, πρέπει να τονιστεί ότι η προσφεύγουσα, με την από 29 Μαΐου 1985 επιστολή της, με την οποία απαντούσε στα έγγραφα της Επιτροπής της 29ης Μαρτίου 1985, δέχτηκε ότι « είναι, πράγματι, θεμιτό και λογικό να σκεφθεί κανείς ότι η αλληλογραφία της Επιτροπής της 29ης Μαρτίου 1985, η οποία επακολούθησε μια διαδικασία, βάσει της οποίας αναδείχθηκαν όλες οι πτυχές αυτής της υποθέσεως, χαράσσει το περίγραμμα της διώξεως, τόσο ως προς τις αιτιάσεις, όσο και ως προς τα νομικά επιχειρήματα », χωρίς να προβάλλει την αντίρρηση ότι τα έγγραφα της 29ης Μαρτίου 1985 περιείχαν νέες αιτιάσεις επιβάλλουσες την εξ υπαρχής κίνηση της διαδικασίας.
- 36 Εξ άλλου, ενώπιον του Πρωτοδικείου, η προσφεύγουσα παρέλειψε να αναφέρει κατά τί τα έγγραφα αυτά περιείχαν νέες αιτιάσεις, έστω και αν, με το υπόμνημα απαντήσεώς της, ανέφερε ότι η Επιτροπή, με τα έγγραφα της 29ης Μαρτίου 1985, επικέντρωσε εφεξής την επιχειρηματολογία της στην ύπαρξη μιας ή περισσοτέρων συμφωνιών κατά την έννοια 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, χωρίς όμως και να αποκλείει ορισμένα στοιχεία στοιχειοθετούντα εναρμονισμένη πρακτική. Το Πρωτοδικείο όμως παρατηρεί ότι ο διττός αυτός χαρακτηρισμός είχε ήδη χρησιμοποιηθεί και στη γενική ανακοίνωση των αιτιάσεων που είχε απευθυνθεί στην προσφεύγουσα (βλ. ιδίως τις παραγράφους 127 και 138 αυτής).
- 37 Επομένως, η αιτίαση αυτή πρέπει να απορριφθεί.

2. Χρήση ενώπιον του Πρωτοδικείου εγγράφων που δεν μνημονεύονταν στην Απόφαση

- 38 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, με το υπόμνημα απαντήσεώς της, ότι η Επιτροπή προσβάλλει τα δικαιώματα του αμννομένου, καθ' όσον αναφέρεται για πρώτη φορά με το υπόμνημα αντικρούσεώς της — για να τα χρησιμοποιήσει κατ' αυτής στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας — αφενός μεν σε σειρά παραρτημάτων προερχομένων από τρίτους, αφετέρου δε σε ένα τηλετύπημα της Petrofina με ημερομηνία 11 Μαρτίου 1982· τα στοιχεία αυτά είχαν μεν επισυναφθεί στις ανακοινώσεις των αιτιάσεων, αλλά δεν μνημονεύονταν μέσα στην Απόφαση, πράγμα που έδωσε την εντύπωση ότι η Επιτροπή είχε πεισθεί από τις εξηγήσεις που είχε παράσχει η προσφεύγουσα κατά τη διοικητική διαδικασία.
- 39 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η απόφαση ναι μεν πρέπει να κατονομάζει τα αποδεικτικά στοιχεία βάσει των οποίων σχημάτισε πεποίθηση η Επιτροπή, δεν χρειάζεται όμως και να απαριθμεί πλήρως όλα τα διαθέσιμα αποδεικτικά στοιχεία, αλλ' αρκεί να αναφέ-

ρεται σ' αυτά συνολικά. Η απόφαση σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να περιέχει ούτε αιτιάσεις νέες σε σχέση προς εκείνες που περιέχονταν στις ανακοινώσεις των αιτιάσεων που απευθύνθηκαν στην προσφεύγουσα, ούτε αποδεικτικά στοιχεία νέα σε σχέση προς εκείνα που μνημονεύονταν μέσα στις εν λόγω ανακοινώσεις αιτιάσεων ή ήταν συνημμένα σ' αυτές. Εν προκειμένω όμως δεν υποστηρίζεται ότι η Απόφαση περιέχει νέες αιτιάσεις ή ότι στηρίζεται σε νέα αποδεικτικά στοιχεία ή ότι δεν μνημονεύει τα αποδεικτικά στοιχεία βάσει των οποίων σχημάτισε πεποίθηση η Επιτροπή. Όσον αφορά, ειδικότερα, το τηλετύπημα της 11ης Μαρτίου 1982, αρκεί να σημειωθεί ότι η μη μνεία του στην Απόφαση δεν σημαίνει πως η Επιτροπή δεν δέχτηκε την αποδεικτική του ισχύ, εφόσον οι αιτιάσεις, προς στήριξη των οποίων το επικαλέστηκε κατά τη διοικητική διαδικασία, διατηρήθηκαν και στην Απόφαση.

40 Επομένως, η αιτίαση αυτή πρέπει να απορριφθεί.

3. Η μη κοινοποίηση των πρακτικών των ακροάσεων

41 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι τα μέλη της Επιτροπής και τα μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής αποφάνθηκαν χωρίς να έχουν στη διάθεσή τους τα οριστικά πρακτικά των ακροάσεων που διεξήχθησαν ενώπιον της Επιτροπής, πρακτικά τα οποία περιείχαν στοιχεία πολύ σημαντικά για την Petrofina. Εξ άλλου, τα μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής είχαν στη διάθεσή τους το μη οριστικό σχέδιο πρακτικών των ακροάσεων μόλις μία εβδομάδα πριν διατυπώσουν τη γνώμη τους.

42 Η Επιτροπή διατείνεται ότι ο κανονισμός 99/63 δεν διευκρινίζει σε ποια όργανα πρέπει να αποστέλλονται το σχέδιο πρακτικών και τα εγκεκριμένα πρακτικά των ακροάσεων. Εν πάση περιπτώσει, τα μέλη της Επιτροπής και τα μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής είχαν την ευκαιρία να αποφανθούν με πλήρη γνώση των πραγμάτων και, επομένως, η Απόφαση δεν θα ήταν διαφορετική αν δεν συνέτρεχε η φερομένη διαδικαστική πλημμέλεια, την οποία επικαλείται η προσφεύγουσα (απόφαση του Δικαστηρίου της 10ης Ιουλίου 1980, στην υπόθεση 30/78, Distillers Company κατά Επιτροπής, Rec. 1980, σ. 2229, σκέψη 26). Πράγματι, και μεν η συμβουλευτική επιτροπή είχε στη διάθεσή της μόνο το σχέδιο πρακτικών, οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών είχαν όμως τη δυνατότητα να παραστούν στις ακροάσεις, πράγμα που στις πλείστες των περιπτώσεων έπραξαν. Επί πλέον, η Επιτροπή τονίζει ότι η Petrofina δεν ισχυρίζεται πως το εν λόγω σχέδιο πρακτικών δεν αντανακλούσε τα διαμειφθέντα στις ακροάσεις κατά τρόπο πιστό και ακριβή. Τα μέλη της Επιτροπής, από την άλλη πλευρά, δεν είχαν στη διάθεσή τους μόνο το σχέδιο πρακτικών, αλλά και τις παρατηρήσεις που είχαν διατυπώσει επ' αυτού οι επιχειρήσεις.

- 43 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι η μη οριστική μορφή των πρακτικών της ακροάσεως που υποβάλλονται στη συμβουλευτική επιτροπή και στην Επιτροπή μπορεί να συνιστά πλημμέλεια της διοικήτικής διαδικασίας δυνάμενη να πλήξει τη νομιμότητα της αποφάσεως στην οποία καταλήγει, μόνον αν το εν λόγω κείμενο έχει συνταχθεί κατά τρόπον μβάλλοντα τους αποδέκτες του σε ουσιώδη πλάνη (απόφαση της 15ης Ιουλίου 1970, στην υπόθεση 44/69, Buchler κατά Επιτροπής, Rec. 1970, σ. 733, σκέψη 17).
- 44 Όσον αφορά τα πρακτικά που διαβιβάστηκαν στην Επιτροπή, πρέπει να σημειωθεί ότι αυτή, μαζί με το σχέδιο πρακτικών, έλαβε και τις παρατηρήσεις που είχαν διατυπώσει επ' αυτού οι επιχειρήσεις· πρέπει, επομένως, να θεωρηθεί ότι τα μέλη της Επιτροπής έλαβαν γνώση όλων των στοιχείων που ασκούσαν επιρροή πριν εκδώσουν την Απόφαση.
- 45 Όσον αφορά τα πρακτικά που διαβιβάστηκαν στη συμβουλευτική επιτροπή, πρέπει να επισημανθεί ότι η προσφεύγουσα δεν εξήγησε γιατί τα πρακτικά δεν αντανakλούσαν τα διαμειφθέντα στις ακροάσεις κατά τρόπο πιστό και ακριβή· δεν απέδειξε, επομένως, ότι το εν λόγω κείμενο ήταν συντεταγμένο κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να εμβάλλει σε ουσιώδη πλάνη τα μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής.
- 46 Εξ άλλου, έχει σημασία να σημειωθεί ότι η προσφεύγουσα δεν εξήγησε ούτε γιατί η προθεσμία μιας εβδομάδας που δόθηκε στα μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής για να μελετήσουν αυτό το σχέδιο πρακτικών δεν τους ήταν αρκετή και τους ενέβαλε σε ουσιώδη πλάνη.
- 47 Επομένως, η αιτίαση αυτή πρέπει να απορριφθεί.

4. Η μη κοινοποίηση της εκθέσεως του συμβούλου επί των ακροάσεων

- 48 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η έκθεση του συμβούλου επί των ακροάσεων έπρεπε να είχε διανεμηθεί στα μέλη της Επιτροπής και στα μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής. Έπρεπε δε να δοθεί στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις η δυνατότητα να λάβουν

γνώση αυτής και να τη σχολιάσουν. Αυτό, κατά την προσφεύγουσα, αποτελούσε αναγκαία προϋπόθεση της ανεξαρτησίας και του εποικοδομητικού ρόλου του συμβούλου επί των ακροάσεων.

- 49 Η Επιτροπή, αφού υπενθυμίζει ποιος είναι ο ρόλος και η αποστολή του συμβούλου επί των ακροάσεων, εκθέτει ότι αυτός συμβάλλει στην εσωτερική διαδικασία λήψης αποφάσεων της Επιτροπής και μεριμνά ώστε αυτή να είναι πλήρως ενήμερη εφ' όλων των στοιχείων του φακέλου. Τυχόν διαβίβαση της εκθέσεώς του στις επιχειρήσεις θα έπληττε την ανεξαρτησία του και τον εποικοδομητικό χαρακτήρα του ρόλου του. Η διαβίβαση της εκθέσεως στην Επιτροπή εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια του μέλους του αρμοδίου επί θεμάτων ανταγωνισμού, το οποίο δύναται, κατόπιν αιτήσεως του συμβούλου επί των ακροάσεων, να επισυνάψει τη γνωμοδότηση του τελευταίου στο σχέδιο αποφάσεως που υποβάλλεται στην Επιτροπή. Η Επιτροπή, τέλος, υποστηρίζει ότι η διαβίβαση της εκθέσεως στα μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής ήταν άσκοπη.
- 50 Το Πρωτοδικείο εκθέτει, προκαταρκτικώς, τις διατάξεις, που ασκούν εδώ επιρροή, περί του περιεχομένου της εντολής του συμβούλου επί των ακροάσεων, οι οποίες είναι προσαρτημένες στην Δέκατη Τρίτη Έκθεση επί της πολιτικής ανταγωνισμού:

« Άρθρο 2

Ο σύμβουλος επί των ακροάσεων έχει σαν αποστολή να διασφαλίζει την καλή λειτουργία της ακροάσεως και έτσι να συμβάλλει στην αντικειμενικότητα τόσο της ακροάσεως, όσο και της ενδεχόμενης τελικής αποφάσεως. Προσέχει ιδίως το να λαμβάνονται υπόψη όλα τα σχετικά πραγματικά περιστατικά, τόσο τα ευνοϊκά όσο και τα δυσμενή προς τους ενδιαφερομένους, κατά την επεξεργασία των σχεδίων αποφάσεως της Επιτροπής στα θέματα του ανταγωνισμού.

Κατά την άσκηση των καθηκόντων του, επαγρυπνεί για την τήρηση των δικαιωμάτων της υπερασπίσεως, λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη της αποτελεσματικής εφαρμογής των κανόνων του ανταγωνισμού, σύμφωνα με τους κανονισμούς που ισχύουν και τις αρχές τις οποίες έχει το Δικαστήριο.

Άρθρο 5

Ο σύμβουλος επί των ακροάσεων ενημερώνει τον γενικό διευθυντή του ανταγωνισμού για την εξέλιξη της ακροάσεως και για τα συμπεράσματα που έχει συνιλάγει. Διατυπώνει τις παρατηρήσεις του για τη συνέχεια της διαδικασίας. Οι παρατηρήσεις

αυτές μπορούν να αφορούν, μεταξύ άλλων, και την ανάγκη συμπληρωματικών πληροφοριών, την εγκατάλειψη ορισμένων σημείων της προσφυγής ή την κοινοποίηση συμπληρωματικών προσφυγών.

Άρθρο 6

Κατά την άσκηση των καθηκόντων του, όπως ορίζονται στο άρθρο 2 ανωτέρω, ο σύμβουλος επί των ακροάσεων μπορεί, αν νομίζει, να διαβιβάσει κατευθείαν τις παρατηρήσεις του στο μέλος εκείνο της Επιτροπής που είναι επιφορτισμένο με τα προβλήματα του ανταγωνισμού, όταν υποβάλλει στον τελευταίο το προσχέδιο της αποφάσεως που απευθύνεται στη συμβουλευτική επιτροπή για τα θέματα των συμπράξεων και των δεσποζουσών θέσεων.

Άρθρο 7

Ανάλογα με την περίπτωση, το μέλος της Επιτροπής που είναι επιφορτισμένο με τα προβλήματα του ανταγωνισμού μπορεί να αποφασίσει, μετά από αίτηση του συμβούλου επί των ακροάσεων, να [επισυνάψει] στην τελική γνώμη που εκφέρεται από αυτόν [... σ] το σχέδιο αποφάσεως, για το οποίο έχει συγκληθεί η Επιτροπή, ώστε να εγγυηθεί ότι αυτή, όταν αποφαινεται για μια ατομική υπόθεση ως όργανο αποφασιστικό, είναι πλήρως ενημερωμένη για όλα τα στοιχεία της υποθέσεως. »

- 51 Όπως προκύπτει από το ίδιο το κείμενο περί της εντολής του συμβούλου επί των ακροάσεων, δεν είναι υποχρεωτική η κοινοποίηση της εκθέσεώς του ούτε στη συμβουλευτική επιτροπή ούτε στην Επιτροπή. Πράγματι, καμμία διάταξη δεν προβλέπει τη διαβίβαση της εκθέσεως αυτής στη συμβουλευτική επιτροπή. Και ναι μεν ο σύμβουλος επί των ακροάσεων υποχρεούται να δίνει αναφορά στον γενικό διευθυντή του ανταγωνισμού (άρθρο 5) και έχει την ευχέρεια, αν το κρίνει πρόσφορο, να υποβάλλει απευθείας τις παρατηρήσεις του στο μέλος της Επιτροπής το αρμόδιο επί θεμάτων ανταγωνισμού (άρθρο 6), το οποίο μέλος έχει την ευχέρεια να επισυνάψει, κατόπιν αιτήσεως του συμβούλου επί των ακροάσεων, την τελική γνωμοδότηση αυτού στο σχέδιο αποφάσεως το οποίο θα υποβάλει στην Επιτροπή (άρθρο 7), δεν υπάρχει όμως καμμία διάταξη υποχρεώνουσα τον σύμβουλο επί των ακροάσεων, τον γενικό διευθυντή του ανταγωνισμού ή το μέλος της Επιτροπής το αρμόδιο επί θεμάτων ανταγωνισμού να διαβιβάσει στην Επιτροπή την έκθεση του συμβούλου επί των ακροάσεων.
- 52 Κατά συνέπεια, είναι αλυσιτελής ο ισχυρισμός της προσφεύγουσας ότι η έκθεση του συμβούλου επί των ακροάσεων δεν διαβιβάστηκε στη συμβουλευτική επιτροπή ή στα μέλη της Επιτροπής.

- 53 Εξ άλλου, το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι τα δικαιώματα του αμυνομένου δεν επιτάσσουν το να μπορούν οι επιχειρήσεις που εμπλέκονται σε διαδικασία του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ να σχολιάζουν την έκθεση του συμβούλου επί των ακροάσεων, η οποία συνιστά καθαρώς εσωτερικό έγγραφο της Επιτροπής. Σχετικώς, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η έκθεση αυτή έχει αξία γνωμοδοτήσεως για την Επιτροπή, η οποία ουδόλως υποχρεούται να συνταχθεί με αυτήν και ότι, επομένως, η έκθεση αυτή δεν ενέχει κανένα στοιχείο λήψεως αποφάσεως, το οποίο θα έπρεπε να λάβει υπόψη ο κοινοτικός δικαστής προς άσκηση του ελέγχου του (Διάταξη της 11ης Δεκεμβρίου 1986, στην υπόθεση 212/86 R, ICI κατά Επιτροπής, σκέψεις 5 έως 8, που δεν έχει δημοσιευθεί στη Συλλογή). Συγκεκριμένα, η προστασία των δικαιωμάτων του αμυνομένου εξασφαλίζεται επαρκώς κατά νόμον, άπαξ τα διάφορα όργανα τα οποία συμβάλλουν στην εκπόνηση της τελικής αποφάσεως έχουν ενημερωθεί ορθώς περί της επιχειρηματολογίας που ανέπτυξαν οι επιχειρήσεις, καθώς και περί των αποδεικτικών στοιχείων που προσκόμισε η Επιτροπή προς στήριξη των αιτιάσεών της (απόφαση του Δικαστηρίου της 9ης Νοεμβρίου 1983, στην υπόθεση 322/81, Michelin κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3461, σκέψη 7).
- 54 Συναφώς, αρκεί να σημειωθεί ότι σκοπός της εκθέσεως του συμβούλου επί των ακροάσεων δεν είναι να συμπληρώνει ή να διορθώνει την επιχειρηματολογία των επιχειρήσεων, ούτε να διατυπώνει νέες αιτιάσεις ή να παρέχει νέα αποδεικτικά στοιχεία κατ' αυτών.
- 55 Επομένως, οι επιχειρήσεις δεν δύνανται, επικαλούμενες τον σεβασμό των δικαιωμάτων του αμυνομένου, να αξιώνουν να τους κοινοποιηθεί η έκθεση του συμβούλου επί των ακροάσεων, για να μπορέσουν να τη σχολιάσουν (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Ιανουαρίου 1984, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 43/82 και 63/82, VBVB και VBBB κατά Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 19, σκέψη 25).
- 56 Κατά συνέπεια, η αιτίαση αυτή πρέπει να απορριφθεί.

Περί της αποδείξεως της παραβάσεως

- 57 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 80, πρώτο εδάφιο), από το 1977, οι παραγωγοί πολυπροπυλενίου που εφοδίαζαν την ΕΟΚ μετείχαν σε σύνολο σχεδίων, συμφωνιών και μέτρων που αποφασίζονταν στα πλαίσια ενός συστήματος τακτικών συναντήσεων και συνεχών επαφών. Η Απόφαση αναφέρει στη συνέχεια (αιτιολογική

σκέψη 80, δεύτερο εδάφιο) ότι, σύμφωνα με το συνολικό σχέδιο των παραγωγών, διοργανώνονταν συναντήσεις με σκοπό την επίτευξη ρητής συμφωνίας σχετικά με επί μέρους θέματα.

- 58 Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Πρωτοδικείο πρέπει, κατ' αρχάς, να εξετάσει κατά πόσον η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον τα πραγματικά περιστατικά που αφορούν, αφενός, το χρονικό διάστημα από το 1980 μέχρι τον Μάρτιο του 1982 (I) και, αφετέρου, το χρονικό διάστημα από τον Μάρτιο του 1982 μέχρι τον Νοέμβριο του 1983 (II), όσον αφορά το σύστημα των περιοδικών συναντήσεων (A), τις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών (B), τα μέτρα που ελήφθησαν προς διευκόλυνση της υλοποίησης των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών (Γ) και τον καθορισμό ποσοτήτων-στόχων και ποσοστώσεων (Δ)· προς τούτο θα εκθέτει την προσβαλλόμενη πράξη (α) και τα επιχειρήματα των διαδίκων (β) πριν προβεί στην εκτίμησή τους (γ)· στη συνέχεια, πρέπει να ελεγχθεί η εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ επί των πραγματικών αυτών περιστατικών.

1. *Οι διαπιστώσεις όσον αφορά τα πραγματικά περιστατικά*

I — Για το χρονικό διάστημα από το 1980 μέχρι τον Μάρτιο του 1982

A — Η προσβαλλόμενη πράξη

- 59 Στην Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 105, τρίτο εδάφιο) εκτίθεται ότι η Petrofina εισήλθε, διά της Montefina, στην αγορά μόλις το 1980 και ότι, μολονότι οι εκπρόσωποι της άρχισαν να μετέχουν τακτικά στις συναντήσεις μόλις τον Μάρτιο του 1982 (η θέση της Petrofina στο σημείο αυτό είναι συγκεχυμένη), ήταν αναμειγμένη στις συμφωνίες για τις ποσοτώσεις από το 1980.

- 60 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 33) επισημαίνει, ωστόσο, τη συμμετοχή της Petrofina σε δύο συναντήσεις τον Ιανουάριο του 1981, κατά τις οποίες κρίθηκε αναγκαία η αύξηση των τιμών, η οποία είχε καθοριστεί τον Δεκέμβριο 1980 για την 1η Φεβρουαρίου 1981, με βάση το 1,75 DM/kg για τη Raffia, σε δύο στάδια: ο στόχος θα παρέμενε στο 1,75 DM/kg για τον Φεβρουάριο, ενώ από την 1η Μαρτίου θα εισαγόταν ο στόχος των 2,00 DM/kg «χωρίς εξαίρεση». Καταρτίστηκε πίνακας των τιμών-στόχων για τις έξι κυριότερες ποιότητες πολυπροπυλενίου σε έξι εθνικά νομίσματα, που έπρεπε να αρχίσει να ισχύει την 1η Φεβρουαρίου και την 1η Μαρτίου 1981.

- 61 Μέχρι τον Μάρτιο του 1982, η Petrofina δεν άσκησε εμπορική δραστηριότητα εκτός της Montefina. Η τελευταία, συγκεκριμένα, πώλησε την παραγωγή της μονάδας του Feluy, που της ανήκε, εξ ονόματος των δύο μητρικών εταιριών, της Montepolimeri και της Fina. Ωστόσο, όσον αφορά τον υπολογισμό των ποσοστώσεων, δινόταν συνήθως, κατά το χρονικό εκείνο διάστημα, χωριστό μέγεθος για τον όγκο των πωλήσεων καθεμιάς από τις μητρικές εταιρίες. Η Petrofina μετέσχε, επομένως, αυτοτελώς στους διακανονισμούς των ποσοστώσεων από το 1980. Ακόμη και αν αυτό δεν συνέβαινε, παραμένει συνυπεύθυνη για τη συμμετοχή της Montefina στη σύμπραξη μέχρι τον Μάρτιο του 1982 (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 102, τρίτο εδάφιο· βλ. επίσης αιτιολογική σκέψη 78, πέμπτο και όγδοο εδάφιο).
- 62 Στα τέλη Φεβρουαρίου 1980, οι παραγωγοί συνομολόγησαν στόχους ως προς τον όγκο πωλήσεων για το 1980, εκφρασμένους σε τόννους, με βάση το ετήσιο σύνολο της αγοράς, που είχε εκτιμηθεί σε 1 390 000 τόννους. Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 55), πίνακες που περιέχουν τους « συμφωνηθέντες στόχους » για κάθε παραγωγό για το 1980 βρέθηκαν στην ATO και στην ICI. Επειδή η πρώτη αυτή πρόβλεψη για το σύνολο της αγοράς αποδείχτηκε υπερβολικά αισιόδοξη, χρειάστηκε να αναθεωρηθούν προς τα κάτω οι ποσοστώσεις των κατ' ιδίαν παραγωγών, έτσι ώστε να αντιστοιχούν σε μια συνολική κατανάλωση για το εν λόγω έτος 1 200 000 τόννων μόνο. Αν εξαιρεθούν η ICI και η DSM, οι πωλήσεις που πραγματοποίησαν οι διάφοροι παραγωγοί αντιστοιχούσαν σε γενικές γραμμές προς τον στόχο τους.
- 63 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 56), η κατανομή της αγοράς για το 1981 αποτέλεσε αντικείμενο μακρών και πολυπλόκων διαπραγματεύσεων. Κατά τις συναντήσεις του Ιανουαρίου 1981, συμφωνήθηκε, ως προσωρινό μέτρο, ότι, για να υποβοηθηθεί η επίτευξη της πρωτοβουλίας καθορισμού των τιμών για τον Φεβρουάριο/Μάρτιο, κάθε παραγωγός θα περιόριζε τις μηνιαίες πωλήσεις του στο 1/12 του 85 % του « στόχου » για το 1980. Εν αναμονή της καταρτίσεως κάποιου μονιμοτέρου σχεδίου, κάθε παραγωγός ανακοίνωσε στη συνάντηση την ποσότητα που έλπιζε να πωλήσει κατά το 1981. Ωστόσο, το άθροισμα των επί μέρους « φιλοδοξιών » υπερέβαινε κατά πολύ την προβλεπόμενη συνολική ζήτηση (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 56). Παρά τις διάφορες συμβιβαστικές προτάσεις που προέβαλαν η Shell και η ICI, δεν επιτεύχθηκε καμία οριστική συμφωνία επί των ποσοστώσεων για το 1981. Ως προσωρινό μέτρο, οι παραγωγοί καθόρισαν, για καθένα τους, την ίδια θεωρητική ποσόστωση που είχαν και για το προηγούμενο έτος και γνωστοποιούσαν, κάθε μήνα στη συνάντηση, τις πραγματοποιηθείσες πωλήσεις τους. Κατά συνέπεια, οι πραγματοποιηθείσες πωλήσεις ελέγχονταν συγκρινόμενες προς μια θεωρητική κατανομή της διατιθέμενης αγοράς βάσει των ποσοστώσεων του 1980 (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 57).

B — Τα επιχειρήματα των διαδικών

- 64 Η προσφεύγουσα, κατ' αρχάς, διατείνεται ότι παρέστη σε ορισμένες από τις επικρινόμενες συναντήσεις μόνο από τον Μάιο 1982 και εντεύθεν.
- 65 Στη συνέχεια, εκθέτει ότι η Επιτροπή δεν προβάλλει κανένα στοιχείο προς απόδειξη της συμμετοχής της στον καθορισμό επιδιωκομένων τιμών, εφόσον η Επιτροπή αναγκάστηκε να αναγνωρίσει, απαντώντας σε ερώτηση του Πρωτοδικείου, ότι η Petrofina δεν είχε μετάσχει στις συναντήσεις του Ιανουαρίου του 1981.
- 66 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, τέλος, ότι ουδέποτε μετέσχε στον καθορισμό ποσοστώσεων, η δε μνεία του ονόματος Petrofina σε σειρά πινάκων που βρέθηκαν στην ICI και την ΑΤΟ [γενική ανακοίνωση των αιτιάσεων, παραρτήματα 55 έως 61 (στο εξής: γ. αιτ. παραρτ.)] και περιείχαν, για κάθε επιχείρηση, αριθμητικά στοιχεία σχετικά με τις πωλήσεις τους και τους « targets » (« στόχους ») για το 1980 και το 1981 δεν αρκεί για να αποδείξει τη συμμετοχή της σε σύμπραξη. Τούτο πολλώ μάλλον που οι αριθμοί που περιέχονται στους πίνακες που προσκόμισε η Επιτροπή περιέχουν σοβαρά σφάλματα όσον αφορά τα μεγέθη των πωλήσεών της και την πραγματική παραγωγική της ικανότητα, πράγμα που αποδεικνύει ότι τα στοιχεία αυτά δεν τα έδωσε η ίδια.
- 67 Από πλευράς της, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι, στην Απόφασή της (αιτιολογική σκέψη 105, τρίτο εδάφιο), διευκρίνισε ότι, για τον προ του Μαρτίου 1982 χρόνο, η θέση της Petrofina σε σχέση προς τις συναντήσεις ήταν κατ' ανάγκην διφορούμενη, εφόσον τότε οι πωλήσεις πολυπροπυλενίου είχαν ανατεθεί στη Montefina, που ήταν εταιρία εξυπηρετούσα από κοινού την εμπορία των προϊόντων της Petrofina και της Monte. Προσθέτει ότι, καίτοι δεν είναι βέβαιο ότι η Petrofina εκπροσωπούσαν χωριστά στις προ του Μαρτίου 1982 συναντήσεις, το γεγονός ότι στα σχέδια κατανομής της αγοράς γινόταν, κατά κανόνα, διάκριση μεταξύ αυτής και της Monte αποτελεί ένδειξη του ότι μετείχε στη σύμπραξη ήδη από το 1980.
- 68 Υποστηρίζει, κατά συνέπεια, ότι η συμμετοχή της προσφεύγουσας στη σύμπραξη για τον υπό κρίση χρόνο προκύπτει από τη συμμετοχή της στο σύστημα ποσοστώσεων κατά τον χρόνο αυτόν.

- 69 Σχετικώς, η Επιτροπή διατείνεται ότι η συμμετοχή της προσφεύγουσας στο σύστημα ποσοστάσεων προκύπτει από το γεγονός ότι το όνομά της μνημονεύεται σε διαφόρους αριθμητικούς πίνακες σχετικούς με την κατανομή ποσοστάσεων κατά το 1980 και 1981.
- 70 Για το 1980, πρόκειται κατά πρώτο λόγο για έναν πίνακα, με χρονολογία 26 Φεβρουαρίου 1980, τιτλοφορούμενος « Polypropylene — Sales target 1980 (kt) » [« Πολυπροπυλένιο — Στόχος πωλήσεων για το 1980 (σε χιλιοτόννους) »], ο οποίος ανευρέθηκε στην ΑΤΟ (γ. αιτ. παράρτ. 60)· στον πίνακα αυτόν παρατίθενται, για όλους τους παραγωγούς της Δυτικής Ευρώπης, τα εξής μεγέθη: « 1980 target » (« στόχος 1980 »), « opening suggestions » (« αρχικές προτάσεις »), « proposed adjustments » (« προτεινόμενες αναπροσαρμογές ») και « agreed targets 1980 » (« συμφωνηθέντες στόχοι για το 1980 »). Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή εξέθεσε ότι η συμμετοχή της Petrofina στην κατάρτιση αυτού του πίνακα προέκυψε από τη μνεία που περιέχει αυτός περί κάποιας αναπροσαρμογής προερχόμενης από την Petrofina (« Based on 1979 + Petrofina adjust. » · « Βάσει του 1979 + αναπροσαρμογή Petrofina »). Η ποσόστωση που δινόταν, στον πίνακα αυτόν, στην Petrofina αντιστοιχεί προς την ποσόστωση που περιέχεται σε ένα δεύτερο πίνακα, της 8ης Οκτωβρίου 1980, που προέρχεται από την ICI (γ. αιτ. παράρτ. 57) και συγκρίνει, για όλους τους παραγωγούς της Δυτικής Ευρώπης, τη « Nameplate Capacity » (« ονομαστική ικανότητα παραγωγής 1980 ») και την « 1980 Quota » (« ποσόστωση 1980 »).
- 71 Για το 1981, πρόκειται, αφενός, για έναν πίνακα με ημερομηνία 9 Οκτωβρίου 1980, προερχόμενο από την ICI (γ. αιτ. παράρτ. 58), ο οποίος συγκρίνει για όλους τους παραγωγούς της Δυτικής Ευρώπης, όσον αφορά το 1980, τα εξής μεγέθη: « effective capacity » (« πραγματική ικανότητα παραγωγής »), « aspirations » (« προσδοκίες »), « market shares » (« μερίδια της αγοράς »), « hence actuals » (« πραγματοποιηθέντα μεγέθη ») και « hence loading » (« ποσοστό χρησιμοποιήσεως ») σε εκατοστιαίες μονάδες επί της « effective capacity »· και, όσον αφορά το 1981: « effective capacity », « market share proposal ICI 1981 » (« πρόταση ICI για τα μερίδια της αγοράς 1981 »), « 1981 sales at 1980 loading of 1981 cap. » (« πωλήσεις 1981 βάσει του ποσοστού χρησιμοποιήσεως της ικανότητας παραγωγής κατά το 1980 »), « tonnages of 1980 share » (« ποσότητες βάσει των μεριδίων 1980 ») και « Pro-rated to 1981 Market » (« αναλογικώς επιμερισθείσες στην αγορά 1981 »). Σχετικά με τον πίνακα αυτόν, η ICI εκθέτει, με την απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών (γ. αιτ. παράρτ. 8), τα εξής:

« the document was prepared within ICI as an internal working document in order to make an estimate of the volume “ aspirations ” of the West European polypropylene producers for 1981, and to compare such “ aspirations ” with previous “ Target Tonnages ” and “ actual ” sales achievements thus enabling ICI to take part in discussions on “ Target Tonnages ” for 1981.

The source of information for actual historic figures in this table would have been the producers themselves. However, figures for Amoco/Hercules, and certain other producers eg the reference to “Spanish”, would have been estimated from industry figures generally available from Fides.

The hand written figures in the 1980 “actual” column: detailed precisely actual sales for the year 1980 (in contrast to the rounded figures given in the typed column); clarified the Amoco/Hercules figures; and corrected a mistaken figure for Petrofina ».

[« το έγγραφο αυτό καταρτίστηκε στην ICI ως εσωτερικό έγγραφο εργασίας, για να γίνει κάποια εκτίμηση των “προσδοκιών” των παραγωγών πολυπροπυλενίου της Δυτικής Ευρώπης όσον αφορά τον όγκο των πωλήσεών τους και για να συγκριθούν οι “προσδοκίες” αυτές προς τις προηγούμενες καθορισθείσες “ποσότητες-στόχους” και τις “πραγματοποιηθείσες” πωλήσεις: αυτό θα παρείχε στην ICI τη δυνατότητα να συμμετάσχει στις συζητήσεις για τις “ποσότητες-στόχους” για το 1981.

Η πηγή προελεύσεως των αριθμών του πίνακα αυτού, που αντιπροσωπεύουν ήδη συντελεσθείσες πράξεις, πρέπει να ήταν οι ίδιοι οι παραγωγοί. Πάντως, οι αριθμοί για την Amoco/Hercules και για ορισμένους άλλους παραγωγούς, π.χ. υπό την ένδειξη “Ισπανοί”, πρέπει να στηρίζονται σε εκτιμήσεις βάσει των στοιχείων για τον κλάδο που είναι κοινώς προσιτά από το Fides.

Οι αριθμοί που είναι γραμμένοι με το χέρι στη στήλη με τα “πραγματοποιηθέντα” κατά το 1980 μεγέθη: αντικατοπτρίζουν επακριβώς τις συντελεσθείσες πωλήσεις κατά το 1980 (σε αντίθεση προς τους “στρογγυλεμένους” αριθμούς της δακτυλογραφημένης στήλης), διευκρινίζουν τους αριθμούς για την Amoco/Hercules και διορθώνουν ένα αριθμητικό σφάλμα για την Petrofina »].

Αφετέρου, πρόκειται για έναν πίνακα που βρέθηκε στην ICI (γ. αιτ. παραρτ. 59) και περιέχει σύγκριση των πωλήσεων όλων των παραγωγών σε τόννους και σε μερίδια της αγοράς, υπό τις ακόλουθες περιγραφές: «1979 actual», «1980 target», «(1980) actual» και «1981 aspirations». Η Επιτροπή επισημαίνει ότι οι στόχοι πωλήσεων της Petrofina που περιέχονται στους δύο αυτούς πίνακες συμφωνούν.

72 Η Επιτροπή επισημαίνει ότι, έστω και αν τα αριθμητικά στοιχεία που αναγράφονται στους παραπάνω πίνακες αποδεικνύονταν εσφαλμένα, όπως ισχυρίζεται η προσφεύ-

γους, παραμένει γεγονός ότι η Petrofina δεν αμφισβητεί τους αριθμητικούς στόχους που περιέχονται στους διαφόρους πίνακες, οι οποίοι αλληλοεπιβεβαιώνονται. Εξ άλλου, η Επιτροπή τονίζει ότι, και αν ακόμη υποθεθεί ότι τα αριθμητικά στοιχεία που αφορούν την Petrofina, τα οποία φέρονται στους πίνακες που περιέχονται στα παραρτήματα 58, 61 και 65 έως 67 της γενικής ανακοίνωσης των αιτιάσεων, δεν αντιστοιχούν προς τα αποτελέσματα που όντως πραγματοποιήσε, αυτό ουδόλως σημαίνει ότι δεν υπήρξε διαβούλευση. Η διαβούλευση προκύπτει από την ίδια την ύπαρξη των υπό κρίση πινάκων και όχι από το αν οι οριζόμενοι σ' αυτούς στόχοι επιτεύχθηκαν ή όχι στην αγορά. Επομένως, τυχόν ασυμφωνία μεταξύ των αριθμών αυτών και των αποτελεσμάτων που πράγματι κατέγραψε η Petrofina στην αγορά ουδόλως αίρει την αποδεικτική αξία των πινάκων που περιέχουν τους αριθμούς αυτούς. Εξ άλλου, οι αμφισβητούμενοι αριθμοί αφορούν ορισμένα μόνο στοιχεία από τα περιλαμβανόμενα στους υπό κρίση πίνακες. Κατά συνέπεια, δεν μειώνουν την αξία ολοκλήρων των πινάκων στους οποίους περιλαμβάνονται.

Γ — Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 73 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η Επιτροπή, απαντώντας σε γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου και κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, αναγνώρισε, όπως είχε ήδη πράξει και στην αιτιολογική σκέψη 78, όγδοο εδάφιο, της Αποφάσεως, ότι δεν διέθετε κανένα αποδεικτικό στοιχείο περί της συμμετοχής της Petrofina στις περιοδικές συναντήσεις των παραγωγών πολυπροπυλενίου πριν από τον Μάρτιο 1982 και ότι η μεία περί παρουσίας της Petrofina σε δύο συναντήσεις τον Ιανουάριο του 1981, στην αιτιολογική σκέψη 33, τρίτο εδάφιο, της Αποφάσεως, ήταν αποτέλεσμα παραδρομής.
- 74 Υπ' αυτές τις περιστάσεις, πρέπει να αντληθεί το συμπέρασμα ότι η συμμετοχή της προσφεύγουσας στις περιοδικές συναντήσεις των παραγωγών πολυπροπυλενίου από το 1980 μέχρι τον Μάρτιο του 1982, την οποία η ίδια αρνήθηκε με το υπόμνημα απαντήσεως, καθώς και κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, δεν αποδείχθηκε επαρκώς κατά νόμον και ότι η απάντηση της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών περιέχει όντως σφάλμα ως προς το σημείο αυτό, όπως υποστήριξε η προσφεύγουσα χωρίς να αντικρουσθεί από την Επιτροπή.
- 75 Πρέπει, εξ άλλου, να γίνει δεκτό ότι, εφόσον, κατά την υπό κρίση χρονική περίοδο, ούτε μετέσχε η προσφεύγουσα στις περιοδικές συναντήσεις των παραγωγών πολυπροπυλενίου, ούτε υπάρχουν ενδείξεις περί της συμπεριφοράς της σχετικά με τις τιμές, δεν αποδείχθηκε επαρκώς κατά νόμον ότι η προσφεύγουσα μετέσχε, από κοινού με άλλους παραγωγούς πολυπροπυλενίου, στον καθορισμό επιδιωκόμενων τιμών από το 1980 μέχρι τον Μάρτιο του 1982.

- 76 Πρέπει, επομένως, να εξεταστεί αν — όπως ισχυρίζεται η Επιτροπή — η συμμετοχή της προσφεύγουσας στην παράβαση μεταξύ 1980 και Μαρτίου 1982 αποδεικνύεται, παρά τούτα, από τη μνεία του ονόματός της στους πίνακες που περιέχουν τον επιδιωκόμενο όγκο πωλήσεων για την περίοδο αυτή.
- 77 Έχει σημασία να τονιστεί ότι, όπως προκύπτει από τα έγγραφα που προσκόμισε η Επιτροπή (γ. αιτ. παραρτ. 57 έως 61 και 65 έως 67), αντιηλλάγησαν μεταξύ παραγωγών και συζητήθηκαν κατά τις συναντήσεις στοιχεία για την εμπορική κίνηση των προϊόντων, με σκοπό τον καθορισμό του επιδιωκόμενου όγκου πωλήσεων. Η ορολογία που χρησιμοποιείται στα έγγραφα αυτά [όπως «opening suggestions» (« αρχικές προτάσεις »), «proposed adjustments» (« προτεινόμενες αναπροσαρμογές ») και «agreed targets» (« συμφωνηθέντες στόχοι »)] δικαιολογούν το συμπέρασμα ότι υπήρξε σύμπτωση των βουλήσεων των παραγωγών.
- 78 Ελλείπει, όμως, αποδείξεων περί συμμετοχής της Petrofina στις περιοδικές συναντήσεις των παραγωγών πολυπροπυλενίου κατά το υπό κρίση χρονικό διάστημα, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι η προσφεύγουσα μετέσχε στην κατάρτιση των πινάκων που αφορούσαν τον επιδιωκόμενο όγκο πωλήσεων, ούτε, επομένως, στον καθορισμό των μεγεθών αυτών. Ειδικότερα, η μνεία του ονόματος της προσφεύγουσας ή της Montefina στους πίνακες αυτούς πρέπει να θεωρηθεί ως ανεπαρκής ένδειξη, κατά το μέτρο που αφενός μεν, κατά την περίοδο εκείνη, όλη η παραγωγή πολυπροπυλενίου της Petrofina διοχετευόταν στο εμπόριο από τη Montefina, κοινή θυγατρική της προσφεύγουσας και της Monte, αφετέρου δε τα στοιχεία περί της ικανότητας παραγωγής και των πωλήσεων της Montefina και περί των φιλοδοξιών της Petrofina ήσαν κατ' ανάγκην γνωστά στον εταίρο της στην κοινή θυγατρική, ο οποίος και πρέπει να τα κοινοποιούσε κατά τις περιοδικές συναντήσεις των παραγωγών πολυπροπυλενίου, ώστε να συμβάλει λυσιτελώς στον καθορισμό του επιδιωκόμενου όγκου πωλήσεων. Σχετικώς, το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι, στον πίνακα με ημερομηνία 8 Οκτωβρίου 1980 (γ. αιτ. παράρτ. 57) φέρεται, δίπλα στο όνομα της Montefina, ως «1980 Quota», η μνεία: «20 to Petrofina — balance included in Montedison» («20 στην Petrofina — η διαφορά στη Montedison»). Πρέπει να γίνει δεκτό ότι αυτή η τελευταία επιχείρηση, γνωρίζοντας τους όρους της συμφωνίας περί κατανομής του όγκου πωλήσεων μεταξύ αυτής και της προσφεύγουσας εντός της κοινής τους θυγατρικής, απλώς συμπέρανε απ' αυτούς ποια ποσόστωση αναλογούσε στην προσφεύγουσα, συνάγοντάς την από τη δική της ποσόστωση εντός της συνολικής παραγωγής της Montefina κατόπιν των συζητήσεων στις οποίες ελάμβανε μέρος η Monte.

79 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, εξ άλλου, ότι με την Απόφασή της η Επιτροπή δεν δέχτηκε, ούτε, επομένως, απέδειξε επαρκώς κατά νόμον τη συμμετοχή της επιχειρήσεως Montefina, ως αυτοτελούς οντότητας, στις περιοδικές συναντήσεις των παραγωγών πολυπροπυλενίου ή ακόμη στον καθορισμό επιδιωκομένων τιμών ή επιδιωκομένου όγκου πωλήσεων. Επομένως, η Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς κατά νόμον « τη συμμετοχή της Montefina στο καρτέλ μέχρι τον Μάρτιο 1982 » (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 102, τρίτο εδάφιο, τελευταία περίοδος), ούτε μπορεί να θεωρηθεί « συνυπεύθυνη » η προσφεύγουσα για μια τέτοια συμμετοχή. Πολλώ μάλλον που η Επιτροπή δήλωσε, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι σκοπός της αιτιολογικής σκέψεως 102, τρίτο εδάφιο, τελευταία περίοδος, της Αποφάσεως ήταν να καταστήσει την προσφεύγουσα συνυπεύθυνη όχι για την ενδεχομένως αντίθετη προς τον ανταγωνισμό συμπεριφορά του εταιρίου της στην κοινή θυγατρική Montefina, από την οποία συμπεριφορά επωφελήθηκε μέσω αυτής και η ίδια, αλλά για τη συμπεριφορά της ίδιας της Montefina, η οποία, κατά την Απόφαση, κρίθηκε ότι συνιστούσε συμμετοχή της προσφεύγουσας στην παράβαση.

80 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς κατά νόμον τη συμμετοχή της προσφεύγουσας ή της επιχειρήσεως Montefina στο σύστημα περιοδικών συναντήσεων των παραγωγών πολυπροπυλενίου που είχαν ως σκοπό ιδίως τον καθορισμό επιδιωκομένων τιμών και επιδιωκομένου όγκου πωλήσεων, ούτε στον καθορισμό με άλλους παραγωγούς πολυπροπυλενίου επιδιωκομένων τιμών ή επιδιωκομένου όγκου πωλήσεων για το χρονικό διάστημα από τις αρχές του 1980 μέχρι τον Μάρτιο του 1982.

II — Για το χρονικό διάστημα από τον Μάρτιο του 1982 μέχρι τον Νοέμβριο του 1983

A — Το σύστημα των περιοδικών συναντήσεων

α) Η προσβαλλόμενη πράξη

81 Η Απόφαση (αιτιολογικές σκέψεις 18 και 105, τρίτο και τέταρτο εδάφιο) προσάπτει στην Retrofina ότι μετείχε στο σύστημα περιοδικών συναντήσεων των παραγωγών πολυπροπυλενίου παριστάμενη τακτικά στις συναντήσεις από τον Μάρτιο του 1982 μέχρι τον Σεπτέμβριο του 1983· η πρώτη συνάντηση που εντοπίστηκε για το διάστημα αυτό ήταν η της 10ης Μαρτίου 1982 (αιτιολογική σκέψη 58, τρίτο εδάφιο).

82 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 21) βεβαιώνει ότι οι περιοδικές αυτές συναντήσεις είχαν ως σκοπό, μεταξύ άλλων, τον καθορισμό επιδιωκομένων τιμών και επιδιωκομένου όγκου πωλήσεων και τον έλεγχο της τηρήσεώς τους από τους παραγωγούς.

β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων

- 83 Η προσφεύγουσα αμφισβητεί ότι μετέσχε σε συνάντηση των παραγωγών της 10ης Μαρτίου 1982, φρονεί δε ότι η απουσία της από τη συνάντηση αυτή προκύπτει από τα πρακτικά της συναντήσεως αυτής που βρέθηκαν στην Hercules (γ. αιτ. παράρτ. 23). Συγκεκριμένα, τα πρακτικά αυτά περιέχουν ένα σοβαρό σφάλμα όσον αφορά την ικανότητα παραγωγής της Petrofina (50 χιλιοτόννοι/έτος αντί 30). Εξ άλλου, αρνείται ότι μετέσχε σε δύο άλλες συναντήσεις στις 20 Αυγούστου και στις 2 Νοεμβρίου 1982.
- 84 Τονίζει, εξ άλλου, ότι, οσάκις παρέστη στις συναντήσεις, η συμμετοχή της υπήρξε παθητική και είχε ως μοναδικό σκοπό τη συλλογή πληροφοριών που να της εξασφαλίζει μια θέση στην αγορά. Το γεγονός αυτό επιρρωννύεται από την ανταγωνιστική συμπεριφορά της στην αγορά, περί της οποίας μαρτυρούν πολυάριθμα έγγραφα, στα οποία οι ανταγωνιστές της χαρακτηρίζουν τη συμπεριφορά της ως επιθετική και προκαλούσα διαταραχές, όσον αφορά τόσο τις τιμές όσο και τον όγκο πωλήσεων. Οι ισχυρισμοί αυτοί επιρρωννύονται επίσης από το πόρισμα που συνέταξε ένα ανεξάρτητο γραφείο ορκωτών λογιστών, η Coopers & Lybrand, καθώς και από μια οικονομετρική μελέτη για τη γερμανική αγορά, την οποία εκπόνησε ο καθηγητής Albach, του Πανεπιστημίου της Βόννης.
- 85 Η Επιτροπή, από την πλευρά της, υποστηρίζει ότι η Petrofina μετείχε τακτικά στις συναντήσεις και ότι η ίδια αναγνώρισε, με την απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών [παράρτημα 1 στην ειδική ανακοίνωση των αιτιάσεων προς την Petrofina (στο εξής: παράρτ. αιτ. Pet.)], ότι, από τον Μάρτιο του 1982 και εντεύθεν, ορισμένα μέλη του προσωπικού του Chemical Sales Division της εταιρίας είχαν παραστεί στις συναντήσεις. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η πρώτη συνάντηση στην οποία μετέσχε η Petrofina είναι η της 10ης Μαρτίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 23).

γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 86 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η απάντηση της Petrofina στην αίτηση παροχής πληροφοριών αναφέρει τα εξής: « από τον Μάρτιο του 1982 και εντεύθεν, ορισμένα μέλη του προσωπικού του Chemical Sales Division της εταιρίας μας παρέστησαν στις συναντήσεις στις οποίες αναφέρασθε με την επιστολή σας » (παράρτ. 1, αιτ. Pet.)· στη συνέχεια δε περιέχει απαρίθμηση 25 συναντήσεων, από τις οποίες η πρώτη έγινε στις 18 Μαΐου 1982 και η τελευταία στις 30 Σεπτεμβρίου 1983, για τις οποίες η προσφεύγουσα αναγνώρισε τους εκπροσώπους της, επί 29 συναντήσεων που φέρεται ότι διεξήχθησαν.

- 87 Ως προς τη συμμετοχή της προσφεύγουσας σε συνάντηση της 10ης Μαρτίου 1982, πρέπει να παρατηρηθεί αφενός μεν ότι, παρ' όλων ότι η συνάντηση αυτή δεν περιλαμβάνεται στον κατάλογο των συναντήσεων για τις οποίες η προσφεύγουσα αναγνώρισε τους εκπροσώπους της, εντοπίζεται στο χρονικό διάστημα εντός του οποίου η προσφεύγουσα παραδέχτηκε ότι μετέσχε στις συναντήσεις (« από τον Μάρτιο του 1982 και εντεύθεν »), αφετέρου δε ότι η προσφεύγουσα δεν αρνείται ότι έλαβε μέρος σε μια άλλη συνάντηση, της 13ης Μαΐου 1982 — η οποία επίσης δεν περιλαμβάνεται στον κατάλογο της Petrofina —, στην οποία η Επιτροπή ισχυρίζεται, στην αιτιολογική σκέψη 37, δεύτερο εδάφιο, της Αποφάσεως, ότι η Petrofina μετέσχε.
- 88 Το σφάλμα το σχετικό με την ικανότητα παραγωγής της Petrofina που περιέχεται στα πρακτικά της συναντήσεως της 10ης Μαρτίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 23) δεν είναι ικανό να πλήξει τα συμπεράσματα της Επιτροπής, δεδομένου ότι το ίδιο σφάλμα περιέχεται σε πολλά άλλα έγγραφα που αφορούν περιόδους κατά τις οποίες η Petrofina παραδέχτηκε ότι είχε συμμετάσχει στις συναντήσεις. Σχετικώς, εύλογο είναι η οδηγία που έδωσε η προσφεύγουσα στις 11 Μαρτίου 1982 για τις τιμές να θεωρηθεί ως πρόσθετη ένδειξη περί της παρουσίας της Petrofina στη συνάντηση αυτή, εφόσον συμπίπτει με την τιμή-στόχο που καθορίστηκε κατά τη διάρκειά της.
- 89 Πρέπει, επομένως, να θεωρηθεί ότι η προσφεύγουσα μετείχε τακτικά στις περιοδικές συναντήσεις των παραγωγών πολυπροπυλενίου από τον Μάρτιο του 1982 μέχρι τα τέλη Σεπτεμβρίου 1983, έστω και αν αμφισβητεί τη συμμετοχή της στις συναντήσεις της 20ής Αυγούστου και της 2ας Νοεμβρίου 1982.
- 90 Έπειτα, η Επιτροπή ορθώς έκρινε, βάσει των στοιχείων που παρέσχε η ICI με την απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών (γ. αιτ. παράρτ. 8) και τα οποία επιβεβαιώνονται από τα πρακτικά πολλών συναντήσεων, ότι σκοπός των συναντήσεων αυτών ήταν βασικά ο καθορισμός επιδιωκόμενων τιμών, αφενός, και επιδιωκόμενου όγκου πωλήσεων, αφετέρου. Στην εν λόγω απάντηση γράφονται, πράγματι, τα εξής: « “ Target prices ” for the basic grade of each principal category of polypropylene as proposed by producers from time to time since 1 January 1979 are set forth in Schedule (...) ». « A number of proposals for the volume of individual producers were discussed at meetings » (« Οι κατά καιρούς προταθείσες από τους παραγωγούς “ τιμές-στόχοι ” από την 1η Ιανουαρίου 1979 και εντεύθεν, για τη βασική ποιότητα καθεμιάς από τις βασικές κατηγορίες πολυπροπυλενίου εκτίθενται στο παράρτημα (...) ». « Διάφορες προτάσεις για τον όγκο των πωλήσεων των κατ' ιδίαν παραγωγών συζητούνταν σε συναντήσεις »).

91. Επί πλέον, ορθώς η Επιτροπή συνήγαγε από την απάντηση της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών — στην οποία αναφέρονται τα εξής: « Only “ Bosses ” and “ Experts ” meetings came to be held on a monthly basis... By late 1978/early 1979 it was determined that the “ ad hoc ” meetings of Senior Managers should be supplemented by meetings of lower level managers with more marketing knowledge » (« Μόνο οι συναντήσεις “ διευθυντών ” και “ εμπειρογνομόνων ” διεξάγονταν σε μηνιαία βάση... Περί τα τέλη 1978/αρχές 1979, αποφασίστηκε ότι οι “ επί τούτω ” συναντήσεις ανωτάτων διευθυντικών στελεχών έπρεπε να συμπληρωθούν από συναντήσεις μεσαίων στελεχών με καλύτερη γνώση του marketing ») —, καθώς και από την ταυτότητα φύσεως και αντικειμένου των εν λόγω συναντήσεων συναντήσεων, ότι αυτές εντάσσονταν σε σύστημα περιοδικών συναντήσεων.
92. Έχει, εξ άλλου, σημασία να σημειωθεί ότι ο παθητικός χαρακτήρας της συμμετοχής της Petrofina στις συναντήσεις διαψεύδεται από τις δηλώσεις της ίδιας της προσφεύγουσας, η οποία αναγνωρίζει ότι ενίοτε έδινε κάποιες πληροφορίες σχετικά με τις μηνιαίες ποσότητες των πωλήσεών της, και από τα πρακτικά ορισμένων συναντήσεων, όπως της 13 Μαΐου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 24), κατά την οποία η Petrofina εξήγησε τις εσωτερικές της σχέσεις με τη Monte εντός της κοινής τους θυγατρικής Montefina, καθώς και από τα πρακτικά, που φέρουν χρονολογία 8 Δεκεμβρίου 1982 και συντάχθηκαν από έναν υπάλληλο της ICI (γ. αιτ. παράρτ. 77), μιας τηλεφωνικής συνδιάλεξης μεταξύ ICI και Hercules, στην οποία γίνεται μνεία περί μιας προτάσεως της Petrofina σχετικά με τις ποσοστώσεις για το πρώτο τρίμηνο του 1983.
93. Από τις προεκτεθείσες σκέψεις προκύπτει ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι η προσφεύγουσα συμμετείχε τακτικά στις περιοδικές συναντήσεις των παραγωγών πολυπροπυλενίου από τον Μάρτιο του 1982 μέχρι τον Σεπτέμβριο του 1983, ότι οι συναντήσεις αυτές είχαν ως αντικείμενο ιδίως τον καθορισμό επιδιωκόμενων τιμών και επιδιωκόμενου όγκου πωλήσεων, ότι εντάσσονταν στο πλαίσιο ενός συστήματος και ότι η συμμετοχή της προσφεύγουσας στις συναντήσεις αυτές δεν υπήρξε απλώς παθητική.

B — Οι πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών

α) Η προσβαλλόμενη πράξη

94. Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 28), το σύστημα καθορισμού των επιδιωκόμενων τιμών υλοποιήθηκε μέσω πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών.

- 95 Κατά την Απόφαση (αιτιολογικές σκέψεις 37 έως 39), η Petrofina μετέσχε στην πρωτοβουλία καθορισμού τιμών του Ιουνίου/Ιουλίου 1982, η οποία εντάχθηκε στο πλαίσιο της αποκαταστάσεως της ισορροπίας μεταξύ προσφοράς και ζήτησεως στην αγορά. Η πρωτοβουλία αυτή αποφασίστηκε κατά τη συνάντηση παραγωγών της 13ης Μαΐου 1982, στην οποία μετέσχε η Petrofina και κατά την οποία καταρτίστηκε λεπτομερής πίνακας των επιδιωκόμενων τιμών για την 1η Ιουνίου για διάφορες ποιότητες πολυπροπυλενίου, σε διάφορα εθνικά νομίσματα (2,00 DM/kg για τη raffia).
- 96 Τη συνάντηση της 13ης Μαΐου 1982 επακολούθησαν οδηγίες τιμών προερχόμενες από την ATO, την BASF, την Hoechst, την Hercules, την Hüls, την ICI, τη Linz, τη Monte και τη Shell, που αντιστοιχούσαν, με κάποιες περιορισμένης σημασίας εξαιρέσεις, προς τις τιμές-στόχους που είχαν καθοριστεί κατά τη συνάντηση (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 39). Στην Απόφαση αναγνωρίζεται, πάντως, ότι δεν βρέθηκαν οδηγίες τιμών προερχόμενες από την προσφεύγουσα. Κατά τη συνάντηση της 9ης Ιουνίου 1982, οι παραγωγοί ανακοίνωσαν συγκρατημένες μάλλον αυξήσεις.
- 97 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 40), η προσφεύγουσα μετέσχε επίσης στην πρωτοβουλία καθορισμού τιμών του Σεπτεμβρίου/Νοεμβρίου 1982, η οποία αποφασίστηκε κατά τη συνάντηση της 20ής και 21ης Ιουλίου 1982 και απέβλεπε στην επίτευξη της τιμής των 2,00 DM/kg την 1η Σεπτεμβρίου και των 2,10 DM/kg την 1η Οκτωβρίου, εφόσον ήταν παρούσα στις περισσότερες, αν όχι σε όλες τις συναντήσεις που διεξήχθησαν από τον Ιούλιο μέχρι τον Νοέμβριο 1982 και είχαν ως αντικείμενο την οργάνωση της πρωτοβουλίας και τον έλεγχο της εφαρμογής της (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 45). Κατά τη συνάντηση της 20ής Αυγούστου 1982, η άνοδος που είχε προβλεφθεί για την 1η Σεπτεμβρίου αναβλήθηκε για την 1η Οκτωβρίου, η απόφαση δε αυτή επικυρώθηκε κατά τη συνάντηση της 2ας Σεπτεμβρίου 1982 (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 41).
- 98 Μετά τις συναντήσεις της 20ής Αυγούστου και της 2ας Σεπτεμβρίου 1982, η ATO, η DSM, η Hercules, η Hoechst, η Hüls, η ICI, η Linz, η Monte και η Shell έδωσαν οδηγίες τιμών σύμφωνες προς την τιμή-στόχο που είχε καθοριστεί κατά τις συναντήσεις αυτές (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 43).
- 99 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 44) αναφέρει ότι, κατά τη συνάντηση της 21ης Σεπτεμβρίου 1982, εξετάστηκαν τα μέτρα που ελήφθησαν προς επίτευξη του στόχου που είχε καθοριστεί προηγουμένως, οι δε επιχειρήσεις εξέφρασαν συνολικά την υποστήριξή τους σε μια πρόταση περί αυξήσεως της τιμής στα 2,00 DM/kg για τον Νοέμβριο/Δεκέμβριο 1982. Η αύξηση αυτή επιβεβαιώθηκε κατά τη συνάντηση της 6ης Οκτωβρίου 1982.

- 100 Μετά τη συνάντηση της 6ης Οκτωβρίου 1982, η BASF, η DSM, η Hercules, η Hoechst, η Hüls, η ICI, η Linz, η Monte, η Shell και η Saga έδωσαν οδηγίες τιμών εφαρμόζοντας την αποφασισθείσα αύξηση (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 44, δεύτερο εδάφιο).
- 101 Η συνάντηση του Δεκεμβρίου του 1982 κατέληξε, κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 46, δεύτερο εδάφιο), στη συμφωνία ότι οι τιμές που είχαν προβλεφθεί για τον Νοέμβριο/Δεκέμβριο θα εισάγονταν στα τέλη Ιανουαρίου 1983.
- 102 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 47), τέλος, η προσφεύγουσα μετέσχε στην πρωτοβουλία καθορισμού τιμών του Ιουλίου/Νοεμβρίου 1983. Συγκεκριμένα, κατά τη συνάντηση της 3ης Μαΐου 1983, συμφωνήθηκε ότι οι παραγωγοί θα προσπαθούσαν να εφαρμόσουν την τιμή στόχο των 2,00 DM/kg τον Ιούνιο 1983. Κατά τη συνάντηση, όμως, της 20ής Μαΐου 1983, ο ταχθείς προηγουμένως στόχος αναβλήθηκε για τον Σεπτέμβριο, καθορίστηκε δε ενδιάμεσος στόχος για την 1η Ιουλίου (1,85 DM/kg). Στη συνέχεια, κατά τη συνεδρίαση της 1ης Ιουνίου 1983, οι παρόντες παραγωγοί, μεταξύ των οποίων και η Petrofina, επαναβεβαίωσαν τη σταθερή τους πρόθεση να εφαρμόσουν την αύξηση στο 1,85 DM/kg. Τότε, συμφωνήθηκε ότι η Shell θα λάμβανε την πρωτοβουλία, εκφράζοντάς την δημόσια μέσα από εξειδικευμένο περιοδικό, το European Chemical News (στο εξής: ECN).
- 103 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 49) επισημαίνει ότι, μετά τη συνάντηση της 20ής Μαΐου 1983, η ICI, η DSM, η BASF, η Hoechst, η Linz, η Shell, η Hercules, η ATO, η Petrofina και η Solvay έδωσαν οδηγίες στα γραφεία πωλήσεών τους να εφαρμόσουν από 1ης Ιουλίου την τιμή του 1,85 DM/kg για τη raffia. Προσθέτει ότι οι οδηγίες τιμών που βρέθηκαν στην ATO και την Petrofina είναι μεν ελλιπείς, επιβεβαιώνουν όμως το γεγονός ότι οι εταιρίες αυτές ύψωσαν τις τιμές τους, με κάποια καθυστέρηση, στην περίπτωση της Petrofina και της Solvay. Η Απόφαση καταλήγει στο συμπέρασμα ότι, με εξαίρεση την Hüls, για την οποία η Επιτροπή δεν βρήκε ίχνη οδηγιών για τον Ιούλιο του 1983, όλοι οι παραγωγοί που είχαν μετάσχει στις συναντήσεις ή είχαν υποσχεθεί στήριξη για τη νέα τιμή-στόχο του 1,85 DM/kg έδωσαν οδηγίες για την εφαρμογή της νέας τιμής.
- 104 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 50) επισημαίνει, εξ άλλου, ότι νέες συναντήσεις πραγματοποιήθηκαν στις 16 Ιουνίου, 6 και 21 Ιουλίου, 10 και 23 Αυγούστου, καθώς και στις 5, 15 και 29 Σεπτεμβρίου 1983, στις οποίες έλαβαν μέρος όλοι οι τακτικός συμμετέχοντες. Στα τέλη Ιουλίου και στις αρχές Αυγούστου του 1983, η BASF, η

DSM, η Hercules, η Hoechst, η Hüls, η ICI, η Linz, η Solvay, η Monte και η Saga έστειλαν στα διάφορα εθνικά τους γραφεία πωλήσεων οδηγίες εφαρμοστές την 1η Σεπτεμβρίου, με βάση την τιμή των 2,00 DM/kg για τη raffia· εν τω μεταξύ, ένα εσωτερικό σημείωμα της Shell της 11ης Αυγούστου, που αφορούσε τις τιμές της στο Ηνωμένο Βασίλειο, ανέφερε ότι η θυγατρική της στο Ηνωμένο Βασίλειο προετοιμαζόταν για να « προωθήσει » βασικές τιμές που θα εφαρμόζονταν από την 1η Σεπτεμβρίου, σύμφωνα προς τους στόχους που είχαν καθορίσει οι άλλοι παραγωγοί. Από τα τέλη του μηνός, ωστόσο, η Shell έδωσε οδηγία στο γραφείο πωλήσεων της στο Ηνωμένο Βασίλειο να αναβάλλει την πλήρη αύξηση, έως ότου φτάσουν την επιθυμητή βασική τιμή οι λοιποί παραγωγοί. Η Απόφαση διευκρινίζει ότι, με κάποιες περιορισμένης σημασίας εξαιρέσεις, οι οδηγίες αυτές είναι ταυτόσημες για κάθε ποιότητα και σε κάθε νόμισμα.

105 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 50, τελευταίο εδάφιο), οι οδηγίες που συγκεντρώθηκαν από τους παραγωγούς αποκαλύπτουν ότι αργότερα αποφασίστηκε να συνεχιστεί η πορεία που χαρακτήριζε τον Σεπτέμβριο, με νέες σταδιακές αυξήσεις, που θα είχαν ως βάση την τιμή των 2,10 DM/kg την 1η Οκτωβρίου για τη raffia και μια νέα άνοδο στα 2,25 DM/kg την 1η Νοεμβρίου. Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 51, πρώτο εδάφιο) επισημαίνει ακόμη ότι η BASF, η Hoechst, η Hüls, η ICI, η Linz, η Monte και η Solvay έστειλαν όλες στα γραφεία πωλήσεών τους οδηγίες που καθόριζαν τις ίδιες τιμές για τον Οκτώβριο και τον Νοέμβριο, ενώ η Hercules καθόρισε στην αρχή τιμές ελαφρώς κατώτερες.

106 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 51, δεύτερο και τρίτο εδάφιο) επισημαίνει, τέλος, ότι η ATO και η Petrofina παρέστησαν σε όλες τις επίμαχες συναντήσεις, ισχυρίζονται ωστόσο πως ό,τι εσωτερική οδηγία δόθηκε για τον χρόνο που καλύπτει την πρωτοβουλία καθορισμού τιμών από τον Ιούλιο μέχρι τον Νοέμβριο 1983 δόθηκε προφορικά. Ωστόσο, ένα εσωτερικό σημείωμα που βρέθηκε στην ATO, με χρονολογία 28 Σεπτεμβρίου 1983, περιέχει πίνακα επιγραφόμενο « *Rappel du prix de cota (sic)* » (« Υπόμνηση της τρέχουσας τιμής »), που δίνει, για διάφορες χώρες, τις τιμές που ίσχυαν τον Σεπτέμβριο και τον Οκτώβριο για τις τρεις κύριες ποιότητες πολυπροπυλενίου· οι τιμές αυτές ήσαν οι ίδιες με τις τιμές της BASF, της DSM, της Hoechst, της Hüls, της ICI, της Linz, της Monte και της Solvay. Κατά τον έλεγχο που διενεργήθηκε στην ATO τον Οκτώβριο του 1983, οι εκπρόσωποι της επιχειρήσεως επιβεβαίωσαν ότι οι τιμές αυτές είχαν κοινοποιηθεί στα γραφεία πωλήσεων.

107 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 105, τέταρτο εδάφιο), όποια και αν ήταν η ημερομηνία της τελευταίας συναντήσεως, η παράβαση διήρκεσε μέχρι τον Νοέμβριο του 1983, εφόσον η συμφωνία εξακολούθησε να παράγει τα αποτελέσματά της τουλάχιστον μέχρι τότε· ο Νοέμβριος ήταν ο τελευταίος μήνας για τον οποίο είναι γνωστό ότι συμφωνήθηκαν τιμές-στόχοι και δόθηκαν οδηγίες για τις τιμές.

108 Η Απόφαση καταλήγει (αιτιολογική σκέψη 51, τελευταίο εδάφιο) επισημαίνοντας ότι, κατά τον εξειδικευμένο Τύπο, στα τέλη του 1983, οι τιμές του πολυπροπυλενίου σταθεροποιήθηκαν· η τιμή της raffia στην αγορά έφτανε τα 2,08 DM έως 2,15 DM/kg (έναντι του ορισθέντος στόχου των 2,25 DM/kg).

β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων

- 109 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι, λόγω του παθητικού χαρακτήρα της συμμετοχής της στις συναντήσεις, η Επιτροπή δεν μπορεί να συναγάγει τη συμμετοχή της στις συμφωνίες καθορισμού τιμών.
- 110 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, εξ άλλου, ότι ουδέποτε καθόρισε τις τιμές της με βάση τις τιμές-στόχους και ότι τα αποδεικτικά στοιχεία που επικαλέστηκε η Επιτροπή δεν αποδεικνύουν το ενάντιο.
- 111 Εκθέτει, πρώτον, ότι δεν παρέστη στη συνάντηση της 10ης Μαρτίου 1982, κατά την οποία η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι καθορίστηκε η επιδιωκόμενη τιμή των 2,00 DM/kg για την 1η Απριλίου, και ότι, ως εκ τούτου, το τηλετύπημα που απέστειλε στις υπηρεσίες πωλήσεώς της στις 11 Μαρτίου 1982 (παράρτ. 2, αιτ. Pet.) δεν είχε καμμία σχέση με τη συνάντηση αυτή.
- 112 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, δεύτερον, ότι η Επιτροπή παρανόησε τα πρακτικά της συναντήσεως της 21ης Σεπτεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 30) και ότι η συμπεριφορά της στην αγορά μετά τη συνάντηση αυτή δείχνει ότι η παρουσία της στις συναντήσεις δεν είχε κανένα αποτέλεσμα.
- 113 Διατείνεται, τρίτον, ότι το τηλετύπημα που απέστειλε στις 20 Ιουλίου 1983 στις υπηρεσίες πωλήσεώς της (παράρτ. 5, αιτ. Pet.) δεν είχε καμμία σχέση με την επιδιωκόμενη τιμή που αναφέρθηκε κατά τη συνάντηση της 20ής Μαΐου 1983 (γ. αιτ. παράρτ. 39), εφόσον το περιεχόμενο του τηλετυπήματος αυτού εξηγείται από τεχνική βλάβη.

- 114 Η προσφεύγουσα διατείνεται, εξ άλλου, ότι η Επιτροπή δεν μπόρεσε να προσκομίσει οδηγίες τιμών της Petrofina συμπίπτουσες προς τις τιμές-στόχους, για να αποδείξει την όποια εκτέλεσή τους. Προσθέτει ότι πολλά είναι τα έγγραφα που αποδεικνύουν ότι, καθ' όλο τον χρόνο της παρουσίας της στην αγορά πολυπροπυλενίου, θεωρήθηκε ως « persistent troublemaker » (« διαρκής ταραχοποιός »)· εξ άλλου, οι γραφικές παραστάσεις τις οποίες προσκόμισε αποδεικνύουν ότι δεν ευθυγράμμισε τις πραγματικές της τιμές προς τις τιμές-στόχους στο 97 % των περιπτώσεων, οι πραγματικές της δε τιμές υπολείπονται των τιμών-στόχων μέχρι 30 %. Αναφέρεται συναφώς στο πόρισμα της Coopers & Lybrand.
- 115 Η προσφεύγουσα, τέλος, φρονεί ότι υπάρχει αντίφαση στην Απόφαση μεταξύ της διαπιστώσεως, αφενός, ότι μετέσχε στον καθορισμό επιδιωκομένων τιμών από τους παραγωγούς πολυπροπυλενίου και της απαλλαγής, αφετέρου, των επιχειρήσεων Amoco και BP, παρ' όλο που η ίδια η Απόφαση θεωρεί ότι οι επιχειρήσεις αυτές φαίνεται ότι ευθυγράμμισαν, σε ορισμένες περιπτώσεις, τις τιμές τους προς τις τιμές-στόχους που είχαν καθοριστεί κατά τις συνεδριάσεις (αιτιολογική σκέψη 78, τελευταίο εδάφιο).
- 116 Αμφισβητεί, εξ άλλου, τη λήψη υπόψη του χρονικού διαστήματος Οκτωβρίου-Νοεμβρίου 1983. Ισχυρίζεται ότι οι συναντήσεις σταμάτησαν από τα μέσα Οκτωβρίου, το αργότερο, και ότι οι αυξήσεις του τέλους του έτους είναι εντελώς άσχετες προς τις συναντήσεις των παραγωγών που είχαν γίνει προηγουμένως, όπως αποδεικνύεται και από τη μελέτη του καθηγητή Albach.
- 117 Η Επιτροπή, από την πλευρά της, ισχυρίζεται ότι η Απόφαση, προς απόδειξη της συμμετοχής της προσφεύγουσας στις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών του 1982 και 1983, στηρίζεται σε πολυάριθμα αποδεικτικά στοιχεία. Εκθέτει ότι, κατά γενικό κανόνα, η συμμετοχή της Petrofina σε συμφωνίες τιμών αποδεικνύεται από τη συμμετοχή της σε συναντήσεις, από τα πρακτικά των οποίων φαίνεται ότι είχαν ως σκοπό τον καθορισμό επιδιωκομένων τιμών.
- 118 Υποστηρίζει, πρώτον, ότι τα πρακτικά της συναντήσεως της 10ης Μαρτίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 23), στην οποία έλαβε μέρος η Petrofina, αποδεικνύουν ότι επιτεύχθηκε συμφωνία επί της τιμής-στόχου των 2,00 DM/kg για την 1η Απριλίου 1982. Η συμφωνία αυτή τέθηκε σε εφαρμογή από την Petrofina την επομένη με τηλετύπημά της προς τις υπηρεσίες πωλήσεών της στη Γερμανία, με το οποίο παρήγγελλε να εφαρμοστεί η τιμή αυτή από την 1η Απριλίου 1982. Διατείνεται ότι το περιθώριο διαπραγμα-

τεύσεως που αφηνόταν στους πωλητές έναντι των πελατών δεν αναιρεί την εφαρμογή της συμφωνίας, διότι οι « τιμές-στόχοι » έμελλαν απλώς να χρησιμεύσουν ως ενιαία βάση για τις διαπραγματεύσεις με τους πελάτες.

- 119 Δεύτερον, η Επιτροπή εκθέτει ότι τα πρακτικά της συναντήσεως της 13ης Μαΐου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 24) αποδεικνύουν τη συμμετοχή της Petrofina στον καθορισμό της επιδιωκόμενης τιμής των 2,00 DM/kg για την 1η Ιουνίου 1982.
- 120 Τρίτον, διατείνεται ότι τα πρακτικά της συναντήσεως της 21ης Σεπτεμβρίου 1982 αποδεικνύουν ότι η Petrofina μετέσχε σε διακανονισμό στηρίζεως των τιμών-στόχων. Ειδικότερα, η Petrofina επισήμανε κατά τη συνάντηση αυτή ότι είχε επιτρέψει δύο μόνο εξαιρέσεις από τις τιμές-στόχους, δικαιολογώντας τες με το γεγονός ότι οι τιμές αντιστοιχούσαν προς χαμηλότερες τιμές που είχαν γίνει δεκτές κατά τη διάρκεια συναντήσεως.
- 121 Η Επιτροπή, τέλος, σημειώνει ότι τα πρακτικά της συναντήσεως της 1ης Ιουνίου 1983 αποδεικνύουν ότι η Petrofina προσχώρησε στη συμφωνία που επήλθε επί της επιδιωκόμενης τιμής του 1,85 DM/kg για την 1η Ιουλίου 1983, εφόσον, κατά τη συνάντηση αυτή, « those present reaffirmed complete commitment to the 1.85 move to be achieved by 1st July » (« οι παρόντες επαναβεβαίωσαν την πλήρη δέσμευσή τους ότι ο στόχος του 1,85 έπρεπε να επιτευχθεί την 1η Ιουλίου »).
- 122 Η Επιτροπή προσθέτει ότι η Petrofina έδωσε, στις 20 Ιουλίου 1983, οδηγία τιμών αντιστοιχούσα προς την τιμή-στόχο που είχε καθοριστεί κατά την εν λόγω συνάντηση και ότι η οδηγία αυτή βεβαιώνει τη συμμετοχή της στην εφαρμογή των τιμών-στόχων.
- 123 Απαντώντας, εξ άλλου, στο πόρισμα της Coopers & Lybrand, η Επιτροπή παρατηρεί ότι ουδέποτε ισχυρίστηκε πως οι παραγωγοί είχαν όλοι συνεννοηθεί για να καθορίσουν ενιαία τιμή· είναι αλυσιτελές, επομένως, το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι οι επιδιωκόμενες τιμές διέφεραν από τις τιμές που πράγματι εφάρμοσε.
- 124 Στο στάδιο του υπομνήματος ανταπαντήσεως, η Επιτροπή υποστήριξε ακόμη ότι οι ερμηνείες που προβάλλει η Petrofina για τα διάφορα προαναφερθέντα έγγραφα μπορεί

μεν να είναι αληθοφανείς αυτές καθαυτές, χάνουν όμως τη σημασία τους αν ληφθεί υπόψη η πραγματική συγκυρία στην οποία εντάσσονται τα έγγραφα αυτά, ήτοι η συνολική συμφωνία περί των τιμών και των ποσοστώσεων, όπως αυτή περιγράφεται στην Απόφαση.

125 Η Επιτροπή αποκρούει ακόμη το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι η μεταχείριση της οποίας αυτή έτυχε διαφέρει από τη μεταχείριση της οποίας έτυχαν οι επιχειρήσεις Amoco και BP· επισημαίνει σχετικά ότι, εφόσον αυτές οι τελευταίες δεν μετέσχαν στις περιοδικές συναντήσεις των παραγωγών πολυπροπυλενίου, ελλείπει ως προς αυτές ο « πυρήνας » της αποδείξεως της συμμετοχής τους στη φερόμενη σύμπραξη τιμών.

126 Υποστηρίζει, τέλος, ότι, καίτοι οι συναντήσεις σταμάτησαν μετά τον Σεπτέμβριο του 1983, η σύμπραξη εξακολούθησε να παράγει τα αποτελέσματά της κατά τον Οκτώβριο και τον Νοέμβριο του 1983, τα οποία έπρεπε, επομένως, να ληφθούν υπόψη.

γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

127 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι τα πρακτικά των περιοδικών συναντήσεων των παραγωγών πολυπροπυλενίου δείχνουν ότι οι παραγωγοί που μετέσχαν στις συναντήσεις αυτές συνομολόγησαν όντως τις συμφωνίες καθορισμού τιμών στις οποίες αναφέρεται η Απόφαση. Ειδικότερα, στα πρακτικά της συναντήσεως της 13ης Μαΐου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 24), αναφέρονται τα εξής:

« Everyone felt that there was a very good opportunity to get a price rise through before before the holidays + after some debate settled on DM 2.00 from 1st June (UK 14th June). Individual country figures are shown in the attached table ».

[« Όλοι συμφώνησαν στην άποψη ότι υπήρχε μια πολύ καλή ευκαιρία να προωθηθεί η άνοδος των τιμών πριν από τις διακοπές και, κατόπιν συζητήσεως, κατέληξαν στα 2,00 DM από την 1η Ιουνίου (14 Ιουνίου για το Ηνωμένο Βασίλειο). Στον συνημμένο πίνακα εμφανίζονται οι αριθμοί για τις κατ' ιδίαν χώρες »].

- 128 Επομένως, άπαξ αποδείχθηκε επαρκώς κατά νόμον ότι η προσφεύγουσα μετείχε τακτικά, από τον Μάρτιο του 1982, στις συναντήσεις αυτές, αυτή δεν μπορεί να ισχυρίζεται ότι δεν συντάχθηκε με τις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών που αποφασίζονται, οργανώνονταν και ελέγχονταν σ' αυτές, χωρίς να παρέχει ενδείξεις προς στήριξη αυτού του ισχυρισμού. Ελλείψει τέτοιων ενδείξεων, πράγματι, δεν υπάρχει κανένας λόγος να θεωρηθεί ότι η προσφεύγουσα, κατ' αντίθεση προς τους λοιπούς μετέχοντες στις συναντήσεις, δεν συντάχθηκε με αυτές τις πρωτοβουλίες.
- 129 Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι η προσφεύγουσα προέβαλε δύο επιχειρήματα, για να αποδείξει τον ισχυρισμό της ότι δεν συντάχθηκε με τις συνομολογηθείσες πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών. Υποστήριξε, πρώτον, ότι η συμμετοχή της στις συναντήσεις ήταν καθαρά παθητική και, δεύτερον, ότι ουδόλως έλαβε υπόψη τα αποτελέσματα των συναντήσεων για να καθορίσει τη συμπεριφορά της στην αγορά ως προς τις τιμές.
- 130 Κανένα από τα δύο αυτά επιχειρήματα δεν μπορεί να γίνει δεκτό προς επίρρωση του ισχυρισμού της προσφεύγουσας ότι δεν συντάχθηκε με τις συμφωνηθείσες πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών. Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει, ειδικότερα, ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι η συμμετοχή της προσφεύγουσας στις συναντήσεις δεν ήταν καθαρά παθητική και, επομένως, το πρώτο επιχείρημα της προσφεύγουσας δεν βρίσκει πραγματικό έρεισμα. Όσον αφορά το δεύτερο επιχείρημα, πρέπει να παρατηρηθεί, κατ' αρχάς, ότι, και αν ακόμη έβρισκε πραγματικό έρεισμα, δεν θα ήταν ικανό να αντικρούσει τη συμμετοχή της προσφεύγουσας στον καθορισμό επιδιωκομένων τιμών κατά τις συναντήσεις, αλλά θα μπορούσε, το πολύ, να αποδείξει ότι η προσφεύγουσα δεν έθεσε σε εφαρμογή τα αποτελέσματα των συναντήσεων αυτών. Η Απόφαση άλλωστε ουδόλως βεβαιώνει ότι η προσφεύγουσα εφαρμόζε τιμές που αντιστοιχούσαν πάντα προς τις επιδιωκόμενες τιμές που συνομολογούνταν κατά τις συναντήσεις· αυτό σημαίνει ότι ούτε η προσβαλλόμενη πράξη στηρίζεται στη διαπίστωση ότι η προσφεύγουσα έθετε τα αποτελέσματα των συναντήσεων σε εφαρμογή, για να αποδείξει τη συμμετοχή της στον καθορισμό αυτών των επιδιωκομένων τιμών.
- 131 Σ' αυτό το πλαίσιο, πρέπει να σημειωθεί ότι η Επιτροπή δεν αποκρούει τις αναλύσεις στις οποίες προέβη η Petrofina, ούτε το πόρισμα της μελέτης της Coopers & Lybrand, το οποίο αποδεικνύει ότι δεν υπήρχαν σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ των πραγματι εφαρμοζομένων τιμών και των τιμών-στόχων· ούτε αμφισβητεί η Επιτροπή ότι από σειρά εγγράφων που προσκόμισε η προσφεύγουσα προκύπτει ότι αυτή, καθ' όσον χρόνο ήταν παρούσα στην αγορά του πολυπροπυλενίου, θεωρήθηκε ως « persistent troublemaker » (« διαρκής ταραχοποιός »). Πρέπει όμως να παρατηρηθεί ότι οι ανα-

λύσεις στις οποίες προέβησαν οι ίδιοι οι παραγωγοί κατά τις συναντήσεις της 21ης Σεπτεμβρίου, της 6ης Οκτωβρίου, της 2ας Νοεμβρίου και της 2ας Δεκεμβρίου 1982, σχετικά με την επίδραση των πρωτοβουλιών για τον καθορισμό τιμών επί των τιμών που ίσχυαν στην αγορά, προδίδουν ότι αυτοί έκριναν τα αποτελέσματά τους στο σύνολο θετικά (γ. αιτ. παράρτ. 30 έως 33).

- 132 Εν πάση περιπτώσει, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η εκ μέρους της προσφεύγουσας θέση των αποτελεσμάτων των συναντήσεων σε εφαρμογή ήταν περισσότερο υπαρκτή απ' ό,τι αυτή ισχυρίζεται, έστω και αν η Επιτροπή μπόρεσε να προσκομίσει μία μόνο γραπτή οδηγία τιμών, προερχόμενη από την Ρετροφίνα, ήτοι ένα τηλετύπημα της 11ης Μαρτίου 1982, του οποίου το περιεχόμενο συνέπιπτε με τις συμφωνηθείσες επιδιωκόμενες τιμές. Η άλλη γραπτή οδηγία την οποία προσκόμισε η Επιτροπή, το τηλετύπημα της 20ής Ιουλίου 1983, πρέπει να απορριφθεί, διότι μπορεί πράγματι να εξηγηθεί από την επέλευση τεχνικής βλάβης σε μια εγκατάσταση της Ρετροφίνα, η οποία προκάλεσε προσωρινή μείωση της παραγωγής, της οποίας η προσφεύγουσα προσπάθησε να μειώσει τις επιπτώσεις αυξάνοντας τις τιμές της για να μειώσει προσωρινώς τη ζήτηση.
- 133 Ως προς το πρώτο τηλετύπημα, έχει σημασία να σημειωθεί ότι απεστάλη την επομένη της συναντήσεως κατά την οποία είχε καθοριστεί η επιδιωκόμενη τιμή για τον Απρίλιο· στη συνάντηση αυτή η Ρετροφίνα συμμετέσχε, παρ' όλων ό,τι αρνείται, το δε τηλετύπημα αντιστοιχεί απολύτως προς την επιδιωκόμενη τιμή. Έστω και αν από το περιεχόμενό της προκύπτει ότι η Ρετροφίνα άφηγε στις υπηρεσίες πωλήσεών της κάποιο μικρό περιθώριο διαπραγματεύσεως, αρκεί για να αποδειχθεί ότι η προσφεύγουσα λάμβανε τις συνομολογούμενες κατά τις συναντήσεις επιδιωκόμενες τιμές ως βάση για να διαπραγματευτεί τις τιμές με τους πελάτες.
- 134 Η προσφεύγουσα υποστήριξε ότι τις οδηγίες τιμών τις οποίες απηύθυνε στις υπηρεσίες πωλήσεών της τις έδινε προφορικά, δεν προσκόμισε όμως ενδείξεις ικανές να στηρίξουν την εκδοχή ότι οι προφορικές αυτές οδηγίες δεν αντιστοιχούσαν προς τα αποτελέσματα των συναντήσεων· το Πρωτοδικείο, ως εκ τούτου, θεωρεί ότι η Επιτροπή ορθώς συνήγαγε από το γεγονός ότι η μοναδική αυτή οδηγία τιμών την οποία έδωσε η προσφεύγουσα αντιστοιχούσε προς την επιδιωκόμενη τιμή που είχε καθοριστεί σε προηγούμενη συνάντηση, στην οποία είχε μετάσχει η προσφεύγουσα, ότι και οι οδηγίες τιμών τις οποίες έδινε προφορικά η προσφεύγουσα πρέπει να αντιστοιχούσαν επίσης, στο σύνολό τους, προς τις επιδιωκόμενες τιμές που καθορίζονταν στις συναντήσεις στις οποίες είχε μετάσχει.

- 135 Πρέπει, εξ άλλου, να σημειωθεί ότι η περίπτωση της προσφεύγουσας και η περίπτωση των επιχειρήσεων Amoco και BP δεν ήταν παρόμοιες, καθ' όσον, κατ' αντίθεση προς την προσφεύγουσα, αυτές οι τελευταίες επιχειρήσεις δεν μετείχαν, από τον Μάρτιο του 1982 μέχρι τα τέλη Σεπτεμβρίου 1983, στις περιοδικές συναντήσεις παραγωγών πολυπροπυλενίου, οπότε δεν ήταν δυνατόν να έλαβαν μέρος στις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών που αποφασίζονταν, οργανώνονταν και ελέγχονταν σ' αυτές. Επομένως, η προσφεύγουσα δεν μπορεί να επικαλεστεί τη μεταχείριση της οποίας έτυχαν με την Απόφαση οι επιχειρήσεις αυτές, για να συμπεράνει ότι η δική της συμμετοχή στις πρωτοβουλίες αυτές δεν αποδείχτηκε επαρκώς κατά νόμον.
- 136 Πρέπει να προστεθεί ότι ορθώς η Επιτροπή συνήγαγε από την απάντηση της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών (γ. αιτ. παράρτ. 8) — όπου αναφέρεται ότι « “ Target prices ” for the basic grade of each principal category of polypropylene as proposed by producers from time to time since 1 January 1979 are set forth in Schedule (...) » [« Οι κατά καιρούς προταθείσες από τους παραγωγούς “ τιμές-στόχοι ” από την 1η Ιανουαρίου 1979 και εντεύθεν, για τη βασική ποιότητα καθεμιάς από τις βασικές κατηγορίες πολυπροπυλενίου, εκτίθενται στο παράρτημα (...) »] — ότι οι πρωτοβουλίες αυτές εντάσσονταν σε σύστημα καθορισμού επιδιωκόμενων τιμών.
- 137 Το Πρωτοδικείο, τέλος, διαπιστώνει ότι ναι μεν η τελευταία συνάντηση παραγωγών για την οποία προσκόμισε αποδείξεις η Επιτροπή είναι η της 29ης Σεπτεμβρίου 1983, παραμένει όμως γεγονός ότι διάφοροι παραγωγοί (η BASF, η Hercules, η Hoechst, η Hüls, η ICI, η Linz, η Monte, η Solvay και η Saga) έστειλαν, μεταξύ 20 Σεπτεμβρίου και 25 Οκτωβρίου 1983, ταυτόσημες οδηγίες τιμών (παράρτ. 1, επιστολή της 29ης Μαρτίου 1985) που προορίζονταν να τεθούν σε ισχύ την 1η του ερχομένου Νοεμβρίου· επομένως, ευλόγως έκρινε η Επιτροπή ότι οι συναντήσεις παραγωγών εξακολούθησαν να παράγουν τα αποτελέσματά τους μέχρι τον Νοέμβριο του 1983.
- 138 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι η προσφεύγουσα συγκαταλεγόταν μεταξύ των παραγωγών πολυπροπυλενίου μεταξύ των οποίων επήλθε σύμπτωση βουλήσεων σχετικά με τις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών που διαλαμβάνονται στις αιτιολογικές σκέψεις 37 έως 51 της Αποφάσεως, ότι οι πρωτοβουλίες αυτές εντάσσονταν στο πλαίσιο συστήματος και ότι εξακολούθησαν να παράγουν αποτελέσματα μέχρι τον Νοέμβριο του 1983.

Γ — Τα μέτρα που αποσκοπούσαν στη διευκόλυνση της θέσεως σε εφαρμογή των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών

α) Η προσβαλλόμενη πράξη

139 Η Απόφαση (άρθρο 1, στοιχείο γ, και αιτιολογική σκέψη 27· βλ. επίσης αιτιολογική σκέψη 42) προσάπτει στην προσφεύγουσα ότι συνομολόγησε με τους λοιπούς παραγωγούς διάφορα μέτρα για τη διευκόλυνση της εφαρμογής των τιμών-στόχων· τέτοια μέτρα ήταν οι προσωρινοί περιορισμοί της παραγωγής, οι ανταλλαγές λεπτομερών πληροφοριών σχετικά με τις παραδόσεις, η πραγματοποίηση τοπικών συναντήσεων, από τον Σεπτέμβριο δε του 1982, ένα σύστημα « account management » (« λογιστικής διαχείρισεως ») που αποσκοπούσε στην εφαρμογή των αυξήσεων των τιμών στους κατ' ιδίαν πελάτες.

140 Όσον αφορά το σύστημα του « account management », του οποίου η πιο πρόσφατη και εξελιγμένη μορφή, που ανάγεται στον Δεκέμβριο του 1982, είναι γνωστή ως « account leadership », η προσφεύγουσα, όπως και κάθε παραγωγός, ορίστηκε συντονιστής ή « leader » ενός τουλάχιστον μεγάλου πελάτη, του οποίου ανέλαβε να συντονίζει, με μυστικότητα, τις σχέσεις με τους προμηθευτές του. Κατ' εφαρμογήν του συστήματος αυτού, εντοπίστηκαν πελάτες στο Βέλγιο, την Ιταλία, τη Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο, ορίστηκε δε ένας « συντονιστής » για καθένα τους. Τον Δεκέμβριο του 1982, προτάθηκε μια πιο γενικευμένη εκδοχή του συστήματος αυτού και προβλέφθηκε ο ορισμός ενός « οδηγού » (« leader »), ο οποίος θα αναλάμβανε να προσανατολίζει, να διαπραγματεύεται και να οργανώνει τις τιμολογιακές μεταβολές. Οι λοιποί παραγωγοί που είχαν τακτικές δοσοληψίες με τους πελάτες ήταν γνωστοί ως « contenders » (« ανταγωνιστές ») και συνεργάζονταν με τον « account leader », όταν απηύθυναν προσφορά σε συγκεκριμένο πελάτη. Χάριν « προστασίας » του « account leader » και των « contenders », κάθε άλλος παραγωγός στον οποίο απευθυνόταν ο πελάτης έπρεπε να κάνει προσφορά σε τιμές υψηλότερες από τον επιθυμητό στόχο. Παρά τους ισχυρισμούς της ICI ότι το σχέδιο αυτό κατέρρευσε ύστερα από λίγους μόνο μήνες μερικής και αναποτελεσματικής εφαρμογής, η Απόφαση βεβαιώνει ότι τα πλήρη πρακτικά της συναντήσεως της 3ης Μαΐου 1983 ανέφεραν ότι εξετάστηκε τότε λεπτομερώς η περίπτωση διαφόρων πελατών, όπως και οι προσφορές τιμών που είχαν γίνει ή θα γίνονταν από κάθε παραγωγό στους πελάτες αυτούς και οι παραδοθείσες ή παραγγελθείσες ποσότητες.

141 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 20) προσάπτει επίσης στην Ρετροφίνα ότι παρέστη σε τοπικές συναντήσεις, που ήταν αφιερωμένες στο πώς θα εφαρμόζονταν, σε εθνικό επίπεδο, τα μέτρα που είχαν συμφωνηθεί κατά τις κεντρικές συναντήσεις.

β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων

- 142 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, εφόσον ο ρόλος της παρέμεινε παθητικός, ουδέποτε έθεσε σε εφαρμογή το σύστημα του « account leadership », ούτε είχε ποτέ τέτοια πρόθεση. Γι' αυτό και αντικρούει διάφορα αποδεικτικά στοιχεία τα οποία προέβαλε η Επιτροπή προς στήριξη των κατηγοριών της.
- 143 Η προσφεύγουσα, πρώτον, εκθέτει, όσον αφορά τα πρακτικά της συναντήσεως της 2ας Σεπτεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 29) — στα οποία το όνομά της αναφέρεται, κατά την Επιτροπή, με την ιδιότητα του « account leader » τριών από τους πελάτες της —, ότι το πόρισμα της Coopers & Lybrand αποδεικνύει ότι παρέδιδε πάντα στην Ostend Stores τα προϊόντα της σε ανταγωνιστικές τιμές· ότι τον Σεπτέμβριο του 1982, η Fibrilo δεν ήταν πλέον πελάτις της και ότι η Waltex ποτέ δεν είχε περιληφθεί στον πίνακα των πελατών της. Οι ισχυρισμοί αυτοί ενισχύονται από ένα εσωτερικό σημείωμα της ICI των τελών Δεκεμβρίου του 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 35), όπου αναφέρονται τα εξής: « despite the appointment of a/c leaders, there does not appear to have been any improvement in December over November » (« παρά τον ορισμό “ account leaders ”, δεν φαίνεται να υπήρξε καμμία βελτίωση τον Δεκέμβριο σε σχέση προς τον Νοέμβριο »).
- 144 Διατείνεται, δεύτερον, ότι τα πρακτικά της συναντήσεως της 21ης Σεπτεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 30), κατά τα οποία αντηλλάγησαν μεταξύ παραγωγών πληροφορίες σχετικά με τις τιμές και τις ποσότητες για τις οποίες είχαν αναλάβει υποχρεώσεις για τον Οκτώβριο, δεν είναι αξιόπιστα ως προς αυτήν, διότι οι πληροφορίες που την αφορούν ήσαν ανακριβείς· συγκεκριμένα, οι πωλήσεις της εντός της Γερμανίας πραγματοποιούνταν σε τιμές αισθητά κατώτερες από τις αναφερόμενες σ' αυτά.
- 145 Υποστηρίζει, τρίτον, σχετικά με τα πρακτικά μιας συναντήσεως που διεξήχθη την άνοιξη του 1983 (γ. αιτ. παράρτ. 37) — όπου αναφέρεται ότι η Petrofina δεν παρέδωσε σε ορισμένους πελάτες —, ότι δεν τους παρέδωσε για λόγους άσχετους προς την εφαρμογή του συστήματος του « account leadership ». Κατά τη Steen, η Petrofina αποκλείστηκε λόγω του ανταγωνισμού, όπως προκύπτει και από το πόρισμα της Coopers & Lybrand· κατά την Adolff, η Petrofina αποκλείστηκε λόγω της ποιότητας μιας προηγούμενης παραδόσεώς της· κατά την Ostend Stores, η Petrofina είχε παραδώσει τέτοιες ποσότητες τον Μάρτιο, ώστε ο πελάτης αυτός δεν χρειάστηκε νεότερο εφοδιασμό μέχρι τον Ιούνιο· κατά την Boussac, το ίδιο το σημείωμα αναφέρει ότι η παράδοση δεν έγινε για λόγους πιστώσεως.

- 146 Η προσφεύγουσα, τέλος, αναγνωρίζει ότι, για ορισμένους πελάτες στους οποίους είχε εκτελέσει παραδόσεις, ανέφερε, κατά τις συναντήσεις, τι ποσότητες είχαν παραδοθεί και σε ποια τιμή, ενίοτε όμως εσφαλμένα, όπως προκύπτει από τη σύγκριση με το πόρισμα της Coopers & Lybrand.
- 147 Υπενθυμίζει επίσης ότι τα πρακτικά της συναντήσεως της 13ης Μαΐου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 24) — όπου αναφέρεται ότι « Petrofina have reduced sales following new agreement with MP » (« η Petrofina μείωσε τις πωλήσεις της κατόπιν νέας συμφωνίας με την MP ») — δεν έχουν την έννοια που τους αποδίδει η Επιτροπή, κατά το μέτρο που το αναφερόμενο σ' αυτά « new agreement » δεν συνιστούσε συμφωνία περί ποσοστάσεων, αλλ' απλώς συμφωνία περί μεταβολής των σχέσεων των ικανοτήτων παραγωγής με τη Monte εντός της Montefina, της κοινής τους θυγατρικής· επομένως, ο λόγος της προσωρινής μείωσης της παραγωγής της δεν ήταν η διευκόλυνση της εφαρμογής των επιδιωκόμενων τιμών.
- 148 Η Επιτροπή, από την άλλη πλευρά, υπενθυμίζει τα διάφορα αποδεικτικά στοιχεία στα οποία στήριξε τη διαπίστωσή της ότι η Petrofina μετέσχε στη λήψη διαφόρων μέτρων που αποσκοπούσαν στη διευκόλυνση της εφαρμογής των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών.
- 149 Αναφέρει σχετικώς ότι τα πρακτικά της συναντήσεως της 2ας Σεπτεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 29) αποδεικνύουν τη συμμετοχή της Petrofina στο σύστημα του « account leadership », κατά το μέτρο που το όνομά της περιέχεται σ' αυτά, με την ιδιότητα του « account leader » τριών από τους πελάτες της, και που ο ισχυρισμός που περιέχεται στην Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 27, τρίτο εδάφιο) ότι όλοι οι παραγωγοί είχαν οριστεί « account leaders » πελατών στηρίζεται ιδίως στα πρακτικά της συναντήσεως της 2ας Δεκεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 33). Κατά την Επιτροπή, τα πρακτικά μιας συναντήσεως της ανοίξεως του 1983 (γ. αιτ. παράρτ. 37) και της συναντήσεως της 3ης Μαΐου 1983 (γ. αιτ. παράρτ. 38) αποδεικνύουν τη συμμετοχή της Petrofina στο σύστημα του « account leadership », καθ' όσον αποδεικνύουν ότι η Petrofina συζητούσε, κατά τις συναντήσεις, για την κατάσταση των κατ' ιδίαν πελατών της και για τις παραδόσεις της.
- 150 Κατά την Επιτροπή, τα πρακτικά της συναντήσεως της 21ης Σεπτεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 30) αποδεικνύουν τη συμμετοχή της Petrofina σε ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ παραγωγών, που είχε συμφωνηθεί κατά τον παρελθόντα μήνα και αφορούσε τις υποχρεώσεις που είχαν αναλάβει για τον Οκτώβριο και τις τιμές στις οποίες είχαν δεχτεί τις παραγγελίες.

151 Φρονεί, τέλος, ότι τα πρακτικά της συναντήσεως της 13ης Μαΐου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 24) αποδεικνύουν τη συμμετοχή της προσφεύγουσας σε ένα μέτρο που συνίστατο στην άρνηση πωλήσεως, εντός της Γερμανίας και της Γαλλίας, σε τιμή κάτω του 1,85 DM/kg, και αποσκοπούσε στη στήριξη της πρωτοβουλίας καθορισμού τιμών· και αν ακόμη η προβαλλόμενη από την Petrofina εξήγηση αποδεικνυόταν ακριβής, το γεγονός και μόνον ότι, κατά τη διάρκεια συναντήσεως των παραγωγών, η Petrofina άρχισε να εξηγεί ποιες ήσαν οι εσωτερικές της σχέσεις με τη Monte εντός της κοινής τους θυγατρικής Montefina και τί επίδραση ασκούσαν αυτές επί της συμπεριφοράς της στην αγορά δείχνει καθαρά ότι ο ρόλος της στις συναντήσεις δεν ήταν μόνο παθητικός, αλλά' ότι αντήλλαξε με τους ανταγωνιστές της πληροφορίες σχετικές με τους πελάτες της.

γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

152 Όσον αφορά τα μέτρα που αποσκοπούσαν τη διευκόλυνση της θέσεως σε εφαρμογή των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών, πρέπει να σημειωθεί ότι η επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας δεν τείνει προς απόδειξη του ότι τέτοια μέτρα δεν συμφωνήθηκαν, αλλά προς απόδειξη του ότι αυτή δεν ανέλαβε καμμία δέσμευση σχετικώς ούτε μετέσχε καθ' οιονδήποτε τρόπο στην εφαρμογή τους.

153 Συναφώς, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, βάσει των πρακτικών συναντήσεων των οποίων το περιεχόμενο συζητήθηκε μεταξύ των διαδίκων (γ. αιτ. παραρτ. 29, 30, 33, 37 και 38), ότι η Petrofina αντήλλαξε πληροφορίες σχετικές με τους πελάτες της, με τις τιμές που εφάρμοζε σε σύγκριση προς τους καθορισθέντες στόχους και ότι ορίστηκε « account leader » ορισμένων πελατών της. Εξ άλλου, η προσφεύγουσα παραδέχτηκε, με την απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών (παράρτ. 1, αιτ. Pet.), ότι είχε μετάσχει σε τοπικές συναντήσεις.

154 Ως προς το ζήτημα αν συμφώνησε να περιορίσει τις πωλήσεις της, πρέπει να παρατηρηθεί ότι τα πρακτικά της συναντήσεως της 13ης Μαΐου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 24), έστω και αν δεν έχουν ενδεχομένως την έννοια που τους απέδωσε με τα υπομνήματά της η Επιτροπή (μείωση των πωλήσεων κατ' εφαρμογήν νέας συμφωνίας), αποδεικνύουν πάντως ότι η Petrofina επιχείρησε, κατά τη συνάντηση αυτή, να καταστήσει πιστευτή την εκδοχή ότι μείωνε τις πωλήσεις της λόγω κάποιας συμφωνίας περί μεταβολής της σχέσεως των ικανοτήτων παραγωγής με τη Monte εντός της Montefina (« have reduced sales comparing with 1981 following new agreement with MP »· « μείωσε τις πωλήσεις της σε σύγκριση προς το 1981 κατόπιν νέας συμφωνίας με την MP »)· αποδεικνύουν επίσης ότι απέκρουε τη σύναψη συμβάσεων εντός της Γερμα-

νίας και της Γαλλίας σε τιμή κάτω του 1,85 DM/kg (« Refused business in Germany + France below DM 1.85 »· « απέκρουε συμβάσεις εντός Γερμανίας και Γαλλίας κάτω του 1,85 DM/kg »). Εξ άλλου, τα πρακτικά αυτά περιέχουν την αναγγελία, εκ μέρους της προσφεύγουσας, ότι θα έκλεινε τις παραγωγικές της εγκαταστάσεις επί 20 ημέρες τον Αύγουστο (« Plant will be shut down for 20 days in August ». « Το εργοστάσιο θα παραμείνει κλειστό επί 20 ημέρες τον Αύγουστο »).

- 155 Εν όψει των διαφόρων αυτών στοιχείων, το Πρωτοδικείο συμπεραίνει ότι η προσφεύγουσα δεν θεμελίωσε πραγματικά τον ισχυρισμό της ότι δεν συνετάχθη, όπως άλλοι παραγωγοί πολυπροπυλενίου, με μέτρα αποσκοπούντα στη διευκόλυνση της θέσεως σε εφαρμογή των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών από τον Μάρτιο 1982 και εντεύθεν. Με την επιχειρηματολογία της θα μπορούσε το πολύ να αποδείξει ότι η θέση σε εφαρμογή ορισμένων από τα μέτρα αυτά υπήρξε ελλιπής, ειδικότερα όσον αφορά το « account leadership »· το γεγονός αυτό όμως, και αν ακόμη υποθεθεί ότι ήταν αποδεδειγμένο, δεν αναιρεί το γεγονός ότι η προσφεύγουσα, συμμετέχοντας ενεργά στις συναντήσεις κατά τις οποίες συμφωνήθηκαν τα μέτρα που αποσκοπούσαν στη διευκόλυνση της θέσεως σε εφαρμογή των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών, συνετάχθη, από κοινού με άλλους παραγωγούς πολυπροπυλενίου, με αυτά τα μέτρα.
- 156 Πρέπει, εξ άλλου, να τονιστεί ότι η αιτιολογική σκέψη 27 της Αποφάσεως, ερμηνευόμενη σε συνδυασμό με την αιτιολογική σκέψη 26, δεύτερο εδάφιο, δεν έχει την έννοια ότι προσάπτει σε καθένα από τους παραγωγούς ότι δεσμεύτηκε ατομικώς να λάβει όλα τα μέτρα των οποίων γίνεται μνεία σ' αυτήν, αλλ' ότι προσάπτει σε καθένα από αυτούς τους παραγωγούς ότι, σε διάφορες χρονικές στιγμές κατά τη διάρκεια συναντήσεων, συναποδέχτηκαν με τους λοιπούς παραγωγούς ένα σύνολο μέτρων των οποίων γίνεται μνεία στην Απόφαση και που αποσκοπούσαν στη δημιουργία ευμενών συνθηκών για την αύξηση των τιμών, ιδίως μειώνοντας τεχνητά την προσφορά του πολυπροπυλενίου· η εκτέλεση αυτού του συνόλου μέτρων είχε επιμεριστεί, με κοινή συμφωνία των διαφόρων παραγωγών, ανάλογα με τη συγκεκριμένη θέση του καθενός.
- 157 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι, από τον Μάρτιο του 1982 και εντεύθεν, η προσφεύγουσα συγκαταλεγόταν μεταξύ των παραγωγών πολυπροπυλενίου μεταξύ των οποίων επήλθε σύμπτωση βουλήσεων σχετικά με τα μέτρα που αποσκοπούσαν στη διευκόλυνση της θέσεως σε εφαρμογή των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών περί των οποίων γίνεται μνεία στην Απόφαση.

Δ — Ποσότητες-στόχοι και ποσοτώσεις

α) Η προσβαλλόμενη πράξη

158 Στην Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 58) εκτίθεται ότι, για το 1982, οι παραγωγοί υπέβαλαν πολύπλοκες προτάσεις για τις ποσοτώσεις, με τις οποίες προσπαθούσαν να συμβιβάσουν διστάμενους παράγοντες, όπως τα παρελθόντα αποτελέσματα, τις φιλοδοξίες τους στην αγορά και τη διατιθέμενη παραγωγική ικανότητα. Η συνολική προς κατανομή αγορά υπολογίστηκε σε 1 450 000 τόννους. Ορισμένοι παραγωγοί υπέβαλαν λεπτομερή σχέδια για την κατανομή της αγοράς, άλλοι αρκέστηκαν στο να γνωστοποιήσουν τις ποσότητες που φιλοδοξούσαν αυτοί να πωλήσουν. Κατά τη συνάντηση της 10ης Μαρτίου 1982, η Monte και η ICI επιχείρησαν να καταλήξουν σε συμφωνία. Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 58, τελευταίο εδάφιο) επισημαίνει όμως ότι, όπως και το 1981, δεν επιτεύχθηκε οριστική συμφωνία και ότι, κατά το πρώτο εξάμηνο του έτους, οι μηνιαίες πωλήσεις κάθε παραγωγού ανακοινώνονταν κατά τις συναντήσεις και συγκρίνονταν προς το ποσοστό που είχε πραγματοποιηθεί κατά το προηγούμενο έτος. Σύμφωνα με την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 59), κατά τη συνάντηση του Αυγούστου του 1982, συνεχίστηκαν οι συνομιλίες με σκοπό την επίτευξη συμφωνίας επί των ποσοτώσεων για το 1983, η δε ICI πραγματοποίησε, με καθένα από τους παραγωγούς, διμερείς συζητήσεις σχετικά με το νέο σύστημα. Εν αναμονή, όμως, της εισαγωγής ενός τέτοιου συστήματος ποσοτώσεων, οι παραγωγοί εκλήθησαν να περιορίσουν τις μηνιαίες πωλήσεις τους, κατά το δεύτερο εξάμηνο του 1982, στο ποσοστό του συνόλου των πωλήσεων τις οποίες είχε πραγματοποιήσει ο καθένας τους κατά το πρώτο εξάμηνο του 1982. Επιτεύχθηκε, έτσι, το 1982, κάποια εξισορρόπηση των μεριδίων της αγοράς, τα οποία, για τους πλείστους των παραγωγών, παρέμειναν σταθερά σε σχέση προς τα προηγούμενα έτη.

159 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 60), για το 1983, η ICI κάλεσε κάθε παραγωγό να ανακοινώσει τις δικές του φιλοδοξίες, καθώς και τις σκέψεις του σχετικά με το μερίδιο της αγοράς που θα έπρεπε να δοθεί σε καθένα από τους λοιπούς. Έτσι, η Monte, η Anic, η ATO, η DSM, η Linz, η Saga και η Solvay, καθώς και οι παραγωγοί της Γερμανίας διά της BASF, υπέβαλαν λεπτομερείς προτάσεις. Κατόπιν τούτου, οι διάφορες αυτές προτάσεις υποβλήθηκαν σε επεξεργασία με ηλεκτρονικό υπολογιστή, για να εξαχθεί ο μέσος όρος, ο οποίος συγκρίθηκε, στη συνέχεια, με το μερίδιο της αγοράς στο οποίο απέβλεπε ο κάθε παραγωγός. Βάσει των πράξεων αυτών, η ICI πρότεινε να προτείνει κατευθυντήριες γραμμές για μια νέα συμφωνία-πλαίσιο για το 1983. Οι προτάσεις αυτές συζητήθηκαν στις συναντήσεις του Νοεμβρίου και του Δεκεμβρίου του 1982. Κατά τη συνεδρίαση της 2ας Δεκεμβρίου 1982, συζητήθηκε μια πρόταση που περιοριζόταν, αρχικά, στο πρώτο τρίμηνο του έτους. Τα πρακτικά της συναντήσεως αυτής, τα οποία συνέταξε η ICI, αναφέρουν ότι η ATO, η DSM, η Hoechst, η Hüls, η ICI, η Monte και η Solvay, καθώς και η Hercules, θεώρησαν « αποδεκτή » την ποσότητα που τους είχε δοθεί (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 63). Οι πληροφορίες αυτές επιρρωννύονται από ένα σημείωμα, με ημερομηνία 3 Δεκεμβρίου 1982, που συνοψίζει μια τηλεφωνική συνδιάλεξη που είχε η ICI με την Hercules.

160 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 63, τρίτο εδάφιο) βεβαιώνει ότι ένα έγγραφο που αποκαλύφθηκε στη Shell επιβεβαιώνει την επέλευση συμφωνίας, εφόσον προκύπτει απ' αυτό ότι η εν λόγω επιχείρηση προσπάθησε να μην υπερβεί την ποσόστωσή της. Το ίδιο έγγραφο επιβεβαιώνει επίσης ότι, κατά το δεύτερο τρίμηνο του 1983, εξακολουθούσε να εφαρμόζεται σύστημα ρυθμίσεως του όγκου των πωλήσεων, εφόσον, για να διατηρήσουν το μερίδιό της στην αγορά γύρω στο 11 % κατά το δεύτερο τρίμηνο, οι εθνικές εταιρίες πωλήσεων του ομίλου Shell έλαβαν την εντολή να μειώσουν τις πωλήσεις τους. Την ύπαρξη της εν λόγω συμφωνίας επιβεβαιώνουν τα πρακτικά της συναντήσεως της 1ης Ιουνίου 1983, τα οποία, καίτοι δεν περιέχουν μνεία ποσοστάσεων, αναφέρονται σε ανταλλαγή πληροφοριών που έγινε μεταξύ των εμπειρογνομόνων σχετικά με τις ποσότητες που είχε πωλήσει ο κάθε παραγωγός κατά τον προηγούμενο μήνα, πράγμα που αποτελεί ένδειξη περί του ότι όντως εφαρμοζόταν σύστημα ποσοστάσεων (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 64).

β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων

161 Η προσφεύγουσα αμφισβητεί ότι η Επιτροπή απέδειξε τη συμμετοχή της σε σύστημα ποσοστάσεων. Κατ' αυτήν, αυτό που η Επιτροπή αποκαλεί συμμετοχή της σε σύστημα κατανομής της αγοράς επρόκειτο, στην πραγματικότητα, για χορήγηση ποσοστάσεων πωλήσεων στην Petrofina από άλλους παραγωγούς, ανεξάρτητα από τη βούλησή της. Η Petrofina ουδέποτε συνήνεσε για τις ποσοστάσεις αυτές και ουδέποτε τις τήρησε. Η Petrofina, που ήταν η τελευταία από τις επιχειρήσεις που εμφανίστηκε στην αγορά, είχε ανάγκη να εξασφαλίσει πελατεία και να την αυξήσει, στόχος ασυμβίβαστος με οποιονδήποτε έξωθεν περιορισμό της παραγωγής.

162 Υποστηρίζει, αφενός, ότι η συμμετοχή της σε ένα τέτοιο σύστημα διαψεύδεται από τη θεαματική διείσδυση την οποία πραγματοποίησε, αφ' ότου εμφανίστηκε στην αγορά, και που αντανακλάται στο μερίδιό της στην αγορά· αφετέρου, υποστηρίζει ότι οι πίνακες τους οποίους χρησιμοποίησε η Επιτροπή για να αποδείξει τη συμμετοχή της σε ένα τέτοιο σύστημα στερούνται αποδεικτικής αξίας, εφόσον περιέχουν σοβαρά σφάλματα όσον αφορά τα αριθμητικά στοιχεία των πωλήσεών της.

163 Συναφώς, η προσφεύγουσα διατείνεται ότι τα πρακτικά της συναντήσεως της 6ης Οκτωβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 31) δεν αποδεικνύουν τη συμμετοχή της στο σύστημα ποσοστάσεων, εφόσον οι πωλήσεις της Petrofina υπερέβησαν κατά πλεόν του 12,5 % τον αριθμό που παρατίθεται στο έγγραφο αυτό. Η προσφεύγουσα αμφισβητεί επίσης ότι τα πρακτικά της συναντήσεως της 2ας Νοεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 32) αποδεικνύουν τη συμμετοχή της στο σύστημα ποσοστάσεων, εφόσον αυτή δεν μετέσχε στην εν λόγω συνάντηση. Τέλος, τα πρακτικά της συναντήσεως της

2ας Δεκεμβρίου 1982, και ειδικότερα το παράρτημά της που επιγράφεται « 1983 — Quarter 1 Proposal » (« 1983 — πρόταση για το 1ο τρίμηνο »· γ. αιτ. παράρτ. 33), είναι ιδιαιτέρως αόριστα όσον αφορά την Petrofina και αντανακλούν απλή πρόταση, επί της οποίας δεν συνήνεσε η Petrofina, εφόσον αυτή δεν φέρεται μεταξύ των επιχειρήσεων που έκριναν την πρόταση αυτή « αποδεκτή ».

- 164 Για το 1983, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι ηθελημένα απέσχε των διαπραγματεύσεων που φαίνεται ότι έλαβαν χώρα μεταξύ ορισμένων παραγωγών με σκοπό την κατανομή της αγοράς για το έτος αυτό· δήλωσε κατ' αυτόν τον τρόπο ρητώς και αναμφιβόλως ότι διαχώριζε τη στάση της από αυτούς τους σχεδιασμούς. Γι' αυτόν άλλωστε τον λόγο δεν βρίσκεται στη δικογραφία καμμία πρόταση προερχόμενη από την Petrofina, πράγμα που εξηγεί γιατί στον συνοπτικό πίνακα των προτάσεων των παραγωγών (γ. αιτ. παράρτ. 85, σ. 2) η στήλη που προορίζεται για την Petrofina εμφανίζεται κενή. Ο προηγούμενος πίνακας (γ. αιτ. παράρτ. 85, σ. 1) δεν προέρχεται από την Petrofina και φαίνεται ότι αποτελεί απλώς περαιτέρω επεξεργασία του πίνακα που έπεται.
- 165 Κατά την προσφεύγουσα, η Επιτροπή επίσης εσφαλμένως επικαλείται εις βάρος της Petrofina ένα άλλο έγγραφο τιτλοφορούμενο « Polypropylene Framework » (« Γενικό πλαίσιο για το πολυπροπυλένιο »· γ. αιτ. παράρτ. 87), το οποίο προέρχεται από τρίτον και όχι από την Petrofina. Εξ άλλου, πεπλανημένως η Επιτροπή αντελήφθη ότι ο « αναθεωρημένος » αριθμός αυτού του πίνακα αντιστοιχεί προς τον υποτιθέμενο « στόχο » της Petrofina του παραρτήματος 85, εφόσον σ' αυτό το έγγραφο η στήλη « Fina » παρέμενε κενή. Η προσφεύγουσα, τέλος, αμφισβητεί την αποδεικτική αξία ενός εγγράφου της 8ης Δεκεμβρίου 1982, προερχομένου από την ICI (γ. αιτ. παράρτ. 77), κατά το μέτρο που οι εμφανιζόμενες σ' αυτό δηλώσεις που αποδίδονται στον υπάλληλο της Petrofina είναι εσφαλμένες. Το ότι το πρόσθετο 5 % που έλαβε Petrofina στο πλαίσιο της παραγωγής της μονάδας του Feluy, η οποία ανήκε στη Montefina, συνεπαγόταν μείωση του μεριδίου της Monte δεν εμπόδισε, πράγματι, την αύξηση της πραγματικής ικανότητας παραγωγής και της Monte κατά το 1983.
- 166 Προκαταρκτικώς, η Επιτροπή τονίζει, από τη πλευρά της, ότι η συμμετοχή της Petrofina στις συμφωνίες ποσοστώσεων δεν διαψεύδεται ούτε από τη συνεχή αύξηση του μεριδίου της στην αγορά, ούτε από τη μη τήρηση των ποσοστώσεων· συγκεκριμένα, εφόσον οι συμφωνίες που συνήφθησαν μεταξύ των παραγωγών εξελίσσονταν μέσα στον χρόνο, αναθεωρούνταν κατά καιρούς, ώστε να λαμβάνεται υπόψη η εξέλιξη των συνθηκών της αγοράς, και ιδίως τα σχέδια των νεοεισερχομένων, όπως η Petrofina. Η Επιτροπή εκθέτει ότι η συμμετοχή της Petrofina στο σύστημα ποσοστώσεων για το 1982 προκύπτει από διάφορα έγγραφα.

- 167 Έτσι, κατά την Επιτροπή, τα πρακτικά της συνάντησεως της 20ής Αυγούστου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 28) αποδεικνύουν ότι, κατά το 1982, η Petrofina ανακοίνωσε τα αριθμητικά στοιχεία των μηνιαίων πωλήσεων της στο πλαίσιο του προσωρινού διακανονισμού με τον οποίο οι παραγωγοί εκαλούντο να περιορίσουν τις ποσότητές τους εντός του μεριδίου της αγοράς που είχαν καταγράψει κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουνίου. Όπως επίσης προκύπτει από τα πρακτικά των συναντήσεων της 6ης Οκτωβρίου, της 2ας Νοεμβρίου και της 2ας Δεκεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παραρτ. 31, 32 και 33), οι παραγωγοί συνέκριναν τις πωλήσεις που είχε πραγματοποιήσει ο καθένας τους κατά τον προηγούμενο μήνα προς τους θεωρητικούς στόχους που υπολογίζονταν κατ' αναγωγή προς τις πωλήσεις που είχαν πραγματοποιηθεί κατά το πρώτο εξάμηνο του 1982.
- 168 Κατά την Επιτροπή, η συμμετοχή της Petrofina στην εκπόνηση συστήματος ποσοστώσεων για το 1983 προκύπτει από τη μνεία του ονόματός της σε δύο έγγραφα (γ. αιτ. παραρτ. 85 και 87), που φαίνεται να χρονολογούνται από τον Οκτώβριο ή τον Νοέμβριο του 1982 και περιέχουν, για κάθε παραγωγό, αριθμητικά στοιχεία των πωλήσεων, τα προτεινόμενα μερίδια της αγοράς, μέσους όρους, τα προσδοκώμενα και τα πραγματικά μερίδια της αγοράς, που φαίνεται ότι προέκυπταν από μηχανογραφική επεξεργασία.
- 169 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η συμμετοχή της Petrofina στην εκπόνηση συστήματος ποσοστώσεων για το 1983 προκύπτει επίσης από ένα έγγραφο, με χρονολογία 8 Δεκεμβρίου 1982, προερχόμενο από την ICI (γ. αιτ. παράρτ. 77), το οποίο αποτελεί πρόταση της Petrofina σχετικά με τις ποσοστώσεις του πρώτου τριμήνου του 1983. Από το έγγραφο αυτό προκύπτει ότι η Petrofina υπενθύμιζε ότι ελάμβανε ένα πρόσθετο 5 % από την παραγωγή της μονάδας του Feluy· έτσι, με βάση τους 37,5 χιλιοτόννους, που αντιστοιχούσαν στην ποσότητα ενός έτους, προέκυπταν για το πρώτο τρίμηνο 9,8 χιλιοτόννοι. Ανήγγειλε, εξ άλλου, ότι θα επανερχόταν στο ζήτημα αυτό κατά την προσεχή συνάντηση, αναγνωρίζοντας πάντως ότι το αίτημά της συνεπαγόταν μείωση του μεριδίου της Monte.
- 170 Κατά την Επιτροπή, η ύπαρξη συμφωνίας για τα δύο πρώτα τρίμηνα του 1983 προκύπτει από εσωτερικό έγγραφο το οποίο ανευρέθηκε στη Shell (γ. αιτ. παράρτ. 90). Συγκεκριμένα, κατά το έγγραφο αυτό, η Shell παρήγγειλε στις εθνικές της εταιρίες πωλήσεων να μειώσουν τις πωλήσεις τους, ώστε να τηρηθεί η ποσόστωση που της είχε δοθεί. Η Επιτροπή προσθέτει ότι τα πρακτικά της συνάντησεως της 1ης Ιουνίου 1983 (γ. αιτ. παράρτ. 40) δείχνουν ότι είχε γίνει ανταλλαγή πληροφοριών επί του όγκου των πωλήσεων του Μαΐου.

γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 171 Πρέπει να υπομνησθεί ότι η προσφεύγουσα μετείχε τακτικά, από τον Μάρτιο του 1982 μέχρι τις 30 Σεπτεμβρίου 1983, στις περιοδικές συναντήσεις των παραγωγών πολυπροπυλενίου, κατά τις οποίες γίνονταν συζητήσεις σχετικά με τον όγκο των πωλήσεων των διαφόρων παραγωγών και ανταλλάσσονταν σχετικώς πληροφορίες. Ο τυχόν εσφαλμένος χαρακτήρας ορισμένων από τις πληροφορίες που αντηλλάγησαν δεν ασκεί επιρροή, εφόσον, αφενός, τα σφάλματα δεν είναι σημαντικά και, αφετέρου, ενδέχεται να εξηγούνται από την πρόθεση της Petrofina να αποκρύψει τα αληθινά της στοιχεία, για να παραπλανήσει τους ανταγωνιστές της.
- 172 Πρέπει να σημειωθεί, εκτός από τη συμμετοχή της Petrofina στις συναντήσεις, ότι το όνομά της εμφανίζεται σε διάφορους πίνακες (γ. αιτ. παραρτ. 71, 85 και 87), των οποίων το περιεχόμενο δείχνει καθαρά ότι αποσκοπούσαν στον καθορισμό επιδιωκόμενου όγκου πωλήσεων. Οι περισσότερες, άλλωστε, από τις προσφεύγουσες δέχτηκαν, με τις απαντήσεις τους σε σχετική γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου, ότι δεν κατέστη δυνατή η κατάρτιση των πινάκων που αποκαλύφθηκαν στην ICI, την ΑΤΟ και την Hercules βάσει των στατιστικών του συστήματος ανταλλαγής δεδομένων Fides. Η ICI δήλωσε μάλιστα, σχετικά με έναν από τους πίνακες αυτούς, με την απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών (γ. αιτ. παράρτ. 8), ότι « the source of information for actual historic figures in this table would have been the producers themselves » (« η πηγή προελεύσεως των αριθμών του πίνακα αυτού, που αντιπροσωπεύουν ήδη συντελεσθείσες πράξεις, πρέπει να ήταν οι ίδιοι οι παραγωγοί »). Δικαιολογημένα, επομένως, έκρινε η Επιτροπή ότι το περιεχόμενο αυτών των πινάκων είχε παρασχεθεί από την Petrofina στο πλαίσιο των συναντήσεων στις οποίες μετείχε.
- 173 Η σταθερή αύξηση του μεριδίου της Petrofina στην αγορά και η κατά σύστημα υπέρβαση των ποσοτώσεων που της δίδονταν δεν είναι στοιχεία ικανά να αποδείξουν ότι η προσφεύγουσα ηθελήμενα απείχε από την ανάληψη δεσμεύσεων κατά τις διαπραγματεύσεις για τις ποσοτώσεις, εφόσον ούτε η μία ούτε η άλλη φαίνεται να εκδηλώθηκαν κατά τη διάρκεια των συναντήσεων· επομένως, η προσφεύγουσα, έστω και αν δεν τήρησε τους συμφωνηθέντες στόχους, δημιούργησε, ωστόσο, την πεποίθηση ότι θα τους τηρούσε.
- 174 Για το 1982, το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι στους παραγωγούς προσάπτεται ότι μετείχαν στις διαπραγματεύσεις με σκοπό να καταλήξουν σε συμφωνία επί των ποσοτώσεων για το έτος αυτό· ότι, στο πλαίσιο αυτό, γνωστοποίησαν τις ποσότητες που φιλοδοξούσαν να πωλήσουν· ότι, μη επιτευχθείσας οριστικής συμφωνίας, ανακόπωναν κατά τις συναντήσεις τα αριθμητικά στοιχεία των μηνιαίων πωλήσεών τους του

πρώτου εξαμήνου, συγκρίνοντάς τα προς το ποσοστό που είχαν καταγράψει κατά το προηγούμενο έτος· τέλος, ότι, κατά το δεύτερο εξάμηνο, προσπάθησαν να περιορίσουν τις μηνιαίες πωλήσεις τους στο συνολικό ποσοστό της αγοράς που είχαν πραγματοποιήσει κατά το πρώτο εξάμηνο του ίδιου έτους.

- 175 Τα μέτρα που ελήφθησαν κατά το πρώτο εξάμηνο του 1982 αποδεικνύονται από τα πρακτικά της συναντήσεως της 13ης Μαΐου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 24), όπου αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

« To support the move a number of other actions are needed a) limit sales volume to some agreed prop. of normal sales. »

[« Για τη στήριξη της πρωτοβουλίας, απαιτούνται μια σειρά από άλλα μέτρα: α) να περιοριστεί ο όγκος των πωλήσεων σε ορισμένη συμπεφωνημένη αναλογία επί των κανονικών πωλήσεων. »]

Η εκτέλεση αυτών των μέτρων πιστοποιείται από τα πρακτικά της συναντήσεως της 9ης Ιουνίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 25), στα οποία είναι συνημμένος ένας πίνακας που περιέχει, για κάθε παραγωγό, έναν αριθμό « actual » (« πραγματοποιηθείσες ») των πωλήσεών του για τους μήνες Ιανουάριο έως Απρίλιο του 1982, συγκρινόμενο προς τον αριθμό « theoretical based on 1981 average] market share » (« θεωρητικό στηριζόμενο στο μέσο μερίδιο της αγοράς του 1981 »): πιστοποιείται επίσης από τα πρακτικά της συναντήσεως της 20ής και 21ης Ιουλίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 26), όσον αφορά την περίοδο Ιανουαρίου/Μαΐου 1982, καθώς και από τα πρακτικά της 20ής Αυγούστου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 28), όσον αφορά την περίοδο Ιανουαρίου/Ιουλίου 1982.

- 176 Τα μέτρα που ελήφθησαν για το δεύτερο εξάμηνο του 1982 αποδεικνύονται από τα πρακτικά της συναντήσεως της 6ης Οκτωβρίου του 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 31), στα οποία αναφέρονται τα εξής: « In October this would also mean restraining sales to the Jan/June achieved market share of a market estimated at 100 kt »· « Performance against target in September was reviewed » (« Τον Οκτώβριο, αυτό σήμαινε επίσης ότι έπρεπε να περιοριστούν οι πωλήσεις στο μερίδιο της αγοράς που είχε επιτευχθεί κατά το διάστημα Ιανουαρίου-Ιουνίου σε μια αγορά εκτιμώμενη σε 100 χιλιοτόνους »· « εξετάστηκαν τα αποτελέσματα του Σεπτεμβρίου σε σύγκριση προς τον στόχο που είχε τεθεί »). Στα πρακτικά αυτά είναι συνημμένος ένας πίνακας, επιγραφόμενος « September provisional sales versus target [based on Jan-June market share applied to demand est(imated) at 120 Kt] » [« Προσωρινά στοιχεία πωλήσεων Σεπτεμβρίου σε σύγκριση προς τον στόχο (στηριζόμενα στα μερίδια αγοράς Ιανουαρίου-Ιουνίου αναγόμενα σε ζήτηση εκτιμώμενη σε 120 χιλιοτόνους) »]. Η διατήρηση αυτών των μέτρων επιβεβαιώνεται από τα πρακτικά της συναντήσεως της 2ας Δεκεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 33), στα οποία είναι συνημμένος ένας πίνακας, όπου συγκρίνονται,

για τον Νοέμβριο του 1982, οι πωλήσεις « actual » (« πραγματοποιηθείσες ») προς τους αριθμούς « theoretical » (« θεωρητικούς »), υπολογισθέντες βάσει του « J-June % of 125 Kt » (« κατανομής των 125 χιλιοτόνων βάσει των ποσοστών Ιανουαρίου-Ιουνίου »).

177 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, όσον αφορά τα δύο εξάμηνα του 1982, ορθώς η Επιτροπή συνήγαγε από την αμοιβαία επιτήρηση που ασκούσαν, κατά τις περιοδικές συναντήσεις, επί της εφαρμογής ενός συστήματος περιορισμού των μηνιαίων πωλήσεων δι' αναγωγής προς προγενέστερη περίοδο ότι το σύστημα αυτό το είχαν συναποδεχθεί οι μετέχοντες στις συναντήσεις.

178 Για το 1983, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, κατ' αρχάς, ότι, όπως προκύπτει από τα έγγραφα που προσκόμισε η Επιτροπή (γ. αιτ. παραρτ. 33, 77, 85 και 87), κατά τα τέλη του 1982 και τις αρχές του 1983, οι παραγωγοί πολυπροπυλενίου συζήτησαν για ένα σύστημα ποσοστώσεων για το έτος 1983 και ότι η προσφεύγουσα μετέσχε στις συναντήσεις κατά τις οποίες έλαβαν χώρα οι συζητήσεις αυτές, όπου και έδωσε στοιχεία σχετικά με τις πωλήσεις της.

179 Επομένως, η προσφεύγουσα μετέσχε στις διαπραγματεύσεις που απέβλεπαν στην καθιέρωση συστήματος ποσοστώσεων για το 1983.

180 Όσο για το αν οι διαπραγματεύσεις αυτές κατέληξαν πράγματι σε αποτελέσματα όσον αφορά τα δύο πρώτα τρίμηνα του 1983, όπως διαπιστώνει η Απόφαση (αιτιολογικές σκέψεις 63, τρίτο εδάφιο, και 64), το Πρωτοδικείο σημειώνει ότι, όπως προκύπτει από τα πρακτικά της συνάντησεως της 1ης Ιουνίου 1983 (γ. αιτ. παράρτ. 40), η προσφεύγουσα ανέφερε, κατά την εν λόγω συνάντηση, τα αριθμητικά στοιχεία των πωλήσεών της για τον Μάιο, όπως έπραξαν και άλλες εννέα επιχειρήσεις. Εξ άλλου, στα πρακτικά μιας εσωτερικής συνάντησεως του ομίλου Shell της 17ης Μαρτίου 1983 (γ. αιτ. παράρτ. 90), αναφέρονται τα εξής:

« ... and would lead to a market share of approaching 12 % and well above the agreed Shell target of 11 %. Accordingly the following reduced sales targets were set and agreed by the integrated companies ».

(« ... και θα οδηγούσε σε ένα μερίδιο της αγοράς κοντά στο 12 %, πολύ πάνω από τον στόχο του 11 % που έχει συμφωνηθεί για τη Shell. Γι' αυτό, καθορίστηκαν και συμφωνήθηκαν από τις εταιρίες του ομίλου οι ακόλουθοι μειωμένοι στόχοι πωλήσεων »).

Παρατίθενται οι νέες ποσότητες και στη συνέχεια αναφέρονται τα εξής:

« this would be 11.2 Pct of a market of 395 kt. The situation will be monitored carefully and any change from this agreed plan would need to be discussed beforehand with the other PIMS members ».

(« αυτό αντιστοιχεί στο 11,2 % της αγοράς, η οποία υπολογίζεται σε 395 χιλιοτόνους. Η εξέλιξη της καταστάσεως θα παρακολουθηθεί προσεκτικά και, για οποιαδήποτε μεταβολή αυτού του συμφωνηθέντος σχεδίου, θα πρέπει να έχει προηγηθεί συζήτηση με τα άλλα μέλη του PIMS »).

181 Συναφώς, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι ορθώς η Επιτροπή συνήγαγε από το συνδυασμό των δύο αυτών εγγράφων ότι οι διαπραγματεύσεις μεταξύ παραγωγών είχαν οδηγήσει στην καθιέρωση ενός συστήματος ποσοστώσεων. Συγκεκριμένα, το εσωτερικό σημείωμα του ομίλου Shell δείχνει ότι η επιχείρηση αυτή ζητούσε από τις εθνικές της εταιρίες πωλήσεων να μειώσουν τις πωλήσεις τους, όχι για να μειωθεί ο συνολικός όγκος των πωλήσεων του ομίλου Shell, αλλά για να περιοριστεί στο 11 % το συνολικό μερίδιο του ομίλου αυτού στην αγορά. Ένας τέτοιος περιορισμός, εκφραζόμενος σε μερίδιο της αγοράς, μπορεί να εξηγηθεί μόνο στο πλαίσιο συστήματος ποσοστώσεων. Εξ άλλου, τα πρακτικά της συναντήσεως της 1ης Ιουνίου 1983 αποτελούν πρόσθετη ένδειξη για την ύπαρξη ενός τέτοιου συστήματος, εφόσον κύριος σκοπός της ανταλλαγής πληροφοριών για τις μηνιαίες πωλήσεις των διαφόρων παραγωγών είναι ο έλεγχος της τηρήσεως των ανειλημμένων υποχρεώσεων.

182 Πρέπει, τέλος, να σημειωθεί ότι ο αριθμός 11 %, ως μερίδιο της Shell στην αγορά, εμφανίζεται όχι μόνο στο εσωτερικό σημείωμα της Shell, αλλά και σε άλλα δύο έγγραφα: πρόκειται, αφενός, για ένα εσωτερικό σημείωμα της ICI, με το οποίο αυτή η τελευταία παρατηρεί ότι η Shell προτείνει τον αριθμό αυτόν για τον εαυτό της, για την Hoechst και για την ICI (γ. αιτ. παράρτ. 87), και, αφετέρου, για τα πρακτικά — τα οποία συνέταξε η ICI — μιας συναντήσεως της 29ης Νοεμβρίου 1982, μεταξύ της ICI και της Shell, κατά την οποία έγινε μνεία της παραπάνω προτάσεως (γ. αιτ. παράρτ. 99).

- 183 Πρέπει να προστεθεί ότι, λόγω της ταυτότητας του σκοπού των διαφόρων μέτρων περιορισμού του όγκου των πωλήσεων — που συνίστατο στη μείωση της πιέσεως που ασκούσε η υψηλότερη προσφορά πάνω στις τιμές —, ορθώς η Επιτροπή συνήγαγε ότι τα μέτρα αυτά εντάσσονταν στο πλαίσιο συστήματος ποσοστώσεων.
- 184 Εν όψει των παραπάνω σκέψεων, πρέπει να συναχθεί ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι, από τον Μάρτιο του 1982 και εντεύθεν, η προσφεύγουσα συγκαταλεγόταν μεταξύ των παραγωγών πολυπροπυλενίου μεταξύ των οποίων επήλθε σύμπτωση βουλήσεων, όσον αφορά τον περιορισμό των μηνιαίων πωλήσεών τους δι' αναγωγής σε προηγούμενη περίοδο (μέχρι το τέλος του 1982) και τον επιδιωκόμενο όγκο πωλήσεων για το πρώτο ήμισυ του 1983, στοιχεία μνημονευόμενα στην Απόφαση και εντασσόμενα σε σύστημα ποσοστώσεων.

2. Η εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ

A — Νομικός χαρακτηρισμός

α) Η προσβαλλόμενη πράξη

- 185 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 81, πρώτο εδάφιο), το σύνολο των σχεδίων και διακανονισμών που αποφασίστηκαν στο πλαίσιο του συστήματος των περιοδικών και θεσμοποιημένων συναντήσεων αποτέλεσε ενιαία και συνεχή « συμφωνία » κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1.
- 186 Εν προκειμένω, οι παραγωγοί, αποδεχόμενοι ένα κοινό σχέδιο για τη ρύθμιση των τιμών και του εφοδιασμού στην αγορά πολυπροπυλενίου, συμμετέσχαν σε μια συμφωνία-πλαίσιο, η οποία εκδηλώθηκε με σειρά λεπτομερεστέρων επί μέρους συμφωνιών, οι οποίες εκπονήθηκαν κατά διαστήματα (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 81, τρίτο εδάφιο).
- 187 Η Απόφαση αναφέρει στη συνέχεια (αιτιολογική σκέψη 82, πρώτο εδάφιο) ότι, κατά την επεξεργασία των λεπτομερειών του ολικού σχεδίου, επιτεύχθηκε ρητή συμφωνία σε πολλά σημεία, όπως οι κατ' ιδίαν πρωτοβουλίες για τον καθορισμό τιμών και τα ετήσια σχέδια ποσοστώσεων. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ασφαλώς, μπορεί να μην επιτεύχθηκε η συναίνεση των παραγωγών πάνω σ' ένα οριστικό σχέδιο, όπως στην περίπτωση των ποσοστώσεων για το 1981 και το 1982. Ωστόσο, το γεγονός ότι αυτοί έλαβαν μέτρα με σκοπό την πλήρωση αυτού του κενού — όπως ήταν η ανταλλαγή πληροφοριών και η σύγκριση των μηνιαίων πωλήσεων προς τα αποτελέσματα που

είχαν επιτευχθεί σε προηγούμενη περίοδο αναφοράς — όχι μόνο προϋπέθετε την ύπαρξη ρητής συμφωνίας για την επεξεργασία και την εφαρμογή τέτοιων μέτρων, αλλά και αποτέλεσε ένδειξη του ότι οι παραγωγοί είχαν συμφωνήσει σιωπηρώς ότι, κατά το μέτρο του δυνατού, έπρεπε ο καθένας τους να διατηρήσει τις θέσεις του.

- 188 Το συμπέρασμα ότι υπήρξε μία μοναδική και συνεχής συμφωνία ουδόλως επηρεάζεται από το γεγονός ότι ορισμένοι παραγωγοί — αναπόφευκτα — δεν παρέστησαν σε όλες τις συναντήσεις. Δεδομένου ότι η μελέτη και η υλοποίηση κάθε « πρωτοβουλίας » απαιτούσε αρκετούς μήνες, η περιστασιακή απουσία ενός παραγωγού δεν σήμαινε και μη συμμετοχή του σ' αυτήν (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 83, πρώτο εδάφιο).
- 189 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 86, πρώτο εδάφιο), η λειτουργία της συμπράξεως, δεδομένου ότι στηριζόταν σε κοινό και λεπτομερές σχέδιο, αποτέλεσε « συμφωνία » κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ.
- 190 Στην Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 86, δεύτερο εδάφιο) εκτίθεται ότι, μολονότι οι έννοιες των όρων « συμφωνία » και « εναρμονισμένη πρακτική » διαφέρουν μεταξύ τους, υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες η συμπαιγνία εμφανίζει στοιχεία και των δύο μορφών αθέμιτης συνεργασίας.
- 191 Ο όρος « εναρμονισμένη πρακτική » χαρακτηρίζει μια μορφή συντονισμού μεταξύ επιχειρήσεων, οι οποίες, χωρίς να φθάνουν μέχρι σημείου να συνάψουν κατά κυριολεξία σύμβαση, υποκαθιστούν ενσυνείδητα τους κινδύνους του ανταγωνισμού με την έμπρακτη συνεργασία μεταξύ τους (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 86, τρίτο εδάφιο).
- 192 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 87, πρώτο εδάφιο), η Συνθήκη διατυπώνει την « εναρμονισμένη πρακτική » ως ξεχωριστή έννοια, για να εμποδίζει τις επιχειρήσεις να καταστρατηγούν την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, διαμορφώνοντας, με αμοιβαία συνεννόηση, μια συμπεριφορά αντιβαίνουσα μεν προς τον ανταγωνισμό, μη δυνάμενη όμως να εξομοιωθεί προς οριστική συμφωνία, αλληλοενημερώνόμενες, παραδείγματος χάριν, εκ των προτέρων για τη στάση που προτίθεται να τηρήσει η καθεμία, έτσι ώστε να μπορέσει να ρυθμίσει την εμπορική συμπεριφορά της γνωρίζοντας ότι και οι ανταγωνιστές της θα ενεργήσουν κατά τον ίδιο τρόπο (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Ιουλίου 1972, στην υπόθεση 48/69, ICI κατά Επιτροπής, Rec. 1972, σ. 619).

- 193 Με την απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1975, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, Suiker Unie κ.λπ. κατά Επιτροπής (Rec. 1975, σ. 1663), το Δικαστήριο δέχτηκε ότι τα κριτήρια συντονισμού και συνεργασίας που έχουν καθοριστεί από τη νομολογία του ουδόλως προϋποθέτουν την κατάρτιση πραγματικού « σχεδίου », αλλά πρέπει να γίνονται νοητά υπό το πρίσμα της βαθύτερης αντίληψης που διέπει τις διατάξεις περί ανταγωνισμού της Συνθήκης ότι κάθε επιχειρηματίας πρέπει να διαμορφώνει αυτόνομα την πολιτική που προτίθεται να ακολουθήσει στην κοινή αγορά. Και ναι μεν η επιταγή αυτή της αυτονομίας δεν αναιρεί το δικαίωμα των επιχειρήσεων να προσαρμόζονται ευφυώς στην ήδη εκδηλωθείσα ή στην προβλεπόμενη συμπεριφορά των ανταγωνιστών τους, αποκλείει όμως αυστηρώς κάθε άμεση ή έμμεση επαφή μεταξύ τους, επιδιώκουσα είτε να επηρεάσει τη συμπεριφορά ενός υπάρχοντος ή δυνητικού ανταγωνιστή στην αγορά, είτε να αποκαλύψει σ' έναν τέτοιο ανταγωνιστή τη συμπεριφορά που οι ίδιες έχουν αποφασίσει ή έχουν κατά νουν να τηρήσουν στην αγορά (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 87, δεύτερο εδάφιο). Μια τέτοια συμπεριφορά μπορεί να εμπίπτει στο άρθρο 85, παράγραφος 1, ως « εναρμονισμένη πρακτική », έστω και αν τα μέρη δεν έχουν συνεννοηθεί εκ των προτέρων βάσει κοινού σχεδίου καθορίζοντας τη δράση τους στην αγορά, αλλά υιοθετούν μηχανισμούς συμπαιγνίας ή προσχωρούν σε τέτοιους μηχανισμούς που διευκολύνουν τον συντονισμό της εμπορικής τους συμπεριφοράς (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 87, τρίτο εδάφιο, πρώτη περίοδος).
- 194 Εξ άλλου, η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 87, τρίτο εδάφιο, τρίτη περίοδος) επισημαίνει ότι, σε μια σύνθετη σύμπραξη, είναι πιθανόν ορισμένοι παραγωγοί να μην έχουν εκδηλώσει, σε κάθε περίπτωση, τη ρητή τους συγκατάθεση για τη συμπεριφορά την οποία ακολούθησαν οι λοιποί, παρ' όλο που δηλώνουν την υποστήριξή τους στο όλο σχέδιο και δρουν αναλόγως. Από ορισμένες πλευρές, επομένως, η συνεχής συνεργασία και συμπαιγνία των παραγωγών στην υλοποίηση της ολικής συμφωνίας ενδέχεται να εμφανίζει ορισμένα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της εναρμονισμένης πρακτικής (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 87, τρίτο εδάφιο, πέμπτη περίοδος).
- 195 Η σημασία, επομένως, της έννοιας της εναρμονισμένης πρακτικής δεν προκύπτει τόσο, κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 87, τέταρτο εδάφιο), από τη διάκριση μεταξύ της πρακτικής αυτής και μιας « συμφωνίας », όσο από τη διάκριση μεταξύ μιας συμπαιγνίας που εμπίπτει στο άρθρο 85, παράγραφος 1, και της απλής παράλληλης συμπεριφοράς που δεν ενέχει κανένα στοιχείο διαβουλεύσεως. Μικρή σημασία έχει, επομένως, η ακριβής μορφή την οποία προσέλαβε εν προκειμένω η συμπαιγνιακή συμπεριφορά.

196 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 88, πρώτο και δεύτερο εδάφιο) διαπιστώνει ότι οι περισσότεροι από τους παραγωγούς ισχυρίστηκαν, κατά τη διοικητική διαδικασία, ότι η συμπεριφορά τους στο πλαίσιο των λεγομένων « πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών » δεν ήταν αποτέλεσμα κάποιας « συμφωνίας » κατά την έννοια του άρθρου 85 (βλ. Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 82), ούτε αποδεικνύει την ύπαρξη εναρμονισμένης πρακτικής, η συνδρομή της οποίας προϋποθέτει « φανερή δράση » στην αγορά· τέτοια όμως φανερή δράση ουδόλως συντρέχει εν προκειμένω, εφόσον ουδέποτε γνωστοποιήθηκε στους πελάτες τιμοκατάλογος ή « τιμή-στόχος ». Η Απόφαση απορρίπτει το επιχείρημα αυτό, με την αιτιολογία ότι, εάν ήταν αναγκαίο, στην παρούσα υπόθεση, να στηριχθεί κανείς στην ύπαρξη εναρμονισμένης πρακτικής, η προϋπόθεση να έχουν προβεί οι συμμετέχοντες στη λήψη ορισμένων μέτρων για την επίτευξη του κοινού τους στόχου πληρούται κάλλιστα. Οι διάφορες πρωτοβουλίες για τον καθορισμό τιμών προκύπτουν από τα έγγραφα. Είναι επίσης αναμφισβήτητο ότι οι κατ' ιδίαν παραγωγοί ενήργησαν εκ παραλλήλου για να τις θέσουν σε εφαρμογή. Τα μέτρα που έλαβαν οι παραγωγοί, είτε ατομικά είτε συλλογικά, προκύπτουν από έγγραφα: πρακτικά συναντήσεων, εσωτερικά σημειώματα, οδηγίες και εγκύκλιοι στους υπευθύνους πωλήσεων και επιστολές στους πελάτες. Είναι εντελώς αδιάφορο εάν οι παραγωγοί « δημοσίευσαν » ή όχι τιμοκαταλόγους. Οι οδηγίες για τις τιμές, αυτές καθαυτές, δεν παρέχουν μόνο την καλύτερη δυνατή απόδειξη για τις ενέργειες στις οποίες προέβη κάθε παραγωγός προς υλοποίηση του κοινού στόχου, αλλά, ως εκ του περιεχομένου και της χρονολογίας τους, και την απόδειξη της συμπαιγνίας.

β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων

197 Κατ' αρχάς, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή παραβίασε το πνεύμα και το γράμμα του άρθρου 85, παράγραφος 1, καθ' όσον δεν απέδειξε την ύπαρξη ούτε συμφωνίας ούτε εναρμονισμένης πρακτικής, αλλ' έκρινε ότι αρκούσε το συμπέρασμα ότι υπήρξε « συμπαιγνία » που εμφάνιζε στοιχεία από τη μια και στοιχεία από την άλλη έννοια. Επί πλέον, κατά την Petrofina, η Επιτροπή, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, διαρκώς μετέβαλλε τον νομικό χαρακτηρισμό της παραβάσεως, για να καταλήξει τελικά στο συμπέρασμα ότι ο νομικός χαρακτηρισμός της παραβάσεως είναι ήσσονος σημασίας. Η προσφεύγουσα φρονεί ότι πρέπει να γίνεται προσεκτικά η διάκριση μεταξύ των εννοιών των όρων « συμφωνία » και « εναρμονισμένη πρακτική » (προαναφερθείσα απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Ιουλίου 1972, στην υπόθεση 48/69) και ότι το βάρος της αποδείξεως του ότι, στη δράση της προσφεύγουσας, συντρέχουν τα συστατικά στοιχεία της μιας ή της άλλης από τις μορφές αυτές συμπράξεως το φέρει η Επιτροπή.

198 Η συμφωνία προϋποθέτει ότι επήλθε πραγματική σύμπτωση των βουλήσεων όσων μετέχουν σε αυτήν όσον αφορά τα αμοιβαία δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους. Αν η πρόθεση αναλήψεως υποχρεώσεως δεν αποδεικνύεται, μπορεί να εκτιμηθεί μόνο από την εκτέλεση της συμφωνίας. Εν προκειμένω, η προσφεύγουσα αμφισβητεί ρητά τη συμμετοχή της σε συμφωνία και υποστηρίζει ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι αυτή δεσμεύτηκε να περιορίσει τον ανταγωνισμό μετέχοντας σε συμφωνίες που καταρτίστηκαν από κοινού.

- 199 Η εναρμονισμένη πρακτική, από την άλλη πλευρά, προϋποθέτει, κατά την προσφεύγουσα, πραγματική συμπεριφορά των επιχειρήσεων στην αγορά. Ενώ μπορεί να γίνει εύκολα νοητή μια εναρμονισμένη πρακτική της οποίας και ο σκοπός και το αποτέλεσμα αντιβαίνουν προς τον ανταγωνισμό, δύσκολα μπορεί μια εναρμονισμένη πρακτική να έχει σκοπό αντιβαίνοντα προς τον ανταγωνισμό χωρίς αποτέλεσμα αντιβαίνον προς τον ανταγωνισμό. Στην περίπτωση αυτή, δεν πρόκειται πλέον για «πρακτική», αλλά για σιωπηρή σύμβαση εμπίπτουσα στο πεδίο εφαρμογής της έννοιας της συμφωνίας. Αρνούμενη το αναγκαίον της υπάρξεως αποτελέσματος αντιβαίνοντος προς τον ανταγωνισμό στην αγορά, η Επιτροπή καταλήγει, κατά την άποψη της προσφεύγουσας, να χαρακτηρίζει ως εναρμονισμένη πρακτική, κατά την έννοια του άρθρου 85 της Συνθήκης, την απλή συμμετοχή μιας επιχειρήσεως σε συναντήσεις μεταξύ ανταγωνιστών, ασχέτως της βουλήσεώς της να συνταχθεί ή όχι με μια αντιβαίνουσα προς τον ανταγωνισμό συμπεριφορά και παρά το ότι η συμπεριφορά αυτή ούτε εκδηλώθηκε ούτε παρήγαγε κανένα αποτέλεσμα στην αγορά. Στηριζόμενη στη νομολογία του Δικαστηρίου (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 14ης Ιουλίου 1972, στην υπόθεση 48/69, όπ.π. προτάσεις, σ. 675 έως 677, και στην υπόθεση 49/69, BASF κατά Επιτροπής, Rec. 1972, σ. 713, σκέψεις 22 έως 33· απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1975, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, όπ.π., σκέψεις 567 έως 576· απόφαση της 29ης Οκτωβρίου 1980, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 209/78 έως 215/78 και 218/78, Van Landewyck κατά Επιτροπής, Rec. 1980, σ. 3125, προτάσεις σ. 3310· απόφαση της 7ης Ιουνίου 1983, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 100/80 έως 103/80, Pioneer κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 1825· και απόφαση της 3ης Ιουλίου 1985, στην υπόθεση 243/83, Binon, Συλλογή 1985, σ. 2015, σκέψη 17) και στην αμερικανική νομολογία τη σχετική με το Sherman Act, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, για να υπάρχει εναρμονισμένη πρακτική, πρέπει να συντρέχουν τρία στοιχεία: πρώτον, να αποδεικνύεται κοινή παράλληλη συμπεριφορά πλειόνων επιχειρήσεων στην αγορά· δεύτερον, να αποδεικνύεται η κοινή προς τούτο πρόθεση, η οποία μπορεί να συναχθεί από ένα σύνολο στοιχείων (δεν αρκεί μόνη η παρουσία του εκπροσώπου επιχειρήσεως σε συνάντηση)· τρίτον, να υπάρχει σχέση μεταξύ της διαπιστωθείσας συμπεριφοράς στην αγορά και της κοινής βουλήσεως των επιχειρήσεων. Εν προκειμένω, η Επιτροπή δεν απέδειξε ούτε ότι η φερόμενη σύμπραξη παρήγαγε αποτελέσματα στην αγορά, ούτε ότι η προσφεύγουσα συμπεριφέρθηκε στην αγορά κατά τρόπο στοιχειοθετούντα τη συμμετοχή της σε εναρμονισμένη πρακτική ή την προσχώρησή της σε κάποιον αντίθετο προς τον ανταγωνισμό σκοπό.
- 200 Έτσι, κατά την προσφεύγουσα, η Επιτροπή έφερε το βάρος να αποδείξει ότι συνέτρεξαν στη δράση της τα συστατικά στοιχεία είτε συμφωνίας, είτε εναρμονισμένης πρακτικής, πράγμα που η Επιτροπή δεν έπραξε, εφόσον συμπέρανε απλώς ότι υπήρξε «συμπαιγνία», εμφανίζουσα στοιχεία της μιας και στοιχεία της άλλης έννοιας.
- 201 Κατά την Επιτροπή, αντιθέτως, το ζήτημα αν μια συμπαιγνία ή σύμπραξη πρέπει να χαρακτηριστεί νομικώς ως συμφωνία ή ως εναρμονισμένη πρακτική κατά την έννοια

του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ ή αν η συμπαιγνία αυτή εμπεριέχει στοιχεία και της μιας και της άλλης είναι αμελητέας σημασίας. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή διατείνεται ότι οι όροι « συμφωνία » και « εναρμονισμένη πρακτική » περικλείουν διάφορες μορφές διακανονισμών, με τις οποίες οι ανταγωνιστές, αντί να διαμορφώνουν τη μέλλουσα ανταγωνιστική τους συμπεριφορά με πλήρη ανεξαρτησία, δεσμεύονται αμοιβαία, περιορίζοντας την ελευθερία δράσεώς τους στην αγορά με άμεσες ή έμμεσες μεταξύ τους επαφές.

202 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η χρήση διαφορετικών όρων στο άρθρο 85 έχει ως σκοπό να απαγορεύσει κάθε μορφή συμπαιγνίας και όχι να προβλέψει διαφορετική μεταχείριση για καθεμιά απ' αυτές. Κατά συνέπεια, η προσπάθεια να χαραχθεί μια γραμμή οριοθέτησης μεταξύ όρων που αποσκοπούν στο να καταλάβουν κάθε μορφή απαγορευόμενης συμπεριφοράς δεν ασκεί επιρροή. Η ratio legis της εισαγωγής στο άρθρο 85 του όρου « εναρμονισμένη πρακτική » είναι ότι επιδιώκεται έτσι να περιληφθούν, παράλληλα προς τις συμφωνίες, και μορφές συμπαιγνίας που αντανακλούν απλώς κάποιον *en τοις πράγμασι* συντονισμό ή κάποια έμπρακτη συνεργασία, αλλά που είναι πάντως ικανές να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό (προαναφερθείσα απόφαση της 14ης Ιουλίου 1972, στην υπόθεση 48/69, σκέψεις 64 έως 66).

203 Διατείνεται ότι, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου (προαναφερθείσα απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1975, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, σκέψεις 173 και 174), επιδιώκεται η παρεμπόδιση κάθε μορφής επαφής, άμεσης ή έμμεσης, μεταξύ επιχειρήσεων, έχουσας ως σκοπό ή ως αποτέλεσμα είτε τον επηρεασμό της συμπεριφοράς στην αγορά ενός τωρινού ή δυνητικού ανταγωνιστή, είτε την αποκάλυψη σε ένα τέτοιο ανταγωνιστή της συμπεριφοράς την οποία η επιχείρηση έχει αποφασίσει — ή έχει κατά νουν — να τηρήσει στην αγορά. Η ύπαρξη εναρμονισμένης πρακτικής εντοπίζεται, επομένως, ήδη σε επίπεδο επαφής μεταξύ ανταγωνιστών, πριν από οποιαδήποτε εκδήλωση της συμπεριφοράς τους στην αγορά.

204 Κατά την Επιτροπή, εναρμονισμένη πρακτική υπάρχει, άπαξ και υπάρχει διαβούλευση με σκοπό τον περιορισμό της έναντι αλλήλων αυτονομίας των επιχειρήσεων, τούτο δε έστω και αν δεν έχει διαπιστωθεί καμιά πραγματική συμπεριφορά στην αγορά. Κατά την Επιτροπή, η συζήτηση αφορά, στην ουσία, την έννοια της λέξεως « πρακτική ». Αποκρούει την άποψη ότι η λέξη αυτή έχει την έννοια της « συμπεριφοράς στην αγορά ». Η λέξη αυτή μπορεί, κατά την άποψη της Επιτροπής, να καλύπτει το απλό γεγονός της συμμετοχής σε επαφές, εφόσον αυτές έχουν ως σκοπό να περιορίσουν την αυτονομία των επιχειρήσεων.

- 205 Προσθέτει ότι αν, για να στοιχειοθετηθεί εναρμονισμένη πρακτική, απαιτούνταν η συνδρομή και των δύο στοιχείων — διαβουλεύσεως και συμπεριφοράς στην αγορά —, αυτό θα είχε ως αποτέλεσμα να μείνει εκτός πεδίου εφαρμογής του άρθρου 85 ολόκληρο φάσμα πρακτικών που έχουν ως σκοπό, όχι όμως κατ' ανάγκη και ως αποτέλεσμα, τη νόθευση του ανταγωνισμού στην κοινή αγορά. Θα εξουδετερωνόταν έτσι μέρος της αποτελεσματικότητας του άρθρου 85. Εξ άλλου, η άποψη της Petrofina δεν συμφωνεί με τη νομολογία του Δικαστηρίου που αναφέρεται στην έννοια της εναρμονισμένης πρακτικής (προαναφερθείσα απόφαση της 14ης Ιουλίου 1972, στην υπόθεση 48/69, σκέψη 66· προαναφερθείσα απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1975, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, σκέψη 26· και απόφαση της 14ης Ιουλίου 1981, στην υπόθεση 172/80, Züchner, Συλλογή 1981, σ. 2021, σκέψη 14). Η νομολογία αυτή ναι μεν μνημονεύει κάθε φορά πρακτικές που ασκούνται στην αγορά, δεν τις μνημονεύει όμως ως συστατικό στοιχείο της παραβάσεως, όπως υποστηρίζει η προσφεύγουσα, αλλά ως πραγματικό περιστατικό, από το οποίο μπορεί να συναχθεί ότι υπήρξε διαβούλευση. Κατά τη νομολογία αυτή, δεν απαιτείται καμμία πραγματική συμπεριφορά στην αγορά. Αρκεί μόνο να ήρθαν οι επιχειρήσεις σε επαφή μεταξύ τους, χαρακτηριστικό του ότι εγκατέλειψαν την αναγκαία για κάθε επιχείρηση αυτονομία. Στην ίδια κατεύθυνση συγκλίνει και η αμερικανική νομολογία η σχετική με το Sherman Act.
- 206 Κατά την Επιτροπή, επομένως, δεν είναι ανάγκη, για να υπάρξει παράβαση του άρθρου 85, να εφάρμοσαν οι επιχειρήσεις στην πράξη εκείνο για το οποίο συνεννοήθηκαν. Η αποδοκιμαζόμενη με το άρθρο 85, παράγραφος 1, συμπεριφορά συντρέχει κάλλιστα, από τη στιγμή που η πρόθεση υποκαταστάσεως των κινδύνων του ανταγωνισμού με τη συνεργασία υλοποιείται με τη μορφή διαβουλεύσεως, χωρίς κατ' ανάγκη και να εκδηλωθεί, στη συνέχεια, στην αγορά κάποια συμπεριφορά δυνάμενη να διαπιστωθεί.
- 207 Όσον αφορά την απόδειξη, η Επιτροπή συνάγει από τα παραπάνω ότι η συμφωνία και η εναρμονισμένη πρακτική μπορούν να αποδεικνύονται με άμεσες και με έμμεσες αποδείξεις. Εν προκειμένω, δεν χρειάστηκε να καταφύγει σε έμμεσες αποδείξεις, όπως είναι η παράλληλη συμπεριφορά στην αγορά, εφόσον διέθετε άμεσα αποδεικτικά στοιχεία για τη συμπαιγνία, όπως είναι ιδίως τα πρακτικά των συναντήσεων.
- 208 Η Επιτροπή καταλήγει τονίζοντας ότι δικαιολογημένα χαρακτήρισε τη διαπιστωθείσα εν προκειμένω παράβαση, κυρίως μεν, ως συμφωνία, επικουρικώς δε και καθ' όσον ήθελε παραστεί αναγκαίο, ως εναρμονισμένη πρακτική.

γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 209 Πρέπει να διαπιστωθεί ότι, αντιθέτως προς ό,τι ισχυρίζεται η προσφεύγουσα, η Επιτροπή χαρακτήρισε κάθε πραγματικό στοιχείο το οποίο έκρινε αποδεδειγμένο εις βάρος της προσφεύγουσας είτε ως συμφωνία είτε ως εναρμονισμένη πρακτική, κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ. Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από την ανάγνωση των συνδυασμένων αιτιολογικών σκέψεων 80, δεύτερο εδάφιο, 81, τρίτο εδάφιο, και 82, πρώτο εδάφιο, της Αποφάσεως, η Επιτροπή χαρακτήρισε καθένα από τα επί μέρους αυτά στοιχεία, κυρίως, ως « συμφωνία ».
- 210 Ομοίως, από την ανάγνωση των συνδυασμένων αιτιολογικών σκέψεων 86, δεύτερο και τρίτο εδάφιο, 87, τρίτο εδάφιο, και 88 της Αποφάσεως, η Επιτροπή χαρακτήρισε, επικουρικά, ως « εναρμονισμένες πρακτικές » τα στοιχεία παραβάσεως, οσάκις αυτά είτε δεν αρκούσαν για να στηρίξουν το συμπέρασμα ότι τα μέρη είχαν συνεννοηθεί προηγουμένως επί κοινού σχεδίου καθορίζοντας τη δράση τους στην αγορά, είχαν όμως δεχτεί ή είχαν προσχωρήσει σε μηχανισμούς συμπαιγνίας που διευκόλυναν τον συντονισμό της εμπορικής τους πολιτικής, είτε δεν αρκούσαν, λόγω του περίπλοκου χαρακτήρα της συμπράξεως, για να αποδειχθεί ότι ορισμένοι παραγωγοί είχαν εκφράσει τη ρητή τους συγκατάθεση στη συμπεριφορά που υιοθέτησαν οι άλλοι, παρ' όλο που εκδήλωναν την υποστήριξή τους στο όλο σχέδιο και δρούσαν αναλόγως. Έτσι, η Απόφαση καταλήγει στο συμπέρασμα ότι, υπό ορισμένες επόψεις, η συνεχής συνεργασία και συμπαιγνία των παραγωγών κατά τη θέση σε εφαρμογή μιας συνολικής συμφωνίας μπορεί να εμφανίζει ορισμένα χαρακτηριστικά της εναρμονισμένης πρακτικής.
- 211 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, εφόσον από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, για να υφίσταται συμφωνία κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, αρκεί οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις να έχουν εκδηλώσει την κοινή τους βούληση να συμπεριφέρονται στην αγορά κατά ορισμένο τρόπο (βλ. αποφάσεις της 15ης Ιουλίου 1970, στην υπόθεση 41/69, ACF Chemiefarma κατά Επιτροπής, σκέψη 112, Rec. 1970, σ. 661, και της 29ης Οκτωβρίου 1980, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 209/78 έως 215/78 και 218/78, όπ. π., σκέψη 86), δικαιολογημένα η Επιτροπή χαρακτήρισε ως συμφωνία, κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, τη σύμπτωση των βουλήσεων της προσφεύγουσας και άλλων παραγωγών πολυπροπυλενίου, την οποία απέδειξε επαρκώς κατά νόμον και η οποία αφορούσε τις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών, τα μέτρα που αποσκοπούσαν στη διευκόλυνση της εφαρμογής των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών και τα μέτρα περιορισμού των μηνιαίων πωλήσεων δι' αναγωγής σε προηγούμενη περίοδο από τον Μάρτιο του 1982 μέχρι τα τέλη του ίδιου έτους, καθώς και τον επιδιωκόμενο όγκο πωλήσεων για το πρώτο ήμισυ του 1983.

- 212 Εξ άλλου, ορθώς η Επιτροπή, αφού απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι τα αποτελέσματα των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών εξακολούθησαν να παράγονται μέχρι τον Νοέμβριο του 1983, έκρινε ότι η παράβαση συνεχίστηκε μέχρι τον Νοέμβριο του 1983 τουλάχιστον. Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου, το άρθρο 85 εφαρμόζεται και επί συμφωνιών που έχουν παύσει μεν να ισχύουν, εξακολουθούν όμως να παράγουν αποτελέσματα και μετά την τυπική τους λήξη (προαναφερθείσα απόφαση της 3ης Ιουλίου 1985, στην υπόθεση 243/83, σκέψη 17).
- 213 Για τον ορισμό της έννοιας της εναρμονισμένης πρακτικής, είναι αναγκαία η παραπομπή στη νομολογία του Δικαστηρίου, από όπου προκύπτει ότι τα κριτήρια συντονισμού και συνεργασίας τα οποία έθεσε προηγουμένως πρέπει να γίνονται νοητά υπό το πρίσμα της βαθύτερης αντίληψης που διέπει τις διατάξεις περί ανταγωνισμού της Συνθήκης ότι κάθε επιχειρηματίας πρέπει να διαμορφώνει αυτόνομα την πολιτική που προτίθεται να ακολουθήσει στην κοινή αγορά. Και ναι μεν η επιταγή αυτή της αυτονομίας δεν αναιρεί το δικαίωμα των επιχειρήσεων να προσαρμόζονται ευφύως στην ήδη εκδηλωθείσα ή στην προβλεπόμενη συμπεριφορά των ανταγωνιστών τους, αποκλείει όμως αυστηρώς κάθε άμεση ή έμμεση επαφή μεταξύ τους, επιδιώκουσα είτε να επηρεάσει τη συμπεριφορά ενός υπάρχοντος ή δυνητικού ανταγωνιστή στην αγορά, είτε να αποκαλύψει σ' ένα τέτοιο ανταγωνιστή τη συμπεριφορά που οι ίδιες έχουν αποφασίσει ή έχουν κατά νουν να τηρήσουν στην αγορά (προαναφερθείσα απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1975, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, σκέψεις 173 και 174).
- 214 Εν προκειμένω, η προσφεύγουσα μετέσχε σε συναντήσεις που είχαν ως σκοπό τον καθορισμό επιδιωκομένων τιμών και επιδιωκομένου όγκου πωλήσεων· κατά τις συναντήσεις αυτές ανταλλάσσονταν μεταξύ των ανταγωνιστών πληροφορίες σχετικά με τις τιμές που επιθυμούσαν να εφαρμοστούν στην αγορά, σχετικά με τις τιμές που είχαν κατά νουν να εφαρμόσουν στην αγορά, σχετικά με το κατώτατο όριο συμφέρουσας λειτουργίας τους, τους περιορισμούς του όγκου πωλήσεων που έκριναν αναγκαίους, τα αριθμητικά στοιχεία των πωλήσεών τους ή την ταυτότητα των πελατών τους. Μετέχοντας στις συναντήσεις αυτές, συνέπραξε με τους ανταγωνιστές της σε διαβούλευση που είχε ως σκοπό να επηρεάσει τη συμπεριφορά τους στην αγορά και να αποκαλύψει τη συμπεριφορά που κάθε παραγωγός είχε κατά νουν να τηρήσει ο ίδιος στην αγορά.
- 215 Έτσι, η προσφεύγουσα όχι μόνο επιδίωξε να άρει προληπτικά την αβεβαιότητα σχετικά με τη μελλοντική συμπεριφορά των ανταγωνιστών της, αλλά και πρέπει ασφαλώς να έλαβε υπόψη, άμεσα ή έμμεσα, τις πληροφορίες που συνέλεξε κατά τις συναντήσεις αυτές, για να καθορίσει την πολιτική που θα ακολουθούσε στην αγορά. Ομοίως, και οι ανταγωνιστές της πρέπει ασφαλώς να έλαβαν υπόψη, άμεσα ή έμμεσα, τις πληροφο-

ρίες που τους αποκάλυψε η προσφεύγουσα σχετικά με τη συμπεριφορά που είχε αποφασίσει ή που είχε κατά νουν να τηρήσει η ίδια στην αγορά, για να καθορίσουν την πολιτική που θα ακολουθούσαν.

- 216 Επομένως, δικαιολογημένα η Επιτροπή χαρακτήρισε, ως εκ του σκοπού τους, επικουρική ως εναρμονισμένη πρακτική, κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, τις περιοδικές συναντήσεις παραγωγών πολυπροπυλενίου, στις οποίες συμμετέσχε η προσφεύγουσα από τον Μάρτιο του 1982 μέχρι τον Σεπτέμβριο του 1983.
- 217 Όσον αφορά το ζήτημα αν η Επιτροπή δικαιολογημένα έκρινε ότι υπήρχε ενιαία παράβαση, την οποία χαρακτηρίζει, στο άρθρο 1 της Αποφάσεως, ως « συμφωνία και εναρμονισμένη πρακτική », το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι οι διάφορες παρατηρηθείσες εναρμονισμένες πρακτικές και οι διάφορες συναφθείσες συμφωνίες εντάσσονταν, ως εκ της ταυτότητας του σκοπού τους, σε συστήματα περιοδικών συναντήσεων, καθορισμού επιδιωκόμενων τιμών και ποσοστώσεων.
- 218 Πρέπει να τονιστεί ότι τα συστήματα αυτά εντάσσονταν σε σειρά προσπαθειών των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων που συνέκλιναν σε ένα και τον αυτό οικονομικό σκοπό: να νοθευθεί η φυσιολογική εξέλιξη των τιμών στην αγορά του πολυπροπυλενίου. Είναι, επομένως, τεχνητή η απόπειρα να υποδιαιρεθεί αυτή η συνεχής συμπεριφορά, που χαρακτηρίζεται από ένα και τον αυτό σκοπό, αναλύομενη σε πλείονες και χωριστές παραβάσεις. Συγκεκριμένα, η προσφεύγουσα έλαβε μέρος — επί σειρά ετών — σε ολοκληρωμένο σύνολο συστημάτων, τα οποία συνιστούν ενιαία παράβαση, η οποία συγκεκριμενοποιήθηκε προοδευτικά τόσο με συμφωνίες όσο και με αθέμιτες εναρμονισμένες πρακτικές.
- 219 Επιβάλλεται να λεχθεί, εξ άλλου, ότι η Επιτροπή δικαιολογημένα χαρακτήρισε την ενιαία αυτή παράβαση ως « συμφωνία και εναρμονισμένη πρακτική », κατά το μέτρο που η παράβαση αυτή εμπειρείχε ταυτόχρονα στοιχεία που πρέπει να χαρακτηριστούν ως « συμφωνίες » και στοιχεία που πρέπει να χαρακτηριστούν ως « εναρμονισμένες πρακτικές ». Συγκεκριμένα, εφόσον πρόκειται για σύνθετη παράβαση, ο διττός χαρακτηρισμός, τον οποίο χρησιμοποιεί η Επιτροπή στο άρθρο 1 της Αποφάσεως, δεν πρέπει να νοηθεί ως χαρακτηρισμός που προϋποθέτει ταυτόχρονα και σωρευτικά την απόδειξη του ότι καθένα από τα αποδειχθέντα πραγματικά περιστατικά εμφανίζει τα συστατικά στοιχεία και της συμφωνίας και της εναρμονισμένης πρακτικής, αλλ' ως

προσδιορίζων ένα σύνθετο όλον, που περιέχει πραγματικά στοιχεία από τα οποία ορισμένα χαρακτηρίστηκαν ως συμφωνίες και άλλα ως εναρμονισμένες πρακτικές κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, το οποίο δεν προβλέπει κάποιον ειδικό χαρακτηρισμό γι' αυτού του είδους τη σύνθετη παράβαση.

220 Κατά συνέπεια, η αιτίαση της προσφεύγουσας πρέπει να απορριφθεί.

B — Ο επηρεασμός του μεταξύ κρατών μελών εμπορίου

α) Η προσβαλλόμενη πράξη

221 Η Απόφαση αναφέρει (αιτιολογική σκέψη 93, πρώτο εδάφιο) ότι η συμφωνία μεταξύ των παραγωγών ήταν δυνατόν να έχει σημαντική επίπτωση στο εμπόριο μεταξύ κρατών μελών.

222 Εν προκειμένω, ο καθολικός χαρακτήρας των συμπαιγνιακών διακανονισμών — οι οποίοι κάλυπταν, στην ουσία, το σύνολο των πωλήσεων ενός βιομηχανικού προϊόντος πρωτεύουσας σημασίας σε ολόκληρη την Κοινότητα (και σε άλλες χώρες της Δυτικής Ευρώπης) — ήταν αφ' εαυτού ικανός να εκτρέψει το εμπόριο από τα δίκτυα που θα διαμορφώνονταν αν δεν υπήρχε τέτοια συμφωνία (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 93, τρίτο εδάφιο). Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 94, τέταρτο εδάφιο), ο καθορισμός τιμών σε τεχνητό επίπεδο μέσω συμφωνίας, αντί να αφήνεται η αγορά να επιτύχει τη δική της ισορροπία, αλλοίωσε τη δομή του ανταγωνισμού σε ολόκληρη την Κοινότητα. Έτσι, οι επιχειρήσεις απηλλάγησαν από την άμεση ανάγκη να αντιδρούν στις δυνάμεις της αγοράς και να αντιμετωπίσουν αποφασιστικά το πρόβλημα της πλεονάζουσας παραγωγικής τους ικανότητας, του οποίου την ύπαρξη είχαν διαπιστώσει.

223 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 94) επισημαίνει ότι οι τιμές-στόχοι, που καθορίζονταν κατά κράτος μέλος και οι οποίες συζητούνταν εμπεριστατωμένα στις εθνικές συναντήσεις — έστω και αν έπρεπε να λαμβάνονται ως ένα βαθμό υπόψη οι τοπικές συνθήκες —, αλλοίωσαν αναπόφευκτα τη ροή του εμπορίου και μείωσαν τις διαφορές τιμών που οφείλονταν στη, μεγαλύτερη ή μικρότερη, αποδοτικότητα κάθε παραγωγού. Το σύστημα του « account leadership », κατευθύνοντας την πελατεία προς συγκεκριμένους, ονομαστικώς οριζόμενους, παραγωγούς, επιδείνωσε περαιτέρω την επίδραση των διακανονισμών για τις τιμές. Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι, με τον καθορισμό ποσοστώς ή στόχων, οι παραγωγοί δεν κατένευαν τον επιμεριζόμενο σε κάθε επιχείρηση όγκο πωλήσεων κατά κράτος μέλος ή κατά περιοχή. Ωστόσο, αυτή καθεαυτή η ύπαρξη ποσοστώς ή στόχου συμβάλλει στον περιορισμό των δυνατοτήτων που έχει κάθε παραγωγός.

β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων

- 224 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι δεν αποδεικνύεται η συμμετοχή της σε συμφωνία έχουσα αισθητή επίδραση στο εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Απεναντίας, διαψεύδεται από τη θεαματική διείσδυση της Petrofina στις αγορές πέντε κρατών μελών μέσα σε πέντε έτη.
- 225 Η Επιτροπή απαντά ότι, και αν ακόμη υποτεθεί ότι αποδεικνυόταν η θεαματική διείσδυση της Petrofina στην αγορά διαφόρων κρατών μελών, και πάλι θα μπορούσε να συναγάγει ότι το διακρατικό εμπόριο και η δομή του ανταγωνισμού επηρεάστηκαν, κατά το μέτρο που η σύμπραξη κατ' ανάγκην εξέτρεψε τις εμπορικές συναλλαγές από τα δίκτυα που θα είχαν διαμορφωθεί χωρίς αυτήν (απόφαση του Δικαστηρίου της 29ης Οκτωβρίου 1980, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 209/78 έως 215/78 και 218/78, όπ. π., σκέψη 172).

γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 226 Πρέπει να σημειωθεί ότι, αντίθετα από ό,τι ισχυρίζεται η προσφεύγουσα, η Επιτροπή δεν είχε την υποχρέωση να αποδείξει ότι η συμμετοχή της σε συμφωνία και σε εναρμονισμένη πρακτική άσκησε αισθητή επιρροή στο εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Συγκεκριμένα, το μόνο που απαιτεί το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ είναι οι συμφωνίες και οι εναρμονισμένες πρακτικές που περιορίζουν τον ανταγωνισμό να είναι ικανές να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Συναφώς, πρέπει να γίνει δεκτό ότι οι διαπιστωθέντες περιορισμοί του ανταγωνισμού ήσαν όντως ικανοί να εκτρέψουν τα εμπορικά ρεύματα και την κατεύθυνση που θα λάμβαναν αυτά διαφορετικά (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 29ης Οκτωβρίου 1980, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 209/78 έως 215/78 και 218/78, όπ.π., σκέψη 172).
- 227 Επομένως, η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον, στις αιτιολογικές σκέψεις 93 και 94 της Αποφάσεως, ότι η παράβαση στην οποία μετέσχε η προσφεύγουσα ήταν ικανή να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, χωρίς να είναι αναγκαίο να αποδείξει και ότι η ατομική συμμετοχή της προσφεύγουσας επηρέασε όντως το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών.

- 228 Επομένως, η αιτίαση της προσφεύγουσας δεν μπορεί να γίνει δεκτή.

Γ — Συλλογική ευθύνη

α) Η προσβαλλόμενη πράξη

- 229 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 83, πρώτο εδάφιο), το συμπέρασμα ότι υπήρξε μία μοναδική και συνεχής συμφωνία ουδόλως επηρεάζεται από το γεγονός ότι ορισμένοι παραγωγοί — αναπόφευκτα — δεν παρέστησαν σε όλες τις συναντήσεις. Δεδομένου ότι η μελέτη και η υλοποίηση κάθε « πρωτοβουλίας » απαιτούσε αρκετούς μήνες, η περιστασιακή απουσία ενός παραγωγού δεν σήμαινε και μη συμμετοχή του σ' αυτήν. Εν πάση περιπτώσει, υπήρχε η τρέχουσα πρακτική να ενημερώνονται οι απόντες για τις αποφάσεις που λαμβάνονταν στις συναντήσεις. Όλες οι αποδέκτριες της επίδικης Απόφασεως επιχειρήσεις έλαβαν μέρος στην κατάρτιση των γενικών σχεδίων και στις συζητήσεις που αφορούσαν τις λεπτομέρειες· ο βαθμός της ευθύνης τους δεν μετριάζεται από το ότι τυχόν ήσαν περιστασιακά απύσες από κάποια συνάντηση (ή, στην περίπτωση της Shell, σε όλες τις κεντρικές συναντήσεις).
- 230 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 83, δεύτερο εδάφιο) προσθέτει ότι η ουσία της παρούσας υποθέσεως συνίσταται στο ότι οι παραγωγοί συνένωσαν τις προσπάθειές τους, για κάποιο σημαντικό χρονικό διάστημα, προκειμένου να υλοποιήσουν ένα κοινό σκοπό, και ότι ο κάθε συμμετέχων πρέπει να αναλάβει την ευθύνη που απορρέει όχι μόνο για τον δικό του άμεσο ρόλο, αλλά και για την εκτέλεση της συμφωνίας στο σύνολό της. Ο βαθμός συμμετοχής κάθε παραγωγού δεν καθορίζεται, επομένως, ανάλογα με την περίοδο στην οποία αναφέρονται οι οδηγίες του για τον καθορισμό τιμών, οι οποίες ανευρέθηκαν κατά τους ελέγχους, αλλά για όλη την περίοδο κατά την οποία συμμετείχε στην κοινή πρωτοβουλία.
- 231 Η εκτίμηση αυτή ισχύει ακόμη και για την Anic και τη Rhône-Poulenc, οι οποίες εγκατέλειψαν τον κλάδο του πολυπροπυλενίου πριν διενεργηθούν οι έλεγχοι της Επιτροπής. Για τις δύο αυτές επιχειρήσεις, δεν κατέστη δυνατόν να βρεθεί καμία οδηγία καθορισμού τιμής προς τα γραφεία πωλήσεων. Από τα ανευρεθέντα έγγραφα προκύπτει, ωστόσο, η παρουσία τους στις συναντήσεις και η συμμετοχή τους στην κατονομή του επιδιωκόμενου όγκου πωλήσεων και των σχεδιαζομένων ποσοστώσεων. Η συμφωνία πρέπει να εκτιμηθεί στο σύνολό της, η δε συμμετοχή αυτών των επιχειρήσεων αποδεικνύεται, έστω και αν δεν βρέθηκαν οδηγίες δοθείσες απ' αυτές για τον καθορισμό των τιμών (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 83, τρίτο εδάφιο).

β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων

- 232 Κατά την προσφεύγουσα, η Επιτροπή, καταλογίζοντάς της συλλογική ευθύνη — όταν αναφέρει ότι « κάθε συμμετέχων πρέπει να αναλάβει την ευθύνη όχι μόνο για τον δικό του άμεσο ρόλο, αλλά και για τη λειτουργία της συμφωνίας ως συνόλου » (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 83, δεύτερο εδάφιο) —, την περιήγαγε σε αδυναμία να υπεράσπισει τα δικαιώματά της· η Επιτροπή όφειλε, αντιθέτως, να αποδείξει ότι συνέτρεχε, στη δράση της προσφεύγουσας, καθένα από τα συστατικά στοιχεία της παραβάσεως του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ. Στην πραγματικότητα, η Επιτροπή καταλόγισε στην προσφεύγουσα συνολική και συλλογική ευθύνη για τη συμπεριφορά άλλων παραγωγών.
- 233 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι απέδειξε ότι, στη δράση της προσφεύγουσας, συνέτρεχε καθένα από τα συστατικά στοιχεία της παραβάσεως και ότι δεν της καταλόγισε, ως εκ τούτου, ευθύνη για τη συμπεριφορά άλλων παραγωγών.

γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 234 Όπως προκύπτει από την κρίση την οποία σχημάτισε το Πρωτοδικείο σχετικά με τις διαπιστώσεις των πραγματικών περιστατικών και την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, στις οποίες προέβη η Επιτροπή, αυτή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι, στη δράση της προσφεύγουσας, συνέτρεχε καθένα από τα συστατικά στοιχεία της παραβάσεως που θεωρήθηκε, με την Απόφαση, αποδεδειγμένη εις βάρος της· δεν της καταλόγισε, επομένως, την ευθύνη για τη συμπεριφορά άλλων παραγωγών.
- 235 Συναφώς, πρέπει να διευκρινιστεί ότι η αιτιολογική σκέψη 83, δεύτερο και τρίτο εδάφιο, της Αποφάσεως δεν αντιφάσκει προς τη διαπίστωση αυτή, εφόσον αποσκοπεί κυρίως στο να αποδείξει την παράβαση που διαπράχθηκε από επιχειρήσεις των οποίων η Επιτροπή δεν βρήκε οδηγίες καθορισμού τιμών για όλη τη διάρκεια της συμμετοχής τους στο σύστημα των περιοδικών συναντήσεων.

- 236 Κατά συνέπεια, η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

3. Συμπέρασμα

- 237 Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι οι διαπιστώσεις των πραγματικών περιστατικών στις οποίες πρόβη η Επιτροπή εις βάρος της προσφεύγουσας για το χρονικό διάστημα από τις αρχές του 1980 μέχρι τον Μάρτιο του 1982 δεν αποδείχθηκαν επαρκώς κατά νόμον· επομένως, πρέπει να ακυρωθεί το άρθρο 1 της Αποφάσεως, κατά το μέτρο που αναγνωρίζει ότι η προσφεύγουσα μετείχε στην παράβαση κατά το διάστημα αυτό. Κατά τα λοιπά, οι αιτιάσεις της προσφεύγουσας σχετικά με τις διαπιστώσεις των πραγματικών περιστατικών και την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, στις οποίες πρόβη με την προσβαλλόμενη πράξη η Επιτροπή, πρέπει να απορριφθούν.

Περί της αιτιολογίας

1. *Ανεπαρκής αιτιολογία*

- 238 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Απόφαση πάσχει από ανεπαρκή αιτιολογία, λόγω του ενιαίου της χαρακτήρα, εφόσον δεν απαντά στα συγκεκριμένα επιχειρήματα που ανέπτυξε η Petrofina, όσον αφορά ειδικότερα την ανυπαρξία οδηγιών καθορισμού τιμών από μέρους της, τη μη συμμετοχή της σε οποιονδήποτε διακανονισμό για τις ποσοτώσεις και το γεγονός ότι μετέσχε στις συναντήσεις απλώς ως παρατηρήτρια.
- 239 Η Επιτροπή θεωρεί ότι, προς απόκρουση αυτής της αιτιάσεως, χρειάζεται να αναλυθεί η επί της ουσίας αιτιολογία της Απόφασεως, πράγμα που έγινε ήδη με την επιχειρηματολογία της σχετικά με την απόδειξη της παραβάσεως.
- 240 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, όπως προκύπτει από την κρίση που σχημάτισε σχετικά με τις διαπιστώσεις των πραγματικών περιστατικών και την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, στις οποίες πρόβη με την προσβαλλόμενη πράξη η Επιτροπή, αυτή έλαβε όντως υπόψη τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας περί ανυπαρξίας οδηγιών καθορισμού τιμών προερχομένων απ' αυτήν, περί μη συμμετοχής της σε οποιονδήποτε διακανονισμό για τις ποσοτώσεις και περί του ότι μετέσχε στις συναντήσεις απλώς ως παρατηρήτρια. Πρέπει να υπομνηστεί ότι ορθώς η Επιτροπή απέρριψε τα επιχειρήματα αυτά, συγκεκριμένα στις αιτιολογικές σκέψεις 83, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, 52 επ. και 84, πρώτο εδάφιο, της Αποφάσεως. Επομένως, η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

2. Αντιφατική αιτιολογία

- 241 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι η Απόφαση πάσχει από αντιφατική αιτιολογία, σε δύο σημεία. Πρώτον, η Επιτροπή, αφού δέχεται, σιωπηρώς τουλάχιστον, ότι υποχρεούται να αποδείξει είτε τη ρητή συναίνεση επί ενός σχεδίου που περιορίζει τον ανταγωνισμό, είτε κάποια συμπεριφορά στην αγορά εις εκτέλεση ενός τέτοιου σχεδίου, δεν αποδεικνύει ούτε το ένα ούτε το άλλο στοιχείο· αντιφάσκει δε, όταν ισχυρίζεται (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 85, δεύτερο εδάφιο) ότι « οι περιπτώσεις ενός δήθεν “ άτακτου ” ή “ διασπαστικού ” καθορισμού τιμών από μεμονωμένο παραγωγό που, από καιρού εις καιρόν, προσπαθεί να βελτιώσει τη θέση του στην αγορά εις βάρος των άλλων (ενώπιον των οποίων ο “ παραβάτης ” θα μπορούσε να κληθεί για να απολογηθεί) δεν αναιρούν τη συντριπτική απόδειξη για την ύπαρξη συμφωνηθέντος σχεδίου ρύθμισης της αγοράς ». Η αντίφαση αυτή μεταξύ αιτιολογικών σκέψεων εμφανίζει ιδιαίτερη σημασία για την Petrofina, εφόσον η εταιρία αυτή, έχοντας εκδηλώσει επιθετική συμπεριφορά στην αγορά, χαρακτηρίστηκε από τις άλλες επιχειρήσεις ως ταραχοποιό στοιχείο. Δεύτερον, η Επιτροπή αντιφάσκει, όταν δέχεται, αρχικά, ότι η Petrofina δεν είχε δώσει οδηγίες καθορισμού τιμών (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 45, δεύτερο εδάφιο), ενώ, στη συνέχεια, διαβεβαιώνει ότι όλοι οι παραγωγοί απηύθυναν στα γραφεία πωλήσεων τους οδηγίες καθορισμού τιμών και ότι αυτές οι οδηγίες καθορισμού τιμών αποδεικνύουν ότι οι πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών τέθηκαν σε εφαρμογή (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 90).
- 242 Η Επιτροπή θεωρεί ότι, προς απόκρουση αυτού του επιχειρήματος, χρειάζεται να αναλυθεί η επί της ουσίας αιτιολογία της Αποφάσεως, πράγμα που έγινε ήδη με την επιχειρηματολογία της σχετικά με την απόδειξη της παραβάσεως.
- 243 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι το επιχείρημα της προσφεύγουσας στηρίζεται σε μια ανάγνωση της Αποφάσεως που απομονώνει τεχνητά ορισμένες αιτιολογικές της σκέψεις· αντιθέτως, δεδομένου ότι η Απόφαση αποτελεί ένα όλον, κάθε μια από τις αιτιολογικές της σκέψεις πρέπει να ερμηνεύεται υπό το φως των άλλων, ώστε να κάμπτονται οι φαινομενικές αντιφάσεις που περιέχονται στην Απόφαση.
- 244 Βάσει της κρίσεως που σχημάτισε το Πρωτοδικείο σχετικά με την απόδειξη της παραβάσεως, δεν προκύπτει ότι οι αιτιολογικές σκέψεις της Αποφάσεως αντιφάσκουν μεταξύ τους· επομένως, η αιτίαση είναι αβάσιμη.

3. *Εσφαλμένη αιτιολογία*

- 245 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Απόφαση πάσχει από εσφαλμένη αιτιολογία, κατά το μέτρο που η Επιτροπή δηλώνει ότι « αυτή καθεαυτή η ύπαρξη ποσοστώς ή στόχου θα λειτουργούσε περιοριστικά όσον αφορά τις ευκαιρίες που προσφέρονται σε ένα παραγωγό » (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 94), ενώ η Petrofina εξηγεί ότι, κατά την περίοδο αναφοράς, πραγματοποίησε θεαματική διείσδυση στην αγορά χάρη σε μια συμπεριφορά που ήταν σαφώς ανταγωνιστική.
- 246 Η Επιτροπή θεωρεί ότι αντέκρουσε ήδη την αιτίαση αυτή με την επιχειρηματολογία της σχετικά με την απόδειξη της παραβάσεως.
- 247 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, όπως έκρινε ήδη, οι διαπιστωθέντες περιορισμοί του ανταγωνισμού ήταν ικανοί να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Δεν πρόκειται, επομένως, για εσφαλμένη αιτιολογία. Κατά συνέπεια, η αιτίαση αυτή είναι αβάσιμη.

Περί του προστίμου

- 248 Η προσφεύγουσα προσάπτει στην Απόφαση ότι εκδόθηκε κατά παράβαση του άρθρου 15 του κανονισμού 17, καθ' ότι δεν εκτιμήθηκε προσηκόντως η διάρκεια και η σοβαρότητα της παραβάσεως που της καταλογίστηκε.

1. *Η διάρκεια της παραβάσεως*

- 249 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι η Επιτροπή, για να προσδιορίσει το ύψος του προστίμου, δεν εκτίμησε ορθά τη διάρκεια της συμμετοχής της στην παράβαση, η οποία ήταν πολύ βραχύτερη· συγκεκριμένα, η συμμετοχή της αυτή έληξε όταν η Επιτροπή προέβη στους ελέγχους της και όχι τον Νοέμβριο του 1983.
- 250 Η Επιτροπή εκθέτει ότι εκτίμησε ορθώς τη διάρκεια της παραβάσεως για να καθορίσει το ύψος του προστίμου.

251 Το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι, όπως προκύπτει από την κρίση που σχημάτισε σχετικά με την απόδειξη της παραβάσεως, η διάρκεια της παραβάσεως που διαπιστώθηκε εις βάρος της προσφεύγουσας υπήρξε βραχύτερη από εκείνην που κρίθηκε αποδεδειγμένη με την Απόφαση, εφόσον άρχισε τον Μάρτιο του 1982 και όχι στις αρχές του 1980. Από την ίδια κρίση όμως προκύπτει ότι ορθώς η Επιτροπή έκρινε ότι η παράβαση συνεχίστηκε μέχρι τον Νοέμβριο του 1983.

252 Γι' αυτόν, επομένως, τον λόγο, το ύψος του επιβληθέντος στην προσφεύγουσα προστίμου πρέπει να μειωθεί.

2. Η σοβαρότητα της παραβάσεως

A — Ο περιορισμένος ρόλος της προσφεύγουσας

253 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η παράβαση δεν έχει τη σοβαρότητα που της αποδίδει η Επιτροπή, δεδομένου ότι ο ρόλος της στις συναντήσεις ήταν απλώς ο ρόλος παθητικού παρατηρητή, που ενδιαφέρεται να ενημερωθεί για τις συνθήκες της αγοράς. Ουδέποτε είχε την πρόθεση να υιοθετήσει συμπεριφορά αντίθετη προς τον ανταγωνισμό, ούτε να λάβει έμπρακτα μέτρα εφαρμογής, πράγμα που ώθησε άλλους παραγωγούς να χαρακτηρίσουν τη συμπεριφορά της ως ατίθαση.

254 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η σύμπραξη υπήρξε προμελετημένη και σκόπιμη, ότι ήταν ιδιαιτέρως βαρείας μορφής (οριζόντιος καθορισμός τιμών και οριζόντια κατανομή αγορών) και ότι καταλάμβανε όλους, ουσιαστικά, τους παραγωγούς πολυπροπυλενίου της Κοινότητας, διαθέτοντας έτσι σημαντική ισχύ. Ο παθητικός χαρακτήρας της συμμετοχής της Petrofina — και αν ακόμη υποθεθεί ότι αποδεικνύεται — δεν είναι λόγος απαλλαγής από το πρόστιμο. Συγκεκριμένα, κατά την Επιτροπή, το Δικαστήριο έχει δεχτεί ότι κάθε συγκεκριμένη συμμετοχή σε παράβαση — και όταν ακόμα πρόκειται για παθητική συμπεριφορά διευκολύνουσα την παράβαση — αρκεί για να δικαιολογήσει την επιβολή προστίμου (αποφάσεις της 12ης Ιουλίου 1979, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 32/78, 36/78 έως 82/78, BMW Belgium κατά Επιτροπής, Rec. 1979, σ. 2435, σκέψεις 49 επ. της 1ης Φεβρουαρίου 1978, στην υπόθεση 19/77, Miller International Schallplatten κατά Επιτροπής, Rec. 1978, σ. 131, σκέψη 18). Όσον αφορά τον καθορισμό του ύψους του προστίμου, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, κατ' εφαρμογήν της αρχής της αναλογικότητας, συνεκτίμησε ειδικά τον ρόλο που διαδραμάτισε η προσφεύγουσα στο πλαίσιο των συμπαιγνιακών διακανονισμών (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 109).

- 255 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, όπως προκύπτει από την κρίση που αυτό σχημάτισε σχετικά με την απόδειξη της παραβάσεως, η Επιτροπή ορθώς απέδειξε τον ρόλο που διαδραμάτισε στην παράβαση η προσφεύγουσα από τον Μάρτιο του 1982 και εντεύθεν και, επομένως, καλώς έκρινε με την Απόφαση ότι δεν αποδείχθηκε ο παθητικός χαρακτήρας αυτού του ρόλου.
- 256 Επομένως, η αιτίαση δεν μπορεί να γίνει δεκτή.

B — Η παράλειψη εξατομικεύσεως των κριτηρίων καθορισμού των προστίμων

- 257 Η προσφεύγουσα εκθέτει ότι, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου (αποφάσεις της 15ης Ιουλίου 1970, στην υπόθεση 45/69, Boehringer Mannheim κατά Επιτροπής, Rec. 1970, σ. 769, σκέψεις 55 επ. της 8ης Νοεμβρίου 1983, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 96/82 έως 102/82, 104/82, 105/82, 108/82 και 110/82, IAZ κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3369, σκέψεις 50 επ. και της 10ης Δεκεμβρίου 1985, στις υποθέσεις 240/82 έως 242/82, 261/82, 262/82, 268/82 και 269/82, Stichting Sigarettindustrie κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 3831, σκέψη 100), η Επιτροπή υποχρεούται να εκθέτει τα συγκεκριμένα κριτήρια στα οποία στηρίζεται για να καθορίσει το ύψος του προστίμου το οποίο επιβάλλει σε κάθε επιχείρηση. Η Επιτροπή οφείλει κατ' ανάγκην να εξατομικεύει τόσο τα συστατικά στοιχεία της παραβάσεως όσο και τα κριτήρια που δέχεται για τη επιβολή του προστίμου. Εν προκειμένω, η Επιτροπή δεν έδωσε σχετικώς καμία ένδειξη, αναγνώρισε μάλιστα ότι η ατομική εκτίμηση του ύψους του προστίμου στηρίζεται σε ένα σύνολο παραγόντων, που πολύ συχνά δεν είναι μετρήσιμοι, και ότι δεν μπορεί επομένως να αναφέρει συγκεκριμένη παράμετρο υπολογισμού για κάθε ένα από τους παράγοντες αυτούς. Μη μπορώντας να συναρτήσει το ύψος των προστίμων προς τα αντίθετα προς τον ανταγωνισμό αποτελέσματα που παρατηρήθηκαν στην αγορά, το μόνο που απέμενε στην Επιτροπή ήταν να επικαλεστεί τη σοβαρότητα της παραβάσεως, την οποία δεν χαρακτήρισε ακριβέστερα, για να καθορίσει, δίχως άλλο αντικειμενικό κριτήριο αναφοράς, τα βαρύτερα πρόστιμα που έχει επιβάλει ποτέ. Αυτός ο τρόπος ενέργειας δεν συμβιβάζεται με την αρχή της ασφάλειας του δικαίου και συγγενεύει προς την αυθαιρεσία, εφόσον καθίσταται έτσι αδύνατο να ελεγχθεί η σχέση που πρέπει οπωσδήποτε να υφίσταται μεταξύ του βαθμού προσωπικής συμμετοχής στην παράβαση και του ύψους του επιβαλλομένου προστίμου, που πρέπει να είναι ακριβοδίκαιο και να τελεί σε αναλογία προς αυτόν. Η εξατομικεύση αυτή των κριτηρίων ήταν, κατά την Petrofina, αναγκαία, πολλώ μάλλον που η ίδια η Επιτροπή τονίζει ότι η επιβολή βαρέων προστίμων δικαιολογείται, εν προκειμένω, λόγω της ιδιαίτερης σοβαρότητας της παραβάσεως.
- 258 Η προσφεύγουσα τονίζει, ειδικότερα, ότι η Επιτροπή υπεχρεούτο να λάβει υπόψη, εν προκειμένω, τις βαρύτερες ζημιές τις οποίες είχε υποστεί, την ανυπαρξία οδηγιών καθορισμού τιμών προερχομένων απ' αυτήν και τις διαφορές μεταξύ των δικών της

τιμών πωλήσεως και των φερομένων « τιμών-στόχων », την εξαιρετική διείσδυση της στην αγορά, την έκταση των επενδύσεων που πραγματοποίησε και, τέλος, το μικρό μέγεθος που αντιπροσωπεύει στην αγορά του πολυπροπυλενίου.

259 Η Επιτροπή επισημαίνει ότι, κατά την επιβολή κυρώσεων στην παρούσα υπόθεση, ενήργησε σύμφωνα με την παγιωμένη πρακτική της, καθώς και με τις αρχές που έχει διατυπώσει σχετικά με τα πρόστιμα το Δικαστήριο. Τονίζει ότι, από το 1979 και εντεύθεν, ακολουθεί μια πολιτική που συνίσταται στην εξασφάλιση της τηρήσεως των κανόνων του ανταγωνισμού διά της επιβολής βαρύτερων κυρώσεων, ιδίως για τις κατηγορίες παραβάσεων που είναι παγίως καθιερωμένες στο δίκαιο του ανταγωνισμού και για τις ιδιαίτερα βαρείες παραβάσεις, όπως είναι οι επίδικες· επιδίωξε έτσι την ενίσχυση του προληπτικού αποτελέσματος των κυρώσεων. Την πολιτική αυτή έχει επιδοκιμάσει το Δικαστήριο (προαναφερθείσα απόφαση της 7ης Ιουνίου 1983, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 100/80 έως 103/80, σκέψεις 106 έως 109), το οποίο έχει επίσης κρίνει επανειλημμένα ότι ο καθορισμός του ύψους των κυρώσεων προϋποθέτει την εκτίμηση ενός περιπλόκου συνόλου παραγόντων (προαναφερθείσες αποφάσεις της 7ης Ιουνίου 1983, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 100/80 έως 103/80, σκέψη 120, και της 8ης Νοεμβρίου 1983, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 96/82 έως 102/82, 104/82, 105/82, 108/82 και 110/82, σκέψη 52).

260 Η Επιτροπή διαθέτει κατ' εξοχήν τα μέσα για να προβεί σε μια τέτοια εκτίμηση, η οποία μπορεί να ανατραπεί μόνο σε περίπτωση ουσιώδους πλάνης περί τα πράγματα ή περί το δίκαιο. Εξ άλλου, το Δικαστήριο έχει επιβεβαιώσει ότι η Επιτροπή μπορεί να εκφέρει διαφορετική κρίση, ανάλογα με την υπόθεση, επί των κυρώσεων που κρίνει επιβεβλημένες, ακόμη και όταν οι εγ λόγω υποθέσεις αφορούν παρόμοιες καταστάσεις (προαναφερθείσες αποφάσεις της 12ης Ιουλίου 1979, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 32/78, 36/78 έως 82/78, σκέψη 53, και της 9ης Νοεμβρίου 1983, στην υπόθεση 322/81, σκέψεις 111 επ.).

261 Εν προκειμένω, η Επιτροπή διατείνεται ακόμη ότι καθόρισε το ύψος των προστίμων αφενός βάσει γενικών παρατηρήσεων, που περιγράφονται στην αιτιολογική σκέψη 108 της Αποφάσεως, και αφετέρου βάσει ειδικών παρατηρήσεων, που περιγράφονται στην αιτιολογική σκέψη 109 της Αποφάσεως. Οι πρώτες χρησίμευσαν στον καθορισμό του συνολικού ύψους του προστίμου, ενώ χάρη στις δεύτερες η Επιτροπή μπόρεσε να κατανειμί το πρόστιμο αυτό ακριβοδίκαια και αναλογικά μεταξύ των κατ' ιδίαν ενεχομένων παραγωγών. Από την ίδια τους τη φύση, οι γενικές θεωρήσεις δεν έχρηζαν εξατομικεύσεως. Εξ άλλου, υπενθυμίζει η Επιτροπή, έλαβε υπόψη τα στοιχεία που πρόβλεπε σχετικώς η Petrofina. Όσο για τις ειδικές θεωρήσεις, η Επιτροπή φρονεί ότι έχει ήδη απαντήσει στα επιχειρήματα της Petrofina. Αυτός ο τρόπος ενέργειας έχει επιδοκιμαστεί από το Δικαστήριο (προαναφερθείσα απόφαση της 15ης Ιουλίου 1970, στην υπόθεση 45/69, σκέψη 55).

- 262 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η Επιτροπή, για να καθορίσει το ύψος του προστίμου που επέβαλε στην προσφεύγουσα, αφενός μεν όρισε τα κριτήρια καθορισμού της τάξεως μεγέθους των προστίμων που θα επέβαλλε στις αποδέκτριες της Αποφάσεως επιχειρήσεις (αιτιολογική σκέψη 108 της Αποφάσεως), αφετέρου δε όρισε τα κριτήρια με τα οποία θα στάθμιζε ακριβοδίκαια τα πρόστιμα που θα επέβαλλε σε καθεμιά απ' αυτές τις επιχειρήσεις (αιτιολογική σκέψη 109 της Αποφάσεως).
- 263 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι τα κριτήρια που περιλαμβάνονται στην αιτιολογική σκέψη 108 δικαιολογούν επαρκώς την τάξη μεγέθους των προστίμων που επιβλήθηκαν στις αποδέκτριες της Αποφάσεως επιχειρήσεις. Συναφώς, πρέπει να τονιστεί ειδικότερα το κατάφωρον της παραβάσεως του άρθρου 85, παράγραφος 1, και ιδίως των στοιχείων α, β και γ, της Συνθήκης, το οποίο δεν αγνοούσαν οι παραγωγοί πολυπροπυλενίου, οι οποίοι ενήργησαν εκ προθέσεως και με τη μεγαλύτερη μυστικότητα.
- 264 Το Πρωτοδικείο θεωρεί επίσης ότι τα τέσσερα κριτήρια που μνημονεύονται στην αιτιολογική σκέψη 109 είναι πρόσφορα και επαρκή για να οδηγήσουν σε ακριβοδίκαιη στάθμιση των προστίμων που επιβλήθηκαν σε κάθε επιχείρηση.
- 265 Μεταξύ των στοιχείων τα οποία η προσφεύγουσα προσάπτει στην Επιτροπή ότι δεν έλαβε υπόψη, πρέπει να σημειωθεί ότι η Επιτροπή δεν υπεχρεούτο να εκθέσει εξατομικευμένα κατά ποιο τρόπο είχε συνεκτιμήσει τις σημαντικές ζημίες τις οποίες υπέστη κάθε παραγωγός του κλάδου του πολυπροπυλενίου και οι οποίες προέκυπταν ειδικότερα από την έκταση των επενδύσεων που είχε πραγματοποιήσει, καθώς και από τις φερόμενες διαφορές μεταξύ των τιμών πωλήσεως της προσφεύγουσας και των καθορισμένων τιμών-στόχων και από την εξαιρετική της διείσδυση στην αγορά του πολυπροπυλενίου, εφόσον τα στοιχεία αυτά συνεκτιμήθηκαν ήδη κατά τον καθορισμό της τάξεως μεγέθους των προστίμων, τον οποίο το Πρωτοδικείο έκρινε δικαιολογημένο.
- 266 Όσον αφορά τη φερόμενη ανυπαρξία οδηγιών για τον καθορισμό τιμών προερχομένων από την προσφεύγουσα, όπως προκύπτει από την κρίση που σχημάτισε το Πρωτοδικείο σχετικά με τις διαπιστώσεις των πραγματικών περιστατικών στις οποίες πρόεβη η Επιτροπή για να αποδείξει τις παραβάσεις, η εν λόγω ανυπαρξία δεν αποδείχτηκε· επομένως, η Επιτροπή δεν υπεχρεούτο να τη λάβει υπόψη για τον καθορισμό του ύψους του προστίμου.

- 267 'Όσον αφορά τον ισχυρισμό ότι δεν ελήφθη υπόψη το μικρό μέγεθος που κατείχε η Petrofina στην αγορά του πολυπροπυλενίου, πρέπει να απορριφθεί η επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας που τείνει να αποδείξει ότι αυτή δεν μπορούσε να ασκήσει επίδραση στην αγορά. Συγκεκριμένα, εκείνο που έχει σημασία δεν είναι αν η συμμετοχή της προσφεύγουσας ήταν ικανή να ασκήσει επίδραση στην αγορά, αλλά αν η παράβαση στην οποία μετέσχε μπόρεσε να ασκήσει επίδραση στην αγορά. Συναφώς, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι ορθώς η Επιτροπή περιέλαβε, μεταξύ των κριτηρίων που πρυτάνευσαν για τον καθορισμό της τάξεως μεγέθους του προστίμου, και το γεγονός ότι οι μετέχουσες στην παράβαση επιχειρήσεις αντιπροσώπευαν το σύνολο σχεδόν αυτής της αγοράς· αυτό προφανώς δείχνει ότι η παράβαση που διέπραξαν από κοινού ασφαλώς είχε επίδραση στην αγορά. Εξ άλλου, η επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας που τείνει να αποδείξει ότι η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη τη σχετική της μόνο βαρύτητα στην αγορά του πολυπροπυλενίου πρέπει επίσης να απορριφθεί, εφόσον η Επιτροπή ανέφερε, στην αιτιολογική σκέψη 109 της Αποφάσεως, ότι είχε λάβει υπόψη, ως κριτήριο χρησιμεύον για τη στάθμιση του ύψους των προστίμων που θα επέβαλλε σε καθεμιά από τις επιχειρήσεις, τις παραδόσεις πολυπροπυλενίου στις οποίες προέβησαν αυτές εντός της Κοινότητας· η προσφεύγουσα δεν έβαλε κατά του τρόπου με τον οποίο το κριτήριο αυτό εφαρμόστηκε στην περίπτωση της.
- 268 'Όσον αφορά τα δύο πρώτα κριτήρια, που μνημονεύονται στην αιτιολογική σκέψη 109 της Αποφάσεως, που είναι ο ρόλος που διαδραμάτισε κάθε επιχείρηση στο πλαίσιο των συμπαιγνιακών διακανονισμών, καθώς και η χρονική διάρκεια της συμμετοχής της καθεμιάς στην παράβαση, πρέπει να υπομνηστεί ότι, δεδομένου ότι οι αιτιολογικές σκέψεις οι σχετικές με τον καθορισμό του ύψους του προστίμου πρέπει να ερμηνεύονται υπό το φως του συνόλου των αιτιολογικών σκέψεων της Αποφάσεως, η Επιτροπή εξέθεσε με αρκετά εξατομικευμένο, ως προς την προσφεύγουσα, τρόπο το πώς έλαβε υπόψη τα κριτήρια αυτά.
- 269 'Όσον αφορά τα τελευταία κριτήρια, δηλαδή τις παραδόσεις στις οποίες προέβησαν οι διάφοροι παραγωγοί πολυπροπυλενίου εντός της Κοινότητας, καθώς και τον συνολικό κύκλο εργασιών της κάθε επιχείρησης, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει — βάσει των αριθμητικών στοιχείων τα οποία ζήτησε από την Επιτροπή και των οποίων η προσφεύγουσα δεν αμφισβήτησε την ακρίβεια — ότι, κατά τον καθορισμό του προστίμου που επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα, τα κριτήρια αυτά δεν εφαρμόστηκαν κατά τρόπο άνισο σε σύγκριση προς τα πρόστιμα που επιβλήθηκαν σε άλλους παραγωγούς.
- 270 Επομένως, η αιτίαση της προσφεύγουσας πρέπει να απορριφθεί.

Γ — Η συνεκτίμηση των αποτελεσμάτων της παραβάσεως

- 271 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι, κατά γενική αρχή του δικαίου, η σοβαρότητα μιας παραβάσεως κρίνεται πάντα σε συνάρτηση προς τα αποτελέσματά της. Την αρχή αυτή επιρρωννύει η νομολογία του Δικαστηρίου η σχετική με τα πρόστιμα σε περίπτωση συμπράξεων (αποφάσεις της 15ης Ιουλίου 1970, στην υπόθεση 41/69, όπ.π., σκέψεις 175 επ., και στην υπόθεση 45/69, όπ.π., σκέψεις 52 επ. της 16ης Δεκεμβρίου 1975, *Suiker Unie* κατά Επιτροπής, όπ.π. της 1ης Φεβρουαρίου 1978, στην υπόθεση 19/77, όπ.π. της 13ης Φεβρουαρίου 1979, στην υπόθεση 85/76, *Hoffmann-La Roche* κατά Επιτροπής, Rec. 1979, σ. 461 της 12ης Ιουλίου 1979, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 32/78, 36/78 έως 82/78, όπ.π. της 7ης Ιουνίου 1983, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 100/80 έως 103/80, όπ.π. της 8ης Νοεμβρίου 1983, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 96/82 έως 102/82, 104/82, 105/82, 108/82 και 110/82, όπ.π., σκέψεις 42 επ. της 9ης Νοεμβρίου 1983, στην υπόθεση 322/81, όπ.π. της 10ης Δεκεμβρίου 1985, στις υποθέσεις 240/82 έως 242/82, 261/82, 262/82, 268/82 και 269/82, όπ.π., σκέψεις 89 επ.). Εν προκειμένω, η Επιτροπή δεν απέδειξε τι επίδραση άσκησε η σύμπραξη στην αγορά, διατύπωσε μάλιστα αμφιβολίες ως προς αυτήν. Δεν απέκρουσε, εξ άλλου, τις οικονομικές μελέτες, τις οποίες προσκόμισε η *Petrofina* και οι οποίες αποδείκνυαν ότι η σύμπραξη δεν άσκησε επίδραση. Γι' αυτόν τον λόγο, το επιβληθέν πρόστιμο είναι υπέρμετρο.
- 272 Η Επιτροπή επισημαίνει ότι έλαβε ήδη υπόψη, για τον καθορισμό του προστίμου, το γεγονός ότι η σύμπραξη δεν είχε επιτύχει πλήρως τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα, καίτοι δεν υπεχρεούτο να το πράξει, δεδομένου του σκοπού της συμπράξεως, που ήταν να πλήξει τον ανταγωνισμό.
- 273 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η Επιτροπή διέκρινε δύο είδη αποτελεσμάτων της παραβάσεως. Το πρώτο συνίσταται στο γεγονός ότι οι παραγωγοί, αφού συνομολόγησαν τιμές-στόχους κατά τις συναντήσεις, κάλεσαν όλοι τα τμήματα πωλήσεών τους να υλοποιήσουν τις τιμές αυτές, χρησιμοποιώντας τους « στόχους » ως βάση διαπραγματεύσεως των τιμών με τους πελάτες. Βάσει αυτού, η Επιτροπή συνήγαγε ότι υπάρχουν, εν προκειμένω, ισχυρές ενδείξεις ότι η συμφωνία επέδρασε όντως αισθητά στις συνθήκες του ανταγωνισμού (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 74, δεύτερο εδάφιο, που παραπέμπει στην αιτιολογική σκέψη 90). Το δεύτερο συνίσταται στο γεγονός ότι η εξέλιξη των τιμών που χρεώνονταν στους διαφόρους πελάτες, συγκρινόμενη με τις τιμές-στόχους που καθορίζονταν στο πλαίσιο συγκεκριμένων πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών, συμφωνεί με τον απολογισμό της εφαρμογής των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών, όπως αυτός προκύπτει από τα έγγραφα που αποκαλύφθηκαν στην *ICI* και σε άλλους παραγωγούς (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 74, έκτο εδάφιο).
- 274 Πρέπει να σημειωθεί ότι το πρώτο είδος αποτελεσμάτων αποδείχθηκε από την Επιτροπή επαρκώς κατά νόμον, βάσει πολυαρίθμων οδηγιών καθορισμού τιμών που

έδιναν οι διάφοροι παραγωγοί, οδηγίων που συμφωνούν τόσο μεταξύ τους, όσο και προς τις τιμές-στόχους που καθορίζονταν κατά τις συναντήσεις, χρησίμευαν δε προφανώς ως βάση για τη διαπραγμάτευση των τιμών με τους πελάτες.

- 275 Τη διαπίστωση αυτή δεν αναιρεί το γεγονός ότι η Επιτροπή βρήκε μία μόνο οδηγία καθορισμού τιμών προερχόμενη από την προσφεύγουσα, η οποία αντανακλούσε άμεσα το αποτέλεσμα μιας συνάντησεως στην οποία είχε μετάσχει· και τούτο διότι τα αποτελέσματα τα οποία έλαβε υπόψη η Επιτροπή για να καθορίσει την τάξη μεγέθους των προστίμων δεν ήταν εκείνα που προέκυπταν από την πραγματική συμπεριφορά την οποία ισχυρίζεται ότι τήρησε μια συγκεκριμένη επιχείρηση, αλλά τα αποτελέσματα που προκύπτουν από την όλη παράβαση, στην οποία η συγκεκριμένη επιχείρηση συμμετέσχε από κοινού με τις άλλες.
- 276 Ως προς το δεύτερο είδος αποτελεσμάτων, πρέπει να επισημανθεί, αφενός, ότι η Επιτροπή δεν είχε κανένα λόγο να αμφιβάλλει για την ακρίβεια των αναλύσεων στις οποίες προέβαιναν οι ίδιοι οι παραγωγοί κατά τις συναντήσεις τους (βλ. ειδικότερα τα πρακτικά των συναντήσεων της 21ης Σεπτεμβρίου, της 6ης Οκτωβρίου, της 2 Νοεμβρίου και της 2 Δεκεμβρίου 1982, γ. αιτ. παραρτ. 30 έως 33), που δείχνουν ότι οι τιμές-στόχοι που καθορίζονταν κατά τις συναντήσεις μεταφέρονταν, σε μεγάλο βαθμό, στην αγορά, και, αφετέρου, ότι, έστω και αν το πόρισμα της Coopers & Lybrand, καθώς και οι οικονομικές μελέτες που πραγματοποιήθηκαν κατ' αίτηση ορισμένων παραγωγών, αποδεικνυαν το εσφαλμένο των αναλύσεων στις οποίες είχαν προβεί οι ίδιοι οι παραγωγοί κατά τις συναντήσεις τους, η διαπίστωση αυτή δεν θα ήταν ικανή να οδηγήσει σε μείωση του προστίμου, εφόσον η Επιτροπή ανέφερε, στην αιτιολογική σκέψη 108, τελευταία περίπτωση, της Αποφάσεως, ότι, για να μετριάσει το ύψος των ποινών, στηρίχτηκε στο γεγονός ότι οι πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών δεν είχαν εν γένει επιτύχει πλήρως τον στόχο τους και ότι, τέλος, δεν υπήρχε κανένα μέτρο καταναγκασμού ικανό να διασφαλίσει την τήρηση των ποσοστώσεων ή των λοιπών διακανονισμών.
- 277 Δεδομένου ότι οι αιτιολογικές σκέψεις της Αποφάσεως που αφορούν τον καθορισμό του ύψους των προστίμων πρέπει να ερμηνευθούν υπό το φως και των λοιπών αιτιολογικών σκέψεων της Αποφάσεως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η Επιτροπή καλώς έλαβε πλήρως υπόψη το πρώτο είδος αποτελεσμάτων και έλαβε υπόψη τον περιορισμένο χαρακτήρα του δεύτερου είδους αποτελεσμάτων. Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι η προσφεύγουσα δεν ανέφερε σε ποιο βαθμό δεν ελήφθη επαρκώς υπόψη ο περιορισμένος χαρακτήρας του δεύτερου είδους αποτελεσμάτων, για τον μετριασμό του ύψους των προστίμων.

278 Επομένως, η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

Δ — Η ανεπαρκής αιτιολόγηση

- 279 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή δεν απάντησε, όσον αφορά τον καθορισμό των προστίμων, στα επιχειρήματά της τα σχετικά με το ανταγωνιστικό πνεύμα με το οποίο μετείχε στις συναντήσεις, το ανταγωνιστικό πρίσμα υπό το οποίο καθόριζε τις τιμές της, τη θεαματική της διείσδυση στην αγορά, το γεγονός ότι ουδέποτε ανέλαβε ρόλο « account leader » ούτε « contender » και το γεγονός ότι συνέβαλε, στο μέτρο των δυνατοτήτων της, στη διαλεύκανση της υποθέσεως. Όλα αυτά τα στοιχεία έπρεπε να είχαν ληφθεί υπόψη για τον καθορισμό του ύψους του προστίμου, έπρεπε δε και να εξηγεί η Απόφαση πώς είχαν ληφθεί υπόψη.
- 280 Η Επιτροπή φρονεί ότι η Petrofina επαναλαμβάνει απλώς εδώ γνωστά επιχειρήματα ή εμμένει σε παράγοντες που έλαβε ήδη υπόψη η Επιτροπή κατά τον καθορισμό του ύψους του επιβληθέντος προστίμου.
- 281 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, όπως προκύπτει από την κρίση την οποία σχημάτισε σχετικά με τις διαπιστώσεις των πραγματικών περιστατικών στις οποίες προέβη η Επιτροπή για να αποδείξει την παράβαση, τα διάφορα επιχειρήματα στα οποία η προσφεύγουσα προσάπτει στην Επιτροπή ότι δεν απάντησε στερούνται πραγματικού ερείσματος.
- 282 Όσον αφορά το τελευταίο επιχείρημα της προσφεύγουσας, πρέπει να παρατηρηθεί ότι, όπως προκύπτει από την ανάγνωση ολόκληρης της Αποφάσεως, η προσφεύγουσα δεν συγκαταλέγεται μεταξύ του πολύ μικρού αριθμού παραγωγών που συνεργάστηκαν στις έρευνες και των οποίων γίνεται μνεία στην αιτιολογική σκέψη 109, τελευταίο εδάφιο, της Αποφάσεως, και τούτο ορθώς, δεδομένου ότι η προσφεύγουσα δεν συνεργάστηκε προς διαλεύκανση της υποθέσεως πέραν του μέτρου που της επέβαλλε το κοινοτικό δίκαιο.

283 Επομένως, η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

Ε — Η αντιφατική αιτιολόγηση

284 Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι η Απόφαση αντιφάσκει κατά το ότι, από τη μία πλευρά, δέχεται ότι ελήφθη υπόψη ο ρόλος που έπαιξε η κάθε επιχείρηση στο πλαίσιο των συμπαιγνιακών διακανονισμών, η χρονική διάρκεια της συμμετοχής εκάστης στην παράβαση, οι παραδόσεις πολυπροπυλενίου που πραγματοποίησε η καθεμιά εντός της Κοινότητας, καθώς και ο συνολικός κύκλος εργασιών της καθεμιάς (αιτιολογική σκέψη 109, πρώτο εδάφιο), ενώ, από την άλλη, αναφέρει ότι δεν δέχεται ότι μπορεί να γίνει ουσιαστική διάκριση μεταξύ των παραγωγών μικροτέρων διαστάσεων ανάλογα με το βαθμό της δεσμεύσεώς τους έναντι των κοινών ρυθμίσεων (αιτιολογική σκέψη 109, έκτο εδάφιο).

285 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ του ρόλου που διαδραμάτισε η κάθε επιχείρηση στο πλαίσιο των συμπαιγνιακών διακανονισμών και του βαθμού δεσμεύσεώς των επιχειρήσεων έναντι των κοινών διακανονισμών. Ο πρώτος αφορά το πλήθος των πτυχών της παραβάσεως στις οποίες μετέσχαν οι επιχειρήσεις, ενώ ο δεύτερος την ένταση της συμμετοχής τους στις πτυχές αυτές.

286 Επομένως, οι δύο αυτές αιτιολογικές σκέψεις της Αποφάσεως δεν αντιφάσκουν μεταξύ τους και η αιτίαση, πρέπει, ως εκ τούτου, να απορριφθεί.

ΣΤ — Η αρχή της ίσης μεταχείρισεως

287 Η προσφεύγουσα είναι της γνώμης ότι η Απόφαση παραβιάζει τις αρχές της δικαιοσύνης και της απαγορεύσεως των διακρίσεων, καθ' ότι μεταχειρίζεται διαφορετικά την Amoco και την BP, αφενός, και την προσφεύγουσα, αφετέρου. Η συμμετοχή — παθητική άλλωστε — της Petrofina στις συναντήσεις, κατ' αντίθεση προς τις δύο άλλες επιχειρήσεις, δεν δικαιολογεί από μόνη της αυτή τη διαφορετική μεταχείριση. Εξ άλλου, η Επιτροπή κακώς δέχτηκε εις βάρος της προσφεύγουσας ότι είχε τη δολία πρόθεση να περιορίσει τον ανταγωνισμό, όταν, βάσει των ιδίων στοιχείων, δεν δέχτηκε ότι υπήρχε επιλήψιμη πρόθεση από πλευράς της Amoco και της BP.

- 288 Η Επιτροπή αναφέρει ότι η διαφορετική μεταχείριση μεταξύ Amoco και BP αφενός και της προσφεύγουσας αφετέρου δικαιολογείται από το ότι οι δύο πρώτες επιχειρήσεις δεν παρίσταντο στις συναντήσεις και ότι, ως εκ τούτου, η Επιτροπή δεν διέθετε εις βάρος τους επαρκείς ενδείξεις για να στοιχειοθετήσει δολία τους πρόθεση περιορισμού του ανταγωνισμού.
- 289 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, για να υπάρξει παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχείρισεως, πρέπει παρόμοιες καταστάσεις να έτυχαν διαφορετικής μεταχείρισεως. Εν προκειμένω όμως πρέπει να επισημανθεί ότι οι καταστάσεις της Petrofina αφενός και της Amoco και της BP αφετέρου δεν ήσαν παρόμοιες, εφόσον οι δεύτερες δεν μετέσχαν σε καμιά από τις περιοδικές συναντήσεις παραγωγών πολυπροπυλενίου και, ως εκ τούτου, η Επιτροπή δικαιολογημένα θεώρησε ότι δεν διέθετε επαρκή αποδεικτικά στοιχεία περί της συμμετοχής τους σε διαβούλευση έχουσα ως σκοπό να πλήξει τον ανταγωνισμό, πράγμα που δεν ίσχυε και ως προς την προσφεύγουσα. Η ύπαρξη όμως τέτοιας διαβουλεύσεως συνιστά τη βάση του συστήματος αποδείξεων το οποίο έλαβε ως βάση η Απόφαση. Κατά συνέπεια, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η διαφορά καταστάσεων που παρατηρήθηκε μεταξύ των επιχειρήσεων αυτών και της προσφεύγουσας δικαιολογούσε τη διαφορετική μεταχείριση της οποίας αυτές έτυχαν.
- 290 Κατά συνέπεια, η αιτίαση αυτή δεν μπορεί να γίνει δεκτή.
- 291 Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι το επιβληθέν στην προσφεύγουσα πρόστιμο είναι ανάλογο προς τη σοβαρότητα της παραβάσεως των κοινοτικών κανόνων του ανταγωνισμού, η οποία διαπιστώθηκε εις βάρος της προσφεύγουσας· πρέπει, όμως, να μειωθεί κατά το ήμισυ λόγω της βραχύτερης διάρκειας της παραβάσεως αυτής, διότι η παράβαση ναι μεν μειώθηκε ως προς τη διάρκεια κατά το ήμισυ και πλέον (26 μήνες επί 47), δεν παύει όμως, για τους υπολειπόμενους 21 μήνες να χαρακτηρίζεται από πολύ μεγάλη ένταση.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 292 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Κατά την παράγραφο 3, όμως, του ίδιου άρθρου, το Πρωτο-

δικείο μπορεί να κατανείμει τα δικαστικά έξοδα ή να αποφασίσει ότι κάθε διάδικος φέρει τα δικά του δικαστικά έξοδα, σε περίπτωση μερικής ήττας των διαδίκων. Επειδή η προσφυγή έγινε μερικώς δεκτή, αμφότεροι δε οι διάδικοι ζήτησαν να καταδικαστεί ο έτερος στα δικαστικά έξοδα, κάθε διάδικος θα φέρει τα δικά του δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (πρώτο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Ακυρώνει το άρθρο 1, τρίτη περίπτωση, της αποφάσεως της Επιτροπής, της 23ης Απριλίου 1986 (IV/31.149 — Πολυπροπυλένιο, ΕΕ 1986, L 230, σ. 1), κατά το μέτρο που αναγνωρίζει ότι η Petrofina μετείχε στην παράβαση από το 1980 μέχρι τον Μάρτιο του 1982.
- 2) Καθορίζει το ύψος του προστίμου που επιβάλλεται στην προσφεύγουσα με το άρθρο 3 της αποφάσεως αυτής σε 300 000 ECU, ήτοι 13 153 050 βελγικά φράγκα.
- 3) Απορρίπτει την προσφυγή κατά τα λοιπά.
- 4) Κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά του έξοδα.

Cruz Vilaça

Schintgen

Edward Lenaerts

Kirschner

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 24 Οκτωβρίου 1991.

Ο Γραμματέας

H. Jung

Ο Πρόεδρος

J. L. Cruz Vilaça